

Grupa Kapitałowa LOTOS Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2018

sporządzone
według Międzynarodowych Standardów
Sprawozdawczości Finansowej
zatwierdzonych przez Unię Europejską
wraz ze sprawozdaniem niezależnego biegłego rewidenta z badania

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	4
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	7
DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA	8
1. Informacje ogólne	8
2. Skład Grupy Kapitałowej oraz jego zmiany	8
3. Podstawa sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych	10
4. Nowe standardy i interpretacje	10
5. Zastosowanie założeń, szacunków i osądów w rachunkowości	14
6. Zmiana danych prezentowanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych oraz zmiana zasad rachunkowości	16
7. Zasady rachunkowości	16
7.1 Konsolidacja	16
7.2 Przychody ze sprzedaży	16
7.3 Przychody z tytułu dywidend	19
7.4 Przychody z odsetek	19
7.5 Podatek dochodowy	19
7.6 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy i opłata paliwowa	19
7.7 Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji oraz przeliczanie waluty obcej	19
7.8 Transakcje w walucie obcej	20
7.9 Rzeczowe aktywa trwałe oraz aktywa niematerialne	20
7.9.1 Rzeczowe aktywa trwałe	20
7.9.2 Wartość firmy	21
7.9.3 Pozostałe aktywa niematerialne	22
7.10 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych	22
7.11 Aktywa trwałe wchodzące w skład infrastruktury wydobywczej ropy naftowej i gazu ziemnego	23
7.11.1 Nakłady na poszukiwanie i ocenę zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	23
7.11.2 Aktywa produkcyjne związane z działalnością wydobywczą ropy naftowej i gazu ziemnego	23
7.12 Leasing	24
7.13 Zapasy	24
7.14 Zapasy obowiązkowe	24
7.15 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	24
7.16 Kapitały własne	24
7.17 Kredyty bankowe, pożyczki i obligacje	25
7.18 Świadczenia pracownicze	25
7.18.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia	25
7.18.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne	25
7.19 Koszty finansowania zewnętrznego	25
7.20 Aktywa i zobowiązania finansowe	26
7.21 Utrata wartości aktywów finansowych	29
7.22 Pochodne instrumenty finansowe	30
7.23 Rachunkowość zabezpieczeń	30
7.24 Rezerwy	31
7.24.1 Rezerwa na koszty likwidacji i rekultywacji	31
7.25 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe	31
7.26 Dotacje	32
7.27 Wspólne ustalenia umowne	32
7.28 Sprawozdawczość dotycząca segmentów operacyjnych	32
7.29 Zobowiązania i aktywa warunkowe	32
7.30 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	33
8. Segmenty działalności	34
9. Przychody i koszty	35
9.1 Koszty według rodzaju	35
9.2 Koszty świadczeń pracowniczych	35
9.3 Pozostałe przychody	35
9.4 Pozostałe koszty	36
9.5 Przychody finansowe	36
9.6 Koszty finansowe	37
10. Podatek dochodowy	37
10.1 Obciążenia podatkowe	37
10.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie wyniku brutto do podstawy opodatkowania	38
10.3 Odroczony podatek dochodowy	38
10.3.1 Aktywa i zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	39
11. Zysk netto przypadający na jedną akcję	40
12. Dywidendy	40
13. Rzeczowe aktywa trwałe oraz aktywa niematerialne	40
13.1 Aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu	41
13.1.1 Rzeczowe aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu	41
13.1.2 Wartość firmy segmentu produkcji i handlu	43
13.1.3 Pozostałe aktywa niematerialne segmentu produkcji i handlu	44
13.2 Aktywa trwałe segmentu wydobywczego	45
13.2.1 Aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	46
13.2.2 Aktywa produkcyjne związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	46
13.2.3 Pozostałe aktywa trwałe segmentu wydobywczego	55
13.3 Pozostałe informacje dotyczące rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów niematerialnych	57
14. Wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności	57
14.1 Skrócone informacje dotyczące wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności	58
15. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa	60
15.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności	61
15.2 Należności z tytułu leasingu finansowego	61
16. Zapasy	61

16.1	Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów.....	62
17.	Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	62
18.	Kapitał podstawowy	62
19.	Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji.....	62
20.	Kapitał rezerwowý z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych.....	62
21.	Zyski zatrzymane.....	63
21.1	Ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Jednostce Dominującej w postaci dywidend.....	63
22.	Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	63
22.1	Kredyty bankowe	63
22.2	Pożyczki.....	65
22.3	Obligacje	65
22.4	Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego.....	66
22.4.1	Nieujęte zobowiązania wynikające z zawartych umów leasingu operacyjnego	66
23.	Pochodne instrumenty finansowe	66
23.1	Hierarchia wartości godziwej	67
24.	Świadczenia pracownicze	67
24.1	Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia	67
24.2	Łączna kwota kosztów ujętych w wyniku finansowym z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych.....	68
24.3	Założenia aktuarialne	68
24.4	Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	68
24.5	Analiza wrażliwości.....	69
25.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, pozostałe zobowiązania i rezerwy	70
25.1	Rezerwy	71
25.2	Dotacje.....	73
26.	Instrumenty finansowe	74
26.1	Wartość bilansowa	74
26.2	Istotne pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych	75
27.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym	77
27.1	Ryzyko cen surowców i produktów naftowych.....	77
27.1.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych	78
27.2	Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	78
27.2.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	79
27.3	Ryzyko walutowe.....	80
27.3.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut.....	81
27.4	Ryzyko stopy procentowej	83
27.4.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych.....	83
27.5	Ryzyko płynności.....	84
27.6	Ryzyko kredytowe	86
28.	Zarządzanie kapitałem.....	86
29.	Zobowiązania i aktywa warunkowe	87
29.1	Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach Jednostki Dominującej lub jednostek od niej zależnych	87
29.2	Pozostałe zobowiązania warunkowe.....	88
30.	Informacje o podmiotach powiązanych	88
30.1	Informacje o transakcjach z jednostkami powiązаныmi, w których Grupa posiada udziały.....	88
30.2	Podmiot sprawujący kontrolę nad Grupą.....	88
30.2.1	Transakcje z jednostkami powiązаныmi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ	88
30.3	Wynagrodzenie Zarządu i Rady Nadzorczej oraz informacje o pożyczkach i świadczeniach o podobnym charakterze udzielonych osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących.....	89
30.4	Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej	90
30.5	Transakcje z podmiotami powiązаныmi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki	90
ZATWIERDZENIE SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO		91

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Nota	2018	2017
Przychody ze sprzedaży	8	30.121,7	24.185,6
Koszt własny sprzedaży	9.1	(25.592,7)	(20.194,1)
Zysk na sprzedaży		4.529,0	3.991,5
Koszty sprzedaży	9.1	(1.355,6)	(1.252,3)
Koszty ogólnego zarządu	9.1	(422,1)	(450,0)
Pozostałe przychody	9.3	412,5	60,3
Pozostałe koszty	9.4	(182,5)	(121,0)
Zysk operacyjny		2.981,3	2.228,5
Przychody finansowe	9.5	41,1	450,0
Koszty finansowe	9.6	(303,1)	(234,0)
Udział w wynikach netto wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności	14	3,3	3,2
Zysk przed opodatkowaniem		2.722,6	2.447,7
Podatek dochodowy od osób prawnych	10.1	(1.135,2)	(775,9)
Zysk netto		1.587,4	1.671,8
Inne całkowite dochody/(straty)			
Pozycje, które w przyszłości mogą zostać zreklasyfikowane do wyniku:		(71,6)	614,8
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		(8,6)	27,2
Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	20	(77,8)	725,4
Podatek dochodowy dotyczący zabezpieczenia przepływów pieniężnych	10.1	14,8	(137,8)
Pozycje, które w przyszłości nie zostaną zreklasyfikowane do wyniku:		0,1	(0,1)
Zyski/(Straty) aktuarialne z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia		0,4	(1,4)
Podatek dochodowy dotyczący zysków/(strat) aktuarialnych z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia	10.1	(0,3)	1,3
Inne całkowite dochody/(straty) netto		(71,5)	614,7
Całkowite dochody/(straty) ogółem		1.515,9	2.286,5
Zysk netto przypisany:			
Akcjonariuszom Jednostki Dominującej	11	1.587,4	1.671,8
Całkowite dochody/(straty) ogółem przypisane:			
Akcjonariuszom Jednostki Dominującej		1.515,9	2.286,5
Zysk netto przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej na jedną akcję (w złotych)			
Średnia ważona liczba akcji w milionach sztuk	11	184,9	184,9
- podstawowy/(a)	11	8,59	9,04
- rozwodniony/(a)	11	8,59	9,04

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
AKTYWA			
Aktywa trwałe			
Rzeczowe aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu	13	8.742,4	8.761,5
Aktywa niematerialne segmentu produkcji i handlu	13	151,9	163,2
Rzeczowe aktywa trwałe segmentu wydobywczego	13	3.044,0	2.404,2
Aktywa niematerialne segmentu wydobywczego	13	338,0	304,8
Wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności	14	117,2	106,5
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	10.3	149,6	415,4
Pochodne instrumenty finansowe	23	9,1	2,7
Pozostałe aktywa długoterminowe	15	525,8	303,8
Aktywa trwałe razem		13.078,0	12.462,1
Aktywa obrotowe			
Zapasy	16	4.848,9	3.559,6
- w tym zapasy obowiązkowe		2.886,9	2.098,7
Należności z tytułu dostaw i usług	15	1.880,4	2.677,0
Należności z tytułu podatku dochodowego		2,4	1,3
Pochodne instrumenty finansowe	23	15,3	161,8
Pozostałe aktywa krótkoterminowe	15	457,6	388,7
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.941,3	1.920,7
Aktywa obrotowe razem		9.145,9	8.709,1
Aktywa razem		22.223,9	21.171,2
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA			
Kapitał własny			
Kapitał podstawowy	18	184,9	184,9
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	19	2.228,3	2.228,3
Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	20	(288,2)	(225,2)
Zyski zatrzymane		9.826,1	8.432,2
Różnice kursowe z przeliczenia		83,6	92,2
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej		12.034,7	10.712,4
Udziały niekontrolujące		0,1	0,1
Kapitał własny razem		12.034,8	10.712,5
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	22	2.345,3	2.738,3
Pochodne instrumenty finansowe	23	6,9	6,7
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	10.3	324,9	277,7
Świadczenia pracownicze	24	170,4	169,3
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	25	1.196,8	1.072,4
Zobowiązania długoterminowe razem		4.044,3	4.264,4
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	22	1.538,7	1.687,6
Pochodne instrumenty finansowe	23	47,4	72,7
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	1.913,7	2.201,7
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		565,3	210,0
Świadczenia pracownicze	24	156,2	145,3
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	25	1.923,5	1.877,0
Zobowiązania krótkoterminowe razem		6.144,8	6.194,3
Zobowiązania razem		10.189,1	10.458,7
Kapitał własny i zobowiązania razem		22.223,9	21.171,2

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2018
w milionach złotych

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

(sporządzone metodą pośrednią)

	Nota	2018	2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk netto		1.587,4	1.671,8
Korekty:		1.106,7	1.804,9
Podatek dochodowy	10.1	1.135,2	775,9
Udziały w wynikach netto wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności	14	(3,3)	(3,2)
Amortyzacja	9.1	722,7	844,3
(Zyski)/Straty z tytułu różnic kursowych		190,5	72,3
Odsetki i dywidendy		133,5	146,2
(Zyski)/Straty z tytułu działalności inwestycyjnej		8,0	8,6
Odpisy z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych	9.3; 9.4	(271,7)	83,6
Rozliczenie i wycena instrumentów finansowych	9.5; 9.6	7,2	(314,1)
Zmniejszenie/(Zwiększenie) stanu należności z tytułu dostaw i usług		796,6	(425,3)
(Zwiększenie)/Zmniejszenie stanu pozostałych aktywów		(157,3)	160,1
(Zwiększenie) stanu zapasów		(1.256,7)	(230,9)
(Zmniejszenie)/Zwiększenie stanu zobowiązań z tytułu dostaw i usług		(288,0)	483,5
Zwiększenie stanu pozostałych zobowiązań i rezerw		77,6	194,8
Zwiększenie stanu świadczeń pracowniczych		12,4	9,1
Podatek dochodowy zapłacony		(366,6)	(350,2)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		2.327,5	3.126,5
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Dywidendy otrzymane - wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności		3,2	2,1
Dywidendy otrzymane od jednostek pozostałych		1,7	1,7
Odsetki otrzymane		6,2	11,3
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych		8,3	4,3
Zakup rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych		(967,2)	(1.439,2)
Wniesienie wkładów pieniężnych - wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności	14	(7,6)	(5,4)
Lokaty		8,0	(8,0)
Depozyt zabezpieczający		27,0	25,3
Środki przeznaczone na koszty przyszłej likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego		(226,3)	(42,9)
Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych		60,1	2,8
Inne wydatki inwestycyjne		-	(0,7)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(1.086,6)	(1.448,7)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów	22.1	366,6	925,8
Emisja obligacji	22.3	128,2	296,1
Wydatki z tytułu spłaty kredytów	22.1	(1.109,5)	(1.223,4)
Wydatki z tytułu spłaty pożyczek	22.2	(12,8)	(12,8)
Wykup obligacji	22.3	(214,8)	(160,2)
Zapłacone odsetki		(224,3)	(203,3)
Zapłacone dywidendy	12	(184,9)	(184,9)
Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego		(33,0)	(36,8)
Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych		49,5	116,8
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(1.235,0)	(482,7)
Przepływy pieniężne netto razem		5,9	1.195,1
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		11,8	(5,3)
Zmiana stanu środków pieniężnych netto		17,7	1.189,8
Środki pieniężne na początek okresu		1.920,6	730,8
Środki pieniężne na koniec okresu	17	1.938,3	1.920,6

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2018
w milionach złotych

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

	Nota	Kapitał podstawowy	Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	Zyski zatrzymane	Różnice kursowe z przeliczenia	Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny razem
1 stycznia 2018		184,9	2.228,3	(225,2)	8.432,2	92,2	10.712,4	0,1	10.712,5
Wpływ zmiany polityki rachunkowości	4	-	-	-	(8,7)	-	(8,7)	-	(8,7)
1 stycznia 2018		184,9	2.228,3	(225,2)	8.423,5	92,2	10.703,7	0,1	10.703,8
Zysk netto	11	-	-	-	1.587,4	-	1.587,4	-	1.587,4
Inne całkowite dochody/(straty) netto		-	-	(63,0)	0,1	(8,6)	(71,5)	-	(71,5)
Całkowite dochody/(straty) ogółem		-	-	(63,0)	1.587,5	(8,6)	1.515,9	-	1.515,9
Dywidenda	12	-	-	-	(184,9)	-	(184,9)	-	(184,9)
31 grudnia 2018		184,9	2.228,3	(288,2)	9.826,1	83,6	12.034,7	0,1	12.034,8
1 stycznia 2017		184,9	2.228,3	(812,8)	6.945,4	65,0	8.610,8	0,1	8.610,9
Zysk netto	11	-	-	-	1.671,8	-	1.671,8	-	1.671,8
Inne całkowite dochody/(straty) netto		-	-	587,6	(0,1)	27,2	614,7	-	614,7
Całkowite dochody/(straty) ogółem		-	-	587,6	1.671,7	27,2	2.286,5	-	2.286,5
Dywidenda		-	-	-	(184,9)	-	(184,9)	-	(184,9)
31 grudnia 2017		184,9	2.228,3	(225,2)	8.432,2	92,2	10.712,4	0,1	10.712,5

Dodatkowe informacje i objaśnienia do skonsolidowanego sprawozdania finansowego załączone na stronach od 8 do 90 stanowią jego integralną część

DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA

1. Informacje ogólne

Grupa LOTOS Spółka Akcyjna („Grupa LOTOS S.A.”, „Spółka”, „Jednostka Dominująca”) została utworzona 18 września 1991 roku. Siedziba Spółki mieści się w Polsce pod adresem: 80 - 718 Gdańsk, ul. Elbląska 135.

Podstawowym przedmiotem działalności Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS S.A. („Grupa Kapitałowa LOTOS”, „Grupa Kapitałowa”, „Grupa”) jest wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej oraz ich sprzedaż hurtowa i detaliczna. Grupa prowadzi również działalność w zakresie pozyskiwania oraz eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Według klasyfikacji Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, Grupa LOTOS S.A. zakwalifikowana jest do sektora paliwowego.

2. Skład Grupy Kapitałowej oraz jego zmiany

W skład Grupy Kapitałowej LOTOS wchodzi: Grupa LOTOS S.A. jako Jednostka Dominująca oraz podmioty o profilu produkcyjnym, usługowym i handlowym (spółki zależne oraz spółki pośrednio zależne od Grupy LOTOS S.A.) i fundacja.

Poniżej przedstawiono podstawowe informacje na temat wymienionych wyżej podmiotów, a także dane na temat procentowego udziału Grupy w ich własności.

Nazwa podmiotu	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy we własności jednostki	
			31.12.2018	31.12.2017
Jednostka Dominująca				
Segment produkcji i handlu				
• Grupa LOTOS S.A.	Gdańsk	Wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej (głównie paliw) oraz ich sprzedaż hurtowa	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Jednostki bezpośrednio zależne konsolidowane metodą pełną				
Segment wydobywczy				
• LOTOS Upstream Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Upstream Sp. z o.o.)	Gdańsk	Działalność firm centralnych (head offices) i holdingów	100,00%	100,00%
• LOTOS Petrobaltic S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Petrobaltic S.A.)	Gdańsk	Pozyskiwanie oraz eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	99,99%	99,99%
Segment produkcji i handlu				
• LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	Gdańsk	Sprzedaż hurtowa, detaliczna paliw, lekkiego oleju opałowego, zarządzanie siecią stacji paliw LOTOS	100,00%	100,00%
• LOTOS Oil Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż olejów smarowych i smarów oraz sprzedaż olejów bazowych	100,00%	100,00%
• LOTOS Asphalt Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż asfaltów	100,00%	100,00%
• LOTOS Kolej Sp. z o.o.	Gdańsk	Transport kolejowy	100,00%	100,00%
• LOTOS Serwis Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność w zakresie utrzymania ruchu mechanicznego, elektrycznego i automatyki, usługi remontowe	100,00%	100,00%
• LOTOS Lab Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Lab Sp. z o.o.)	Gdańsk	Wykonywanie analiz laboratoryjnych	100,00%	100,00%
• LOTOS Straż Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona przeciwpożarowa	100,00%	100,00%
• LOTOS Ochrona Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona mienia i osób	100,00%	100,00%
• LOTOS Terminale S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Terminale S.A.)	Czechowice-Dziedzice	Magazynowanie i dystrybucja paliw	100,00%	100,00%
• LOTOS Infrastruktura S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Infrastruktura S.A.)	Jasło	Magazynowanie i dystrybucja paliw, wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100,00%	100,00%
• LOTOS Gaz S.A. w likwidacji	Kraków	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	100,00%	100,00%
Jednostki bezpośrednio zależne nie objęte konsolidacją ⁽¹⁾				
• Infrastruktura Kolejowa Sp. z o.o. w likwidacji ⁽²⁾	Gdańsk	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	100,00%	100,00%
• Fundacja LOTOS	Gdańsk	Działalność społecznie użyteczna w sferze zadań publicznych określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego. Fundacja nie prowadzi działalności gospodarczej	100,00%	100,00%

Nazwa podmiotu	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy we własności jednostki	
			31.12.2018	31.12.2017
Jednostki pośrednio zależne konsolidowane metodą pełną				
Segment produkcji i handlu				
GK LOTOS Lab Sp. z o.o.				
• LOTOS Vera Sp. z o.o.	Warszawa	Produkcja samochodów osobowych	100,00%	100,00%
GK LOTOS Infrastruktura S.A.				
• RCEkoenergia Sp. z o.o.	Czechowice-Dziedzice	Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, ciepła i gazu	100,00%	100,00%
GK LOTOS Terminale S.A.				
• LOTOS Biopaliwa Sp. z o.o.	Czechowice-Dziedzice	Produkcja estrów metylowych kwasów tłuszczowych (FAME)	100,00%	100,00%
Segment wydobywczy				
GK LOTOS Upstream Sp. z o.o.				
• LOTOS Exploration and Production Norge AS	Norwegia, Stavanger	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej na Norweskim Szelfie Kontynentalnym, świadczenie usług związanych z poszukiwaniem i wydobyciem ropy naftowej i gazu ziemnego	100,00%	100,00%
• AB LOTOS Geonafra (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK AB LOTOS Geonafra)	Litwa, Gargzdai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej, świadczenie usług wiertniczych oraz kupno i sprzedaż ropy naftowej	100,00%	100,00%
• UAB Genciu Nafta	Litwa, Gargzdai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	100,00%	100,00%
• UAB Manifodas	Litwa, Gargzdai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	100,00%	100,00%
• LOTOS Upstream UK Ltd.	Wielka Brytania, Londyn	Poszukiwanie i eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu	100,00% ⁽³⁾	-
GK LOTOS Petrobaltic S.A.				
• Aphrodite Offshore Services N.V.	Curaçao	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	- ⁽⁴⁾	99,99%
• B8 Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie	99,99%	99,99%
• B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC S.K.A.	Gdańsk	Poszukiwanie i eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	99,99%	99,99%
• Miliana Shipholding Company Ltd. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Miliana Shipholding Company Ltd.)	Cypr, Nikozja	Świadczenie usług magazynowania i transportu ropy naftowej oraz innych usług w obszarze transportu morskiego	99,99%	99,99%
• Technical Ship Management Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Technical Ship Management Sp. z o.o.)	Gdańsk	Działalność usługowa wspomagająca transport morski, doradztwo w zakresie eksploatacji statków	99,99%	99,99%
• SPV Baltic Sp. z o.o.	Gdańsk	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego	99,99%	99,99%
• SPV Petro Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność usługowa wspomagająca eksploatację złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, transport morski, doradztwo w zakresie eksploatacji statków	99,99% ⁽⁵⁾	-
• Miliana Shipmanagement Ltd.	Cypr, Nikozja	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego	99,99%	99,99%
• Miliana Shipping Group Ltd. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Miliana Shipping Group Ltd.)	Cypr, Nikozja	Zarządzanie posiadanymi aktywami	99,99%	99,99%
• Bazalt Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,99%	99,99%
• Granit Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,99%	99,99%
• Kambr Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,99%	99,99%
• St. Barbara Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,99%	99,99%
• Petro Icarus Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,99%	99,99%
• Petro Aphrodite Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,99%	99,99%
• Energobaltic Sp. z o.o.	Władysławowo	Produkcja energii elektrycznej, energii cieplnej, LPG oraz kondensatu gazowego	99,99%	99,99%

⁽¹⁾ Podmioty wyłączone z konsolidacji z uwagi na fakt, iż wielkości wykazywane w sprawozdaniach finansowych tych jednostek na dzień 31 grudnia 2018 roku są nieistotne dla realizacji obowiązku określonego w standardzie MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”.

⁽²⁾ Dnia 28 czerwca 2018 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników podjęło uchwałę o rozwiązaniu spółki Infrastruktura Kolejowa Sp. z o.o. i postawieniu jej w stan likwidacji.

⁽³⁾ Nowa spółka o kapitale zakładowym 15 tys. GBP. Podmiot w 100% zależny od spółki LOTOS Upstream Sp. z o.o.

⁽⁴⁾ W 1 półroczu 2018 roku spółka została zlikwidowana.

⁽⁵⁾ Nowa spółka o kapitale zakładowym 5 tys. zł. Podmiot w 100% zależny od spółki Technical Ship Management Sp. z o.o.

Informacje na temat udziałów Grupy we wspólnych przedsięwzięciach wycenianych metodą praw własności znajdują się w nocie 14.

3. Podstawa sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe („skonsolidowane sprawozdanie finansowe”, „sprawozdanie finansowe”) zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez Unię Europejską, opublikowanymi i obowiązującymi na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez spółki Grupy w dającej się przewidzieć przyszłości. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez spółki Grupy.

4. Nowe standardy i interpretacje

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które zostały przyjęte przez Unię Europejską („UE”):

- Zmiany do MSSF 2 „Płatności na bazie akcji” - klasyfikacja oraz wycena płatności na bazie akcji (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” - zastosowanie MSSF 9 „Instrumenty finansowe” wraz z MSSF 4 „Instrumenty ubezpieczeniowe” (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później lub w momencie zastosowania MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy),
- Zmiany do MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” - wyjaśnienia do MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- Zmiany do MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne” - przeniesienia nieruchomości inwestycyjnych (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 1 i MSR 28 w wyniku „Poprawki do MSSF (cykl 2014 - 2016)” - dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 1, MSSF 12 oraz MSR 28) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (zmiany do MSSF 1 i MSR 28 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- Interpretacja KIMSF 22 „Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe” (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- MSSF 16 „Leasing” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 9 „Instrumenty finansowe” - charakterystyka opcji przedpłaty z ujemną kompensatą (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Interpretacja KIMSF 23 „Niepewność w zakresie rozliczenia podatku dochodowego” (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później).

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które nie zostały przyjęte przez Unię Europejską:

- MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później),
- MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2021 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć” - definicja przedsięwzięcia (obowiązujące w odniesieniu do połączeń, w przypadku których data przejęcia przypada na początek pierwszego okresu rocznego rozpoczynającego się 1 stycznia 2020 r. lub później oraz w odniesieniu do nabycia aktywów, które nastąpiło w dniu rozpoczęcia w/w okresu rocznego lub później),
- Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” - sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem oraz późniejsze zmiany (data wejścia w życie zmian została odroczone do momentu zakończenia prac badawczych nad metodą praw własności),
- Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” i MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” - definicja istotności (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później),
- Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze” - zmiana, ograniczenie lub rozliczenie planu (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany do MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” - długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2015 - 2017)” - dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 3, MSSF 11, MSR 12 oraz MSR 23) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany odniesień do założeń koncepcyjnych zawartych w MSSF (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później).

Daty wejścia w życie są datami wynikającymi z treści standardów ogłoszonych przez Radę ds. Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej. Dаты stosowania standardów w UE mogą różnić się od dat stosowania wynikających z treści standardów i są ogłaszane w momencie zatwierdzenia do stosowania przez UE.

Grupa nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego z przyjętych przez UE standardów, interpretacji lub zmian, które na dzień 31 grudnia 2018 roku nie miały zastosowania.

Wpływ wdrożenia nowych standardów

Zasady (polityki) rachunkowości zastosowane do sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego są spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzaniu sprawozdania finansowego Spółki za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku, z wyjątkiem zastosowania nowych lub zmienionych standardów oraz interpretacji obowiązujących dla okresów rocznych rozpoczynających się od 1 stycznia 2018 roku i później.

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Nowy standard MSSF 9 usuwa obecnie występujące w MSR 39 kategorii instrumentów finansowych i klasyfikuje instrumenty jako wyceniane w wartości godziwej (przez wynik finansowy bądź przez inne całkowite dochody) lub jako wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Grupa zastosowała MSSF 9 Instrumenty finansowe od dnia wejścia w życie standardu tj. na dzień 1 stycznia 2018 roku, bez przekształcania danych porównawczych na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Wycena aktywów i zobowiązań finansowych

Po początkowym ujęciu jednostka wycenia składnik aktywów finansowych w zamortyzowanym koszcie, w wartości godziwej przez inne całkowite dochody lub w wartości godziwej przez wynik finansowy. Jednostka klasyfikuje składnik aktywów finansowych na podstawie modelu biznesowego jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych (tzw. „kryterium SPPI”). Zasady rachunkowości w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów i zobowiązań zostały opisane w nocie 7.20.

Poniższa tabela prezentuje wpływ wdrożenia MSSF 9 na zmianę klasyfikacji aktywów finansowych Spółki na dzień 1 stycznia 2018 roku:

Pozycja	Kategoria wyceny MSR 39	Kategoria wyceny MSSF 9	Wartość bilansowa według MSR 39 na 31 grudnia 2017	Wartość bilansowa wg MSSF 9 na 1 stycznia 2018
Aktywa finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe	Aktywa finansowe wyceniane przez wynik finansowy	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	164,5	164,5
Należności z tytułu dostaw i usług	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	2.677,0	2.677,0
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	1.920,7	1.920,7
Pozostałe aktywa finansowe	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	429,9	429,9
Udziały i akcje*	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	9,8	9,8
Aktywa finansowe razem			5.201,9	5.201,9

* wycena wg kosztu historycznego na 31 grudnia 2017 roku

Grupa nie dokonała zmian w zakresie klasyfikacji i wyceny posiadanych zobowiązań finansowych.

Utrata wartości

Zastosowanie MSSF 9 zasadniczo zmienia podejście do utraty wartości aktywów finansowych poprzez odejście od koncepcji straty poniesionej na rzecz straty oczekiwanej, gdzie całość oczekiwanej straty kredytowej jest rozpoznawana ex-ante. W wyniku zastosowania MSSF 9 odpis z tytułu utraty wartości na dzień 1 stycznia 2018 nie zmienił się istotnie, w związku z tym nie wprowadzono korekty. Zasady rachunkowości w zakresie utraty wartości aktywów finansowych zostały przedstawione w nocie 7.21.

Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa skorzystała z możliwości kontynuowania wymogów dotychczasowego standardu MSR 39 od 1 stycznia 2019 roku i nie wdrażania nowych wymogów MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń.

MSSF 15 "Przychody z umów z klientami" oraz Objasnienia do MSSF 15

Standard MSSF 15 „Przychody z tytułu umów z klientami”, który zastępuje standardy MSR 18 i MSR 11, a także powiązane z nimi interpretacje, ustanawia i systematyzuje zasady ujęcia przychodów z kontraktów z klientami. Standard wprowadza między innymi jeden, pięciostopniowy model ujmowania przychodów, który będzie miał zastosowanie do wszystkich umów z klientami i będzie oparty o identyfikację odrębnych obowiązków świadczenia oraz alokację przychodów z transakcji do poszczególnych obowiązków świadczenia. Standard doprecyzowuje również zasady szacowania wynagrodzenia zmiennego, ustalania kiedy umowa zawiera czynnik finansowania oraz rozróżnia ujęcie obowiązków wykonania świadczenia wynikające z umowy jako spełnianych w czasie lub w określonym momencie.

Grupa wdrożyła MSSF 15 z zastosowaniem zmodyfikowanej metody retrospektywnej, tj. z łącznym efektem pierwszego zastosowania standardu ujętym w dniu pierwszego zastosowania tj. na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Grupa zastosowała MSSF 15 retrospektywnie jedynie do umów, które nie są zakończone na dzień pierwszego zastosowania.

Grupa skorzystała z praktycznych rozwiązań dozwolonych w świetle MSSF 15:

- w zakresie ujmowania wpływu istotnego elementu finansowania – przyrzeczona kwota wynagrodzenia nie jest korygowana o wpływ istotnego elementu finansowania, jeżeli w momencie zawarcia umowy Grupa oczekuje, że okres od momentu przekazania przyrzczonego dobra lub usługi klientowi do momentu zapłaty za dobro lub usługę przez klienta wyniesie nie więcej niż jeden rok;
- w stosunku do dodatkowych kosztów doprowadzenia do zawarcia umowy – Grupa ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy jako koszty w momencie ich poniesienia, jeśli okres amortyzacji składnika aktywów, który w przeciwnym razie zostałyby ujęte przez Spółkę, wynosi jeden rok lub krócej;
- w odniesieniu do umów dotyczących usług ciągłych, na podstawie których Grupa ma prawo do otrzymania od klienta wynagrodzenia w kwocie, która odpowiada bezpośrednio wartości, jaką dla klienta ma świadczenie dotychczas wykonane, Grupa ujmuje przychód w kwocie, którą ma prawo zafakturować.

Poniżej przedstawiono skumulowany wpływ wdrożenia MSSF 15 na pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień 1 stycznia 2018 roku:

	MSR 18/11 31 grudnia 2017	Wpływ zmiany polityki rachunkowości	MSSF 15 1 stycznia 2018
AKTYWA	6.236,6	(14,8)	6.221,8
Aktywa obrotowe	6.236,6	(14,8)	6.221,8
Zapasy	3.559,6	30,8	3.590,4
Należności z tytułu dostaw i usług	2.677,0	(45,6)	2.631,4
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA	10.843,9	(14,8)	10.829,1
Kapitał własny			
Zyski zatrzymane	8.432,2	(8,7)	8.423,5
Zobowiązania długoterminowe			
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	210,0	(31,0)	179
Zobowiązania krótkoterminowe			
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	2.201,7	24,9	2.226,6

Poniższa tabela przedstawia kwoty, które wpływają na sprawozdanie finansowe w bieżącym okresie sprawozdawczym w wyniku zastosowania MSSF 15 w porównaniu z MSR 11, MSR 18 i związanymi z nimi interpretacjami, które obowiązywały przed zmianą.

Wpływ na sprawozdanie z całkowitych dochodów za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku:

	Kwoty ujęte zgodnie z MSSF 15	Wpływ zmiany polityki rachunkowości	Kwoty bez wpływu zastosowania MSSF 15*
Przychody ze sprzedaży	30.121,7	(7,4)	30.114,3
Koszt własny sprzedaży	(25.592,7)	(6,3)	25.599,0
Zysk na sprzedaży	4.529,0	(13,7)	4.515,3
Zysk przed opodatkowaniem	2.722,6	(13,7)	2.708,9
Podatek dochodowy od osób prawnych	(1.135,2)	10,7	(1.124,5)
Zysk netto	1.587,4	(3,0)	1.584,4

* Kolumna przedstawia kwoty ustalone w taki sposób, jakby MSR 11, MSR 18 i związane z nimi interpretacje miały zastosowanie w bieżącym okresie sprawozdawczym

Charakter korekt na dzień 1 stycznia 2018 r. i przyczyny najistotniejszych zmian wpływających na sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz sprawozdanie z całkowitych dochodów za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku zostały opisane poniżej:

Grupa zmieniła politykę rachunkowości w zakresie ujmowania przychodów ze sprzedaży węglowodorów wydobywanych ze złóż na Norweskim Szelfie Kontynentalnym, w których posiada udziały. Dotychczas Grupa stosowała tzw. metodę uprawnień (ang. „entitlements method”, „right method”), według której przychód ujmowany jest w księgach zawsze odpowiednio do udziału, jaki przypada Grupie w produkcji ze złoża, która miała miejsce. Zgodnie z przyjętą obecnie metodą alternatywną tzw. metodą sprzedaży (ang. „sales method”) przychody ujmuje się wówczas, gdy produkt zostanie przekazany klientowi, a wszystkie zobowiązania do wykonania świadczenia określone w MSSF 15 zostaną spełnione. W ocenie Grupy dokonana zmiana stosowanej dotychczas metody uprawnień na metodę sprzedaży wpływa na moment ujęcia przychodów i powoduje zgodność ich ujmowania z MSSF 15. Udział w produkcji ze złoża, która nie została sprzedana a przypada na Grupę ujmowany jest zgodnie z MSR 2 i prezentowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji [Zapasy](#).

Z uwagi na kwestie logistyczne, w sytuacji gdy złożo eksploatowane jest przez wielu udziałowców, występują naturalne różnice w ilościach surowca faktycznie uzyskiwanego przez poszczególnych udziałowców w stosunku do ich umownego (wynikającego z ustaleń umownych) udziału w produkcji ze złóż. Istnieje tym samym potrzeba zastosowania specjalnego księgowego mechanizmu rozliczania powstałych w ten sposób różnic. Zgodnie z przyjętą przez Grupę metodą sprzedaży, udziałowiec który uzyskuje w danym cyklu produkcyjnym ilości surowca przekraczające przypadający mu umownie udział w produkcji ze złoża (ang. tzw. „overlift party”) ujmuje w swoim sprawozdaniu finansowym tę nadwyżkę nie jako przychód lecz jako zobowiązanie do zwrotu wydobytego surowca. Zgodnie z zawartymi umowami powyższe różnice są rozliczane między udziałowcami w naturze (w produkcji) tj. w formie faktycznego przekazania surowca. W związku z powyższym Grupa wycenia zobowiązanie, o którym mowa powyżej na podstawie średniego, sześciomiesięcznego kosztu wytworzenia w celu odzwierciedlenia wartości godziwej spodziewanej zapłaty. Różnice z wyceny tak wycenionego zobowiązania odnoszone są w skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów w pozycji [Koszt własny sprzedaży](#).

Zgodnie ze stosowaną przez Grupę do 31 grudnia 2017 metodą uprawnień, przychód ujmowany był w księgach zawsze odpowiednio do udziału, jaki przypadał Grupie w produkcji ze złoża. Prawidłowy obraz przychodów w sprawozdaniu finansowym osiągało się w taki sposób, że udziałowiec który uzyskiwał w danym cyklu produkcyjnym ilości surowca przekraczające przypadający mu umownie udział w produkcji ze złoża (ang. tzw. „overlift party”) rozpoznawał w swoich księgach tę nadwyżkę nie jako przychód lecz jako zobowiązanie. Analogicznie, jeśli w danym cyklu produkcyjnym udziałowiec uzyskiwał mniej surowca z produkcji ze złoża (ang. tzw. „underlift party”), to automatycznie rozpoznawał ten niedobór jako należność i przychód. W skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej zobowiązania i należności wynikające z metody uprawnień na dzień 31 grudnia 2017 prezentowane są odpowiednio w pozycjach: [Zobowiązania z tytułu dostaw i usług](#) oraz [Należności z tytułu dostaw i usług](#).

Ocena wpływu wdrożenia MSSF 16 „Leasing” na sprawozdanie finansowe

MSSF 16 „Leasing”

MSSF 16 obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie i został przyjęty przez Unię Europejską. Zastąpi on obecnie obowiązujący standard MSR 17 oraz interpretacje KIMSF 4, SKI 15, 27.

Nowy standard wprowadza jeden model ujęcia leasingu w księgach rachunkowych leasingobiorcy, zbliżony z ujęciem leasingu finansowego w ramach MSR 17. Zgodnie z MSSF 16 umowa jest leasingiem lub zawiera leasing, jeśli przekazuje prawo do kontroli użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów na dany okres w zamian za wynagrodzenie.

Zasadniczym elementem różniącym definicje leasingu z MSR 17 i z MSSF 16 jest wymóg sprawowania kontroli nad użytkowanym, konkretnym składnikiem aktywów, wskazanym w umowie wprost lub w sposób dorozumiany. Przeniesienie prawa do użytkowania ma miejsce wówczas, gdy mamy do czynienia ze zidentyfikowanym aktywem, w odniesieniu do którego leasingobiorca ma prawo do praktycznie wszystkich korzyści ekonomicznych, i kontroluje wykorzystanie danego aktywa w danym okresie.

W przypadku gdy definicja leasingu jest spełniona, ujmuje się prawo do użytkowania aktywa wraz z odpowiednim zobowiązaniem z tytułu leasingu ustalonym w wysokości zdyskontowanych przyszłych płatności w okresie trwania leasingu.

Wydatki związane z wykorzystywaniem aktywów będących przedmiotem leasingu, uprzednio ujęte w większości w kosztach usług obcych, będą obecnie klasyfikowane jako koszty amortyzacji oraz koszty odsetek.

Aktywa z tytułu prawa do użytkowania są amortyzowane liniowo, natomiast zobowiązania z tytułu umów leasingowych rozliczne efektywną stopą procentową.

Wpływ MSSF 16 na sprawozdania finansowe

Grupa przeprowadziła analizę, której celem było wyselekcjonowanie umów, na podstawie których użytkowane są składniki aktywów, będące własnością podmiotów trzecich. Każda zidentyfikowana umowa została poddana ocenie pod kątem spełnienia kryteriów uznania za leasing zgodnie z MSSF 16. Na bazie przeprowadzonej oceny umów skalkulowano wpływ MSSF 16 na poszczególne pozycje sprawozdania finansowego Grupy.

Grupa dokonała także stosownych zmian w polityce rachunkowości i procedurach operacyjnych. Zostały opracowane i wdrożone metodyki prawidłowej identyfikacji umów, które są leasingiem oraz zbierania danych niezbędnych do prawidłowego ujęcia księgowego tych transakcji. Dodatkowo Grupa jest w trakcie wdrażania odpowiednich zmiany w swoich systemach informatycznych tak, aby były dostosowane do zbierania i przetwarzania odpowiednich danych.

Grupa podjęła decyzję o wdrożeniu standardu z dniem 1 stycznia 2019 roku. Zgodnie z przepisami przejściowymi zawartymi w MSSF 16 nowe zasady zostały przyjęte retrospektywnie z odniesieniem skumulowanego efektu początkowego zastosowania nowego standardu do kapitałów własnych na dzień 1 stycznia 2019 roku. W związku z tym dane porównawcze za rok obrotowy 2018 nie zostaną przekształcone (zmodyfikowane podejście retrospektywne).

MSSF 16 wprowadza nową definicję leasingu. Grupa skorzysta jednak z uproszczenia, dopuszczalnego w okresie przejściowym i nie dokona ponownej oceny, czy wcześniej sklasyfikowane umowy zawierają leasing. Wobec tego definicja leasingu zgodna z MSR 17 i KIMSF 4 będzie nadal obowiązywała w odniesieniu do umów leasingu zawartych lub zmienionych przed 1 stycznia 2019 roku.

Poniżej opisano poszczególne korekty wynikające z wdrożenia MSSF 16.

Opis korekt

Ujęcie zobowiązań z tytułu leasingu

Po przyjęciu MSSF 16 Grupa rozpozna zobowiązania z tytułu leasingu w odniesieniu do umów, które zostały sklasyfikowane jako "leasing operacyjny" zgodnie z zasadami dotychczas obowiązującego MSR 17. Zobowiązania te zostały wycenione w wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w dacie rozpoczęcia stosowania MSSF 16, zdyskontowanych z zastosowaniem stopy procentowej leasingu, obliczonej na bazie krańcowej stopy procentowej Grupy na dzień wdrożenia standardu (1 stycznia 2019 rok).

Na datę początkowego ujęcia opłaty leasingowe zawarte w wycenie zobowiązania z tytułu leasingu obejmują następujące rodzaje opłat za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów przez okres trwania leasingu:

- stałe opłaty leasingowe pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe,
- zmienne opłaty leasingowe uzależnione od indeksów rynkowych,
- kwoty, których zapłaty oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej przedmiotu leasingu,
- cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że zostanie ona zrealizowana,
- kary pieniężne za wypowiedzenie leasingu, jeżeli leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia umowy.

W celu obliczenia stóp dyskonta na potrzeby MSSF 16 Grupa przyjęła, że stopa dyskonta powinna odzwierciedlać koszt finansowania, jakie byłoby zaciągnięte na zakup przedmiotu podlegającego leasingowi. W celu oszacowania wysokości stopy dyskonta Grupa wzięła pod uwagę następujące parametry umowy: rodzaj, długość trwania, walutę oraz potencjalną marżę, jaką musiałaby zapłacić na rzecz instytucji finansowych w celu uzyskania finansowania.

Grupa zamierza skorzystać z uproszczeń dotyczących leasingów krótkoterminowych (poniżej 12 miesięcy) oraz leasingów, w odniesieniu do których bazowy składnik aktywów ma niską wartość (poniżej 20 tys. zł) dla wszystkich klas aktywów. Dla tych umów nie będzie ujmowała prawa do użytkowania aktywów i odpowiednio zobowiązania finansowego. Opłaty leasingowe z tego tytułu będą ujmowane jako koszty metodą liniową w trakcie okresu leasingu. Grupa postanowiła również nie wydzielać elementów leasingowych i nieleasingowych dla umów leasingu dotyczących wszystkich klas bazowego składnika aktywów.

Zastosowanie praktycznych uproszczeń

Stosując po raz pierwszy MSSF 16 Grupa zastosuje następujące praktyczne uproszczenia dopuszczone przez standard:

- zastosowanie jednej stopy dyskontowej do portfela umów leasingowych o podobnych cechach,
- umowy z tytułu leasingu operacyjnego z pozostałym okresem leasingu krótszym niż 12 miesięcy na dzień 1 stycznia 2019 roku potraktowane zostaną jako leasing krótkoterminowy,
- wykluczenie początkowych kosztów bezpośrednich w zakresie pomiaru aktywów związanych z prawem do użytkowania w dniu początkowego zastosowania, oraz
- wykorzystanie perspektywy czasu (wykorzystanie wiedzy zdobytej po fakcie) w określaniu okresu leasingu, jeżeli umowa zawiera opcje przedłużenia lub rozwiązania umowy najmu.

Wpływ na sprawozdanie z sytuacji finansowej

Szacunkowy wpływ wdrożenia MSSF 16 na ujęcie dodatkowych zobowiązań finansowych oraz związanych z nimi aktywów z tytułu prawa do użytkowania:

	1 stycznia 2019
Aktywa z tytułu prawa do użytkowania	
Grunty	626,5
Budynki i budowle	9,9
Stacje paliw	141,0
Środki transportu	314,2
Razem aktywa z tytułu prawa do użytkowania	1.091,6
Zobowiązania z tytułu leasingu	
Zobowiązania długoterminowe	885,6
Zobowiązania krótkoterminowe	206,0
Razem zobowiązania z tytułu leasingu	1.091,6

Wpływ na kapitał własny

Wdrożenie MSSF 16 nie będzie miało wpływu na zyski zatrzymane i kapitał własny na dzień 1 stycznia 2019 roku z uwagi na ujęcie aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązań z tytułu leasingu w takiej samej wysokości.

Wpływ na wskaźniki finansowe

Ze względu na ujęcie w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej praktycznie wszystkich umów leasingu, wdrożenie MSSF 16 przez Grupę będzie miało wpływ na jej wskaźniki bilansowe, w tym wskaźnik zadłużenia do kapitału własnego. Dodatkowo, w efekcie wdrożenia MSSF 16 zmianie ulegną miary zysku (m. in. zysk z działalności operacyjnej, EBITDA), a także przepływy pieniężne z działalności operacyjnej. Grupa przeanalizowała wpływ tych zmian na spełnienie kowenantów zawartych w umowach kredytowych, których jest stroną i nie stwierdzono ryzyka ich naruszenia.

5. Zastosowanie założeń, szacunków i osądów w rachunkowości

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga przyjęcia pewnych założeń oraz dokonania szacunków i osądów, które wpływają na wielkości wykazane w sprawozdaniu finansowym.

Założenia i szacunki są oparte na najlepszej wiedzy kierownictwa na temat bieżących i przyszłych zdarzeń oraz działań, jednak rzeczywiste wyniki mogą się różnić od przewidywanych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmiana szacunków księgowych jest rozpoznawana w okresie, w którym zostały one zmienione, jeśli dotyczy to wyłącznie tego okresu, lub w okresie bieżącym i przyszłym, jeśli zmiany dotyczą zarówno okresu bieżącego jak i przyszłego. Przyjęte istotne założenia przy dokonywaniu szacunków przedstawione zostały w odpowiednich notach do sprawozdania.

Przyjmując założenia, dokonując szacunków i osądów zarząd Spółki (Zarząd) może kierować się własnym doświadczeniem i wiedzą, a także opiniami, analizami i rekomendacjami niezależnych ekspertów.

Ważne założenia i szacunki

Świadczenia pracownicze

Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych zostały oszacowane za pomocą metod aktuarialnych. Założenia aktuarialne i wycena zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych opisana została w notce 24.3.

Amortyzacja

Podstawą do naliczania amortyzacji naturalnej składników majątku morskich i lądowych kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego są oceniane przez Grupę, weryfikowane i aktualizowane wielkości zasobów węglowodorów (wg tzw. kategorii 2P zasoby pewne oraz zasoby prawdopodobne) oraz prognozy wydobycia dla poszczególnych złóż ropy naftowej i gazu sporządzane na podstawie danych geologicznych, w oparciu o próbną eksploatację, późniejszy przebieg produkcji i harmonogram planowanych prac przyjętych w strategii długoterminowej.

Wysokość stawek amortyzacyjnych rafineryjnych i pozostałych aktywów trwałych ustalana jest na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności składników rzeczowego majątku trwałego oraz aktywów niematerialnych. Grupa corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ich ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków. Aktualizacja szacunków w tym zakresie, która miała wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy za rok 2018 dotyczyła przede wszystkim Jednostki Dominującej, w której nastąpiło zmniejszenie amortyzacji z tego tytułu o 0,6 mln zł.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek wyceny się wykorzystując odpowiednie techniki wyceny. Przy doborze właściwych dla tych celów metod i założeń Grupa kieruje się profesjonalnym osądem. Założenia dotyczące wyceny wartości godziwej instrumentów finansowych opisano w nocie 7.20.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego

Grupa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione. Zarząd Jednostki Dominującej weryfikuje przyjęte szacunki dotyczące prawdopodobieństwa odzyskania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w oparciu o zmiany czynników branych pod uwagę przy ich dokonywaniu, nowe informacje oraz doświadczenia z przeszłości.

Informacje dotyczące aktywów z tytułu podatku odroczonego przedstawiono w nocie 10.3.

Utrata wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz pojedynczych składników rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych

Stwierdzenie utraty wartości wymaga oszacowania wartości odzyskiwalnej składników aktywów lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Do istotnych założeń uwzględnianych przy szacunkach tej wartości należą takie zmienne jak: stopy dyskontowe, stopy wzrostu, wskaźniki cenowe.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku, po przeprowadzeniu analiz przepływów pieniężnych dla poszczególnych ośrodków wypracowujących środki pieniężne i wykonaniu stosownych testów na utratę wartości dla aktywów, które tego wymagały, Grupa dokonała niezbędnych korekt wartości tych aktywów i ujawniła szczegółowe informacje dotyczące założeń i wyników testów w nocie 13.

Rezerwa na koszty likwidacji instalacji segmentu wydobywczego i rekultywację terenu

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa dokonuje analizy kosztów niezbędnych do poniesienia w celu likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego oraz nakładów do poniesienia na przyszłą rekultywację terenu. W wyniku tych analiz Grupa koryguje wartość utworzonej w poprzednich latach rezerwy na rekultywację, urealnijając jej poziom do wysokości szacowanych przyszłych, niezbędnych do poniesienia kosztów. Na wzrost rezerwy z tego tytułu wpływ ma również szacunek zmiany wartości pieniądza w czasie. Zasady ujmowania tych rezerw przedstawiono w nocie 7.24.1, natomiast informacje na temat rezerw ujętych w niniejszym sprawozdaniu finansowym za rok 2018 znajdują się w nocie 25.1.

Profesjonalny osąd w rachunkowości

Współkontrola nad jednostką, bądź działalnością, w której dokonano inwestycji

Grupa sprawuje współkontrolę nad jednostką, jeśli wraz ze wszystkimi współinwestorami musi współdziałać w celu kierowania jej istotną działalnością, co oznacza tym samym, że żaden ze współinwestorów pojedynczo nie sprawuje nad nią kontroli i bez współdziałania z pozostałymi nie może nią kierować. Grupa dokonuje oceny, czy sprawuje współkontrolę nad tzw. ustaleniem umownym definiowanym wg MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne” bądź jako wspólne przedsięwzięcie, bądź wspólną działalność biorąc pod uwagę, czy wszystkie strony takiego ustalenia je kontrolują, czy podlegają wspólnie ekspozycji na zmienne zwroty z realizowanej inwestycji lub posiadają prawa do takich zwrotów oraz są w stanie decydować i wpływać wspólnie na ich wysokość poprzez wspólne kierowanie.

Na dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa prowadziła wspólne działania w ramach inwestycji realizowanych w Norwegii na złożach obszaru Heimdal, a także posiadała wspólne przedsięwzięcia (patrz nota 14) w rozumieniu MSSF 11 i w tym zakresie, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności oraz fakty, sprawowała współkontrolę.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa posiadała ponadto udziały w złożach pola gazowego Sleipner w Norwegii, z których nabyciem - w grudniu 2015 roku (patrz nota 13.1.3 Skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2015), przystąpiła do umowy z pozostałymi udziałowcami licencji: Sleipner, Gungne, Loke, Alfa Sentral oraz PL046D. Biorąc pod uwagę kryteria MSSF 11, działalność Grupy na wymienionych wyżej złożach nie stanowi wspólnych ustaleń umownych w rozumieniu tego standardu i Grupa nie sprawuje współkontroli nad tą działalnością, ze względu na fakt, iż istnieje więcej niż jedna kombinacja stron, które wspólnie mogą porozumieć się w celu podjęcia istotnych decyzji. Z tego względu dla celów prawidłowego rozliczenia i ujmowania operacji związanych z działalnością na polu Sleipner, Grupa stosuje zapisy innych, odpowiednich MSSF, uwzględniając swój udział w złożach, co sprawia, że nie ma istotnych różnic w metodzie księgowego ujmowania i rozpoznawania związanych z tą działalnością operacji w porównaniu do sposobu rozpoznawania operacji prowadzonych wspólnie z udziałowcami licencji Heimdal, które spełniają definicję wspólnych działań w rozumieniu MSSF 11.

Klasyfikacja umów leasingowych

Grupa dokonuje klasyfikacji umów leasingu jako operacyjnego lub finansowego w oparciu o ocenę, w jakim zakresie ryzyko i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Ocena ta opiera się na treści ekonomicznej każdej transakcji. Grupa każdorazowo ocenia wszystkie fakty i okoliczności oraz dokonuje oceny zidentyfikowanych przesłanek, a także określa zamierzenia i intencje na dzień rozpoczęcia leasingu dla konkretnej umowy w celu określenia, czy zasadniczo całe ryzyko i korzyści zostały przeniesione na leasingobiorcę. W przypadku istotnych modyfikacji w umowach, Grupa przeprowadza ponowną ocenę klasyfikacji leasingu i kieruje się wówczas analogicznymi zasadami jak przy klasyfikacji pierwotnej umowy leasingu.

Klasyfikacja aktywów złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w sprawozdaniu finansowym

Grupa dokonuje klasyfikacji aktywów złożowych odpowiednio do aktywów związanych z poszukiwaniem i oceną zasobów danego złoża (ang. exploration & evaluation) lub do aktywów związanych z zagospodarowaniem (ang. development) i pełną eksploatacją (ang. production) kierując się profesjonalnym osądem.

Po potwierdzeniu wielkości danego złoża i zatwierdzeniu planu jego eksploatacji nakłady na aktywa złożowe są przenoszone z pozycji aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych do odpowiednich pozycji rzeczowych aktywów trwałych lub aktywów niematerialnych związanych z zagospodarowaniem i wydobyciem.

Decyzja o prezentacji aktywów złoża w sprawozdaniu finansowym w ramach zagospodarowania lub aktywów związanych z wydobyciem zasobów uwzględnia wszelkie warunki i okoliczności związane z prowadzonym w segmencie wydobywczym procesem realizacji inwestycji i późniejszego pełnego eksploataowania złoża.

Zasady rachunkowości dotyczące aktywów złożowych opisano w notach 7.11, natomiast prezentacja i szczegółowe informacje na temat tych aktywów w sprawozdaniu finansowym przedstawiono w notce 13.2.

6. Zmiana danych prezentowanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych oraz zmiana zasad rachunkowości

W Grupie nie wystąpiły istotne zmiany wartości szacunkowych kwot prezentowanych w poprzednich okresach sprawozdawczych, które miały istotny wpływ na bieżący okres sprawozdawczy.

7. Zasady rachunkowości

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem tych instrumentów finansowych, które są zaklasyfikowane jako wyceniane według wartości godziwej.

Najważniejsze zasady rachunkowości stosowane przez Grupę przedstawione zostały poniżej.

7.1 Konsolidacja

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone na podstawie sprawozdania finansowego Jednostki Dominującej oraz sprawozdań finansowych jednostek przez nią kontrolowanych i współkontrolowanych sporządzonych na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Wszystkie znaczące salda i transakcje pomiędzy jednostkami powiązаныmi, w tym istotne niezrealizowane zyski wynikające z transakcji między nimi, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są eliminowane, chyba że dowodzą wystąpienia utraty wartości.

Spółki zależne podlegają konsolidacji metodą pełną od momentu objęcia kontroli przez Grupę, natomiast przestają być konsolidowane w momencie utraty nad nimi kontroli. Zgodnie z MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdanie finansowe” Grupa sprawuje kontrolę nad jednostką, jeżeli z tytułu swojego zaangażowania w tę jednostkę podlega ekspozycji na zmienne zwroty lub gdy ma prawa do takich zmiennych zwrotów oraz ma możliwość wywierania na nie wpływu poprzez sprawowanie nad tą jednostką władzy.

Grupa sprawuje współkontrolę nad jednostką, jeśli wraz ze wszystkimi współinwestorami musi współdziałać w celu kierowania jej istotną działalnością, co oznacza tym samym, że żaden ze współinwestorów pojedynczo nie sprawuje nad nią kontroli i bez współdziałania z pozostałymi nie może nią kierować. Posiadane przez Grupę udziały we wspólnych przedsięwzięciach (patrz nota 14) ujmowane są metodą praw własności (patrz nota 7.27).

7.2 Przychody ze sprzedaży

Polityka rachunkowości stosowana od 1 stycznia 2018 roku (MSSF 15)

Przychody z umów z klientami ujmowane są w momencie spełnienia przez Grupę zobowiązania do wykonania świadczenia, poprzez przekazanie przyrzczonego towaru lub usługi klientowi, gdzie przekazanie to stanowi jednocześnie uzyskanie przez nabywcę kontroli nad tym składnikiem aktywów. W przychodach z umów z klientami w sprawozdaniu z całkowitych dochodów ujmowane są przychody powstające ze zwykłej działalności operacyjnej Grupy (tj. przychody ze sprzedaży produktów, usług, towarów i materiałów) skorygowane o wynik z rozliczenia instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne. W sprawozdaniu w sytuacji finansowej przedstawiana jest umowa (zależnie od stosunku pomiędzy spełnieniem zobowiązania przez Grupę, a płatnością dokonywaną przez klienta) jako składnik aktywów z tytułu umowy lub zobowiązania z tytułu umowy. Oddzielnie, jako należności z tytułu dostaw i usług prezentowane są wyłącznie bezwarunkowe prawa Grupy do otrzymania wynagrodzenia (np. gdy wystawiono już klientowi faktury lub inny tytuł zobowiązujący prawnie do zapłaty w określonym terminie czasu). Prawa o charakterze warunkowym (innym niż tylko upływ czasu) są prezentowane jako składnik aktywów z tytułu umowy. Jeżeli z tytułu jednej umowy wynika kilka obowiązków, w odniesieniu do których rozpoznano zarówno aktywa jak i zobowiązania z tytułu umowy, to w sprawozdaniu z sytuacji finansowej są one prezentowane w wartości netto. Składnik aktywów z tytułu umowy podlega ujęciu i wycenie zgodnie z wytycznymi MSSF 9 „Instrumenty finansowe”.

Identyfikacja umowy z klientem

Grupa zanim uzna kontrakt jako „umowę z klientem” przeprowadza analizę, czy poniższe określone kryteria łącznie zostały spełnione:

- Umowa między dwiema lub więcej stronami została zawarta w formie pisemnej, ustnej lub innej zgodnej ze zwyczajowymi praktykami handlowymi i została zaakceptowana przez strony;
- Umowa identyfikuje prawa i obowiązki każdej ze stron w zakresie towarów lub usług oraz warunków płatności - kontrakt powinien zawierać jasne zapisy dotyczące momentu przekazania kontroli klientowi nad sprzedanymi dobrami lub wyświadczonymi usługami. W przypadku sprzedaży dóbr, moment przekazania kontroli jest zwykle momentem przekazania dobra klientowi. W przypadku świadczenia usług, szczególnie przez dłuższy okres, moment przekazania kontroli może nie być łatwy do zidentyfikowania. Jeśli moment przekazania kontroli nie został określony w umowie bądź nie jest zdefiniowany praktyką rynkową, wówczas umowa nie spełnia kryterium, ponieważ sprzedawca nie jest w stanie określić czasu rozpoznania przychodu ze sprzedaży. Kontrakt musi precyzować także sposób, kwotę oraz termin płatności;
- Każda ze stron oczekuje wykonania swoich obowiązków wynikających z umowy oraz jest prawdopodobne, że za przekazane dobra lub usługi zostanie otrzymane wynagrodzenie, które Grupa jest w stanie określić. Oceniając prawdopodobieństwo zapłaty na tym etapie Grupa rozważa wyłącznie zdolność kontrahenta oraz jego intencję zapłaty w dacie wymagalności zobowiązania, nie oceniając wysokości kwoty jaką uzyska od kontrahenta (kwota ta może się różnić od wysokości ceny kontraktu np. o późniejsze rabaty, upusty czy inne elementy wynagrodzenia zmiennego);
- Umowa posiada treść ekonomiczną, czyli w rezultacie jej wykonania zmienia się ryzyko, czas oraz kwota przyszłych przepływów pieniężnych Grupy. W przypadku, gdy nie przewiduje się zmiany tych parametrów, jest mało prawdopodobne, że kontrakt posiada treść ekonomiczną. Zmiana wielkości planowanych przepływów pieniężnych nie musi ulegać zmianie tylko poprzez dodatkowe przepływy pieniężne otrzymywane od klienta ale także zmniejszenie wielkości przepływów pieniężnych wychodzących od sprzedawcy, na przykład poprzez otrzymanie od klienta wynagrodzenia w formie niepieniężnej;
- Jest prawdopodobne, że Grupa otrzyma wynagrodzenie, które będzie jej przysługiwało w zamian za dobra lub usługi, które zostaną przekazane klientowi.

Identyfikacja zobowiązań do wykonania świadczenia

W momencie zawarcia umowy Grupa dokonuje oceny dóbr lub usług przyrzczonech w umowie z klientem i identyfikuje jako zobowiązanie do wykonania świadczenia każde przyrzeczenie do przekazania na rzecz klienta dobra lub usługi (lub pakietu dóbr lub usług), które można wyodrębnić lub grupy odrębnych dóbr lub usług, które są zasadniczo takie same i w przypadku których przekazanie na rzecz klienta ma taki sam charakter.

Dobro lub usługa przyrzczone klientowi są odrębne, jeżeli spełnione są obydwa następujące warunki:

- klient może odnosić korzyści z dobra lub usługi albo bezpośrednio, albo poprzez powiązanie z innymi zasobami, które są dla niego łatwo dostępne, oraz
- zobowiązanie Grupy do przekazania dobra lub usługi na rzecz klienta można zidentyfikować jako odrębne w stosunku do innych zobowiązań określonych w umowie.

Ustalenie ceny transakcji

Przy ustalaniu ceny transakcyjnej Grupa uwzględnia nie tylko wynagrodzenie stałe, ale również inne elementy wynagrodzenia jak wynagrodzenie zmienne (tj. kwota wynagrodzenia uwarunkowana wystąpieniem lub nie jakiegoś niepewnego zdarzenia w przyszłości), wynagrodzenie niepieniężne, wynagrodzenie należne klientowi oraz istotny czynnik finansowania. Cena ta nie obejmuje kwot pobranych w imieniu innego podmiotu tj. podatek VAT i inne podatki związane ze sprzedażą (podatek akcyzowy, opłata paliwowa).

Zmienne wynagrodzenie

Niektóre umowy z klientami mogą zawierać kwoty zmienne wynagrodzenia w związku z udzielaniem upustów, rabatów, zwrotu wynagrodzenia, kredytów, ustępstw cenowych, dodatków, premii za wyniki lub nakładaniem kar.

W wartości ceny transakcyjnej Grupa uwzględnia taką kwotę wynagrodzenia zmiennego, co do której istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że nie nastąpi konieczność znacznego odwrócenia ujętego wcześniej przychodu (zasada ostrożności) i dokonuje szacunku stosując jedną z następujących metod, w zależności od tego, która z nich pozwoli dokładniej przewidzieć kwotę wynagrodzenia, do którego jest uprawniona:

- metodę oczekiwanych wartości (sumie iloczynów kwot wynagrodzenia i prawdopodobieństw ich wystąpienia), którą stosuje się w przypadku zawierania dużej liczby podobnych umów, a w danej umowie przewiduje się więcej niż dwa możliwe wyniki;
- metodę wartości najbardziej prawdopodobnej (czyli najbardziej prawdopodobnej kwoty z możliwych) w przypadku gdy umowa ma tylko dwa możliwe wyniki (np. z premią lub bez).

Raz wybrana metoda stosowana jest do danej umowy konsekwentnie. Szacunek aktualizuje się na każdy dzień sprawozdawczy. Ewentualne korekty rozpoznanego przychodu ujmowane są w okresie, w którym ma miejsce aktualizacja (cumulative catch up adjustment) – łączna kwota rozpoznanych przychodów powinna odpowiadać kwocie, która byłaby rozpoznana, gdyby nowe informacje były znane Grupie od początku.

Wynagrodzenie niepieniężne Grupa wycenia w wartości godziwej, a w przypadku braku możliwości jej racjonalnego szacunku, w sposób pośredni przez odniesienie do indywidualnej ceny sprzedaży przyrzeczonych dóbr lub usług.

Wynagrodzenie płatne klientowi, o ile tylko nie stanowi zapłaty za wyodrębnione dobro lub usługę nabywaną od klienta, powoduje obniżenie ceny transakcyjnej. Obniżenie przychodów następuje w chwili wystąpienia późniejszego z poniższych zdarzeń:

- ujęcie przez Grupę przychodów z tytułu przekazania powiązanych dóbr lub usług klientowi; oraz
- zapłata lub zobowiązanie się Spółki do zapłaty wynagrodzenia (nawet jeżeli zapłata ta jest uzależniona od wystąpienia niepewnego zdarzenia w przyszłości).

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego mającego miejsce w trakcie trwania umowy Grupa dokonuje aktualizacji swoich szacunków mających wpływ na cenę transakcyjną. Każda zmiana w cenie transakcyjnej jest alokowana do wszystkich zobowiązań do wykonania świadczenia, chyba, że wynagrodzenie zmienne dotyczy tylko jednego lub kilku (a nie wszystkich) takich zobowiązań.

Przypisanie ceny transakcyjnej do zobowiązań do wykonania świadczenia

Grupa przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia (lub do odrębnego dobra lub odrębnej usługi) w kwocie, która odzwierciedla kwotę wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniami Grupy – przysługuje jej w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi.

Spełnianie zobowiązań do wykonania świadczenia

Jeśli obowiązek świadczenia wypełniany jest w danym punkcie czasu przychód ujmuje się w momencie przekazania kontroli nad produktem, towarem lub usługą (tzn. przekazania możliwości kierowania wykorzystaniem i uzyskiwania praktycznie wszystkich korzyści z tego produktu, towaru lub usługi).

Przesłankami wskazującymi na przekazanie kontroli do klienta są:

- Grupa posiada bieżące prawo do wynagrodzenia,
- klient posiada prawo własności do aktywa,
- klient posiada fizyczne władanie nad aktywem,
- klient przejął istotne ryzyko i korzyści związane z aktywem,
- klient zaakceptował rezultat obowiązku świadczenia.

Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ujmuje się w wyniku finansowym jednorazowo, w określonym momencie czasu, zgodnym z momentem spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia (w szczególności określonym w oparciu o reguły sprzedaży INCOTERMS).

W odniesieniu do umów dotyczących usług ciągłych, na podstawie których Grupa ma prawo do otrzymania od klienta wynagrodzenia w kwocie, która odpowiada bezpośrednio wartości, jaką dla klienta ma świadczenie dotychczas wykonane, Grupa ujmuje przychód w kwocie, którą ma prawo zafakturować.

Wynagrodzenie zleceniodawcy a wynagrodzenie pośrednika

W przypadku, gdy w dostarczanie dóbr lub usług klientowi zaangażowany jest inny podmiot, Grupa określa czy charakter przyrzeczenia Grupy stanowi zobowiązanie do wykonania świadczenia polegającego na dostarczeniu określonych dóbr lub usług (w tym przypadku Grupa jest zleceniodawcą) czy też na zleceniu innemu podmiotowi dostarczenia tych dóbr lub usług (w tym przypadku Grupa jest pośrednikiem).

Grupa jest zleceniodawcą, jeśli sprawuje kontrolę nad przyrzeczonym dobrem lub usługą przed ich przekazaniem klientowi. Jednostka nie musi jednak działać jako zleceniodawca, jeśli uzyskuje tytuł prawny do produktu tylko chwilowo, zanim zostanie on przeniesiony na klienta. Jednostka występująca w umowie jako zleceniodawca może sama wypełnić zobowiązanie do wykonania świadczenia lub może powierzyć wypełnienie tego zobowiązania lub jego części innemu podmiotowi (np. podwykonawcy) w jej imieniu. W takiej sytuacji Grupa ujmuje przychody w kwocie wynagrodzenia brutto, do którego – zgodnie z jej oczekiwaniami – będzie uprawniona w zamian za przekazane dobra lub usługi.

Grupa działa jako pośrednik, jeśli jej zobowiązanie do wykonania świadczenia polega na zapewnieniu dostarczenia dóbr lub usług przez inny podmiot. W taki przypadek Spółka ujmuje przychody w kwocie jakiegokolwiek opłaty lub prowizji, do której – zgodnie z jej oczekiwaniami – będzie uprawniona w zamian za zapewnienie dostarczenia dóbr lub usług przez inny podmiot.

Istotny komponent finansowania

W przypadku umów z klientami, dla których okres pomiędzy przekazaniem przyrzeczonego dobra lub usługi klientowi a momentem zapłaty za dobro lub usługę przekracza jeden rok Grupa ocenia, czy umowy zawierają istotny element finansowania. W celu ustalenia ceny transakcyjnej, Grupa koryguje przyrzoną kwotę wynagrodzenia o istotny komponent finansowania stosując stopę dyskontową, która zostałaby zastosowana w przypadku zawarcia oddzielnej transakcji finansowania pomiędzy jednostką a jej klientem w momencie zawarcia umowy.

Grupa zdecydowała się nie korygować przyrzeczonej kwoty wynagrodzenia o wpływ istotnego elementu finansowania, jeżeli w momencie zawarcia umowy oczekuje, że okres od momentu przekazania przyrzeczonego dobra lub usługi klientowi do momentu zapłaty za dobro lub usługę przez klienta wyniesie nie więcej niż jeden rok. Dlatego też, dla krótkoterminowych zaliczek Grupa nie wydziela istotnego elementu finansowania.

Wynagrodzenie niepieniężne

W przypadku umów, w których klient zobowiązał się do zapłaty wynagrodzenia w formie innej niż pieniężna, Grupa w celu ustalenia ceny transakcyjnej wycenia wynagrodzenie niepieniężne (lub przyrzeczenie zapłaty wynagrodzenia niepieniężnego) w wartości godziwej. W sytuacji, gdy Grupa nie może racjonalnie oszacować wartości godziwej wynagrodzenia niepieniężnego, wycenia je pośrednio przez odniesienie do indywidualnej ceny sprzedaży dóbr lub usług przyrzeczonych klientowi (lub klasie klientów) w zamian za wynagrodzenie.

Gwarancje

Grupa udziela gwarancji na sprzedane produkty, które stanowi zapewnienie klienta, że dany produkt jest zgodny z ustaloną przez strony specyfikacją. Grupa ujmuje takie gwarancje zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”.

Niektóre niestandardowe umowy z klientami mogą zawierać gwarancje rozszerzone. Gwarancje takie stanowią oddzielną usługę – ujmowaną jako zobowiązanie do wykonania świadczenia, do której przypisuje się część ceny transakcyjnej.

Aktywowane koszty doprowadzenia do zawarcia umowy

Grupa ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem jako składnik aktywów, jeżeli spodziewa się, że koszty te odzyska. Dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy to koszty ponoszone przez jednostkę w celu doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem, których jednostka nie poniosłaby, jeżeli umowa nie zostałaby zawarta. Koszty doprowadzenia do zawarcia umowy ponoszone bez względu na to, czy umowa została zawarta, ujmuje się jako koszty w momencie ich poniesienia, chyba że koszty te wyraźnie obciążają klienta bez względu na to, czy umowa zostanie zawarta. Grupa ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy jako koszty w momencie ich poniesienia, jeśli okres amortyzacji składnika aktywów, który w przeciwnym razie zostałby ujęty przez Grupę, wynosi jeden rok lub krócej. Składnik aktywów jest systematycznie amortyzowany, z uwzględnieniem okresu przekazywania klientowi dóbr lub usług, z którymi jest powiązany. Grupa dokonuje aktualizacji okresu amortyzacji, aby odzwierciedlić istotną zmianę oczekiwanego okresu przekazywania klientowi dóbr lub usług, z którymi powiązany jest składnik aktywów.

Aktywa z tytułu umowy

W ramach aktywów z tytułu umowy Grupa ujmuje prawa do wynagrodzenia w zamian za dobra lub usługi, które przekazała klientowi, jeżeli prawo to jest uzależnione od warunku innego niż upływ czasu (na przykład od przyszłych świadczeń jednostki). Grupa ocenia, czy nie nastąpiła utrata wartości składnika aktywów z tytułu umowy na takiej samej zasadzie jak w przypadku składnika aktywów finansowych zgodnie z MSSF 9.

Należności

W ramach należności Grupa ujmuje prawa do wynagrodzenia w zamian za dobra lub usługi, które przekazała klientowi, jeżeli prawo to jest bezwarunkowe (jedynym warunkiem wymagalności wynagrodzenia jest upływ określonego czasu). Grupa ujmuje należność zgodnie z MSSF 9. W momencie początkowego ujęcia należności z tytułu umowy wszelkie różnice pomiędzy wyceną należności zgodnie z MSSF 9 a odpowiadającą jej wcześniej ujętą kwotą przychodów Grupa ujmuje jako koszt (strata z tytułu utraty wartości).

Zobowiązania z tytułu umowy

W ramach zobowiązań z tytułu umowy Grupa ujmuje otrzymane lub należne od klienta wynagrodzenie, z którym wiąże się obowiązek przekazania klientowi dóbr lub usług.

Aktywa z tytułu prawa do zwrotu

W ramach aktywów z tytułu prawa do zwrotu Grupa ujmuje prawo do odzyskania produktów od klientów po wywiązaniu się ze zobowiązania do zwrotu zapłaty.

Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia

Grupa ujmuje zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia, jeżeli po jego otrzymaniu oczekuje, że zwróci jego część lub całość klientowi. Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia wycenia się w kwocie otrzymanego wynagrodzenia (lub należności), do którego – zgodnie z oczekiwaniami Grupy – nie jest ona uprawniona (tj. w wysokości kwot nieujętych w cenie transakcyjnej). Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia (oraz odpowiednia zmiana ceny transakcyjnej oraz wynikająca z niej zmiana zobowiązania z tytułu umowy) jest aktualizowane na koniec każdego okresu sprawozdawczego w związku ze zmianami okoliczności.

Polityka rachunkowości stosowana do 31 grudnia 2017 roku (MSR 18)

Przychody ze sprzedaży ujmowane są w wartości godziwej otrzymanych lub należnych wpływów z tytułu transakcji sprzedaży produktów, towarów lub usług dostarczonych odbiorcom w ramach normalnej działalności gospodarczej, po pomniejszeniu o rabaty, podatek od towarów i usług (VAT) i inne podatki związane ze sprzedażą (podatek akcyzowy, opłata paliwowa). Sprzedaż towarów i produktów ujmowana jest w momencie ich dostarczenia, kiedy znaczące ryzyko i korzyści wynikające z prawa własności towarów i produktów zostały przekazane nabywcy, z tym że przychody ze sprzedaży ropy naftowej i gazu ziemnego w Norwegii rozpoznaje się i ujmuje z zastosowaniem tzw. metody uprawnień (ang. „entitlements method”, „right method”).

Metoda uprawnień to jedna z dwóch powszechnie stosowanych w przemyśle wydobywczym metod ujmowania przychodów (metodą alternatywną jest metoda określana jako metoda sprzedaży - ang. tzw. „sales method”), która jest akceptowana na gruncie MSSF i w ocenie Zarządu zapewnia prawidłową i rzetelną prezentację sytuacji majątkowej oraz wyniku finansowego i rentowności działalności w ramach wspólnych działań prowadzonych przez Grupę na produkcyjnych złożach ropy naftowej i gazu ziemnego. Z uwagi na kwestie logistyczne, w sytuacji gdy złoża eksploatowane jest przez wielu udziałowców, występują naturalne różnice w ilościach surowca faktycznie uzyskiwanego przez poszczególnych udziałowców w stosunku do ich umownego (wynikającego z ustaleń umownych) udziału w produkcji ze złoża. Istnieje tym samym potrzeba zastosowania specjalnego księgowego mechanizmu rozliczania powstałych w ten sposób różnic. Zgodnie z przyjętą przez Grupę metodą uprawnień, przychód ujmowany jest w księgach zawsze odpowiednio do udziału, jaki przypada Grupie w produkcji ze złoża. Prawidłowy obraz przychodów w sprawozdaniu finansowym osiąga się w taki sposób, że udziałowiec który uzyskuje w danym cyklu produkcyjnym ilości surowca przekraczające przypadający mu umownie udział w produkcji ze złoża (ang. tzw. „overlift party”) rozpoznaje w swoich księgach tę nadwyżkę nie jako przychód lecz jako zobowiązanie. Analogicznie, jeśli w danym cyklu produkcyjnym udziałowiec uzyskuje mniej surowca z produkcji ze złoża (ang. tzw. „underlift party”), to automatycznie rozpoznaje ten niedobór jako należność i przychód. W skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej zobowiązania i należności wynikające z metody uprawnień prezentowane są odpowiednio w pozycjach: **Zobowiązania z tytułu dostaw i usług** oraz **Należności z tytułu dostaw i usług**.

7.3 Przychody z tytułu dywidend

Należne dywidendy zalicza się do przychodów finansowych na dzień powzięcia przez właściwy organ jednostki wypłacającej dywidendę uchwały o podziale zysku, chyba że w uchwale określono inny dzień prawa do dywidendy. Klasyfikacja przychodów z tytułu dywidend jako przychodów finansowych nie wynika wprost z MSR 18, jednak Grupa zdecydowała o takiej prezentacji z uwagi na jej powszechność w sprawozdawczości wśród stosujących MSSF podmiotów, nie będących instytucjami finansowymi (ang. common practice). Grupa stosuje taką prezentację w sposób ciągły.

7.4 Przychody z odsetek

Przychody z tytułu odsetek są rozpoznawane w momencie ich naliczenia (przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej), jeżeli ich otrzymanie nie jest wątpliwe. Grupa zalicza przychody z odsetek do przychodów finansowych w związku z powszechnie stosowaną i akceptowaną praktyką sprawozdawczą podmiotów stosujących MSSF, nie będących instytucjami finansowymi (ang. common practice). Prezentacja ta jest stosowana przez Grupę w sposób ciągły.

7.5 Podatek dochodowy

Na obowiązkowe obciążenia wyniku składają się: podatek bieżący (CIT) oraz podatek odroczony. Bieżące obciążenie podatkowe jest obliczane na podstawie wyniku podatkowego (podstawy opodatkowania) danego roku obrotowego. Zysk (strata) podatkowa różni się od księgowego zysku (straty) netto z powodu występowania tzw. różnic przejściowych między przychodami w ujęciu księgowym i podatkowym tj. przychodów podlegających opodatkowaniu i kosztów stanowiących koszty uzyskania przychodów w innym okresie niż bieżący okres sprawozdawczy oraz tzw. różnic trwałych wynikających z faktu, iż część kosztów i przychodów, ujętych księgowo nigdy nie będzie uwzględniona w rozliczeniu podatkowym. Obciążenia podatkowe są wyliczane w oparciu o stawki podatkowe obowiązujące w danym roku obrotowym.

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego ustalane jest z uwzględnieniem wszystkich różnic przejściowych występujących na dzień kończący okres sprawozdawczy między wartością podatkową aktywów i pasywów a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego ujmowane jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych aktywów podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu podatku odroczonego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego jest weryfikowana na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do jego częściowego lub całkowitego zrealizowania.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów lub zobowiązań zostanie zrealizowany, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień kończący okres sprawozdawczy lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień kończący okres sprawozdawczy. Wpływ podatku odroczonego ujemne się w wyniku danego okresu, z wyjątkiem podatków wynikających z transakcji lub zdarzeń, które są ujmowane poza wynikiem w innych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitale własnym, lub wynikających z połączenia przedsięwzięć.

Aktywa oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości po skompensowaniu dla poszczególnych jednostek objętych konsolidacją.

7.6 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy i opłata paliwowa

Przychody, koszty, aktywa i zobowiązania są ujmowane po pomniejszeniu o wartość podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego i opłaty paliwowej, z wyjątkiem:

- gdy podatek od towarów i usług (VAT) zapłacony przy zakupie aktywów lub usług nie jest możliwy do odzyskania od organów podatkowych (wtedy jest on ujmowany odpowiednio, jako część ceny nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej) oraz
- należności i zobowiązań, które są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług (VAT), akcyzy i opłaty paliwowej.

Kwota netto podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego i opłaty paliwowej możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz organów podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jako część należności lub zobowiązań.

7.7 Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji oraz przeliczanie waluty obcej

Walutą funkcjonalną Jednostki Dominującej i walutą prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski („złoty”, „zł”, „PLN”). Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w milionach złotych i wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w milionach złotych.

Sprawozdania finansowe jednostek zagranicznych przeliczane są na walutę prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego w następujący sposób:

- odpowiednie pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej po średnim kursie, ustalonym przez NBP na dzień kończący okres sprawozdawczy („średni kurs NBP na dzień kończący okres sprawozdawczy”),
- odpowiednie pozycje sprawozdania z całkowitych dochodów po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez NBP na każdy dzień kończący miesiąc okresu sprawozdawczego („średni kurs NBP za okres sprawozdawczy”).

Różnice kursowe powstałe w wyniku takiego przeliczenia są ujmowane jako odrębne pozycje w kapitale własnym oraz w innych całkowitych dochodach.

Na pozycję **Różnice kursowe z przeliczenia** składają się różnice kursowe związane z przeliczeniem na złote polskie sprawozdań finansowych zagranicznych jednostek i grup kapitałowych.

Różnice kursowe powstałe na pozycjach pieniężnych, które stanowią część inwestycji netto w jednostkę działającą za granicą ujmują się w kapitale własnym oraz w innych całkowitych dochodach, a w momencie zbycia inwestycji w skonsolidowanym wyniku finansowym, w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

W momencie zbycia podmiotu zagranicznego, zakumulowane różnice kursowe ujęte w kapitale własnym, dotyczące danego podmiotu zagranicznego, są ujmowane w wyniku finansowym.

Wartość firmy oraz korekty wartości godziwej wynikające z nabycia jednostki zlokalizowanej za granicą traktowane są jako składnik aktywów lub zobowiązań tej jednostki i podlegają przeliczeniu na walutę prezentacji sprawozdania finansowego przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu kończącym okres sprawozdawczy.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej:

Średni kurs NBP na dzień	31 grudnia 2018 ⁽¹⁾	31 grudnia 2017 ⁽²⁾
USD	3,7597	3,4813
EUR	4,3000	4,1709
GBP	4,7895	4,7001
NOK	0,4325	0,4239

⁽¹⁾ Tabela kursów średnich obowiązująca na dzień 31 grudnia 2018 roku.

⁽²⁾ Tabela kursów średnich obowiązująca na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny pozycji sprawozdania z całkowitych dochodów:

Średni kurs NBP za okres sprawozdawczy	2018 ⁽¹⁾	2017 ⁽²⁾
USD	3,6227	3,7439
EUR	4,2669	4,2447
GBP	4,8142	4,8457
NOK	0,4432	0,4538

⁽¹⁾ Według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez NBP na ostatni dzień każdego zakończonego miesiąca okresu od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku.

⁽²⁾ Według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez NBP na ostatni dzień każdego zakończonego miesiąca okresu od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku.

7.8 Transakcje w walucie obcej

Wyrażone w walutach obcych operacje gospodarcze ujmują się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym po przeliczeniu ich na walutę prezentacji (złoty polski) odpowiednio po kursie:

- faktycznie zastosowanym w tym dniu, wynikającym z charakteru operacji - w przypadku sprzedaży lub kupna walut,
- średnim ogłoszonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski („NBP”) z dnia poprzedzającego ten dzień – w przypadku zapłaty należności lub zobowiązań, jeżeli nie jest zasadne zastosowanie kursu, o którym mowa powyżej, a także w przypadku pozostałych operacji.

Kursem dla faktur zakupu jest średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień wystawienia faktury, a dla faktur sprzedaży – średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym datę sprzedaży.

Wszelkie zyski lub straty kursowe powstałe z tytułu przeliczenia są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów (w tym także od wewnątrzgrupowych transakcji walutowych), z wyjątkiem różnic kursowych traktowanych jako część kosztów finansowania zewnętrznego kapitalizowanych w wartości rzeczowych aktywów trwałych (różnice kursowe od odsetek i prowizji). Pozycje niepieniężne wyceniane według kosztu historycznego w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia początkowej transakcji. Pozycje niepieniężne wyceniane według wartości godziwej w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia ustalenia takiej wartości godziwej.

Spółka osobno ustala wynik z tytułu różnic kursowych dla różnic zrealizowanych i niezrealizowanych, prezentując ostatecznie wynik na łącznych różnicach kursowych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako zyski lub straty:

- w działalności operacyjnej: w odniesieniu do różnic kursowych dotyczących rozliczenia należności i zobowiązań z tytułu dostaw i usług,
- w działalności finansowej: w odniesieniu między innymi do pozycji kredytów i pożyczek, zobowiązań inwestycyjnych, środków pieniężnych i ich ekwiwalentów.

Różnice kursowe powstałe w związku z wyceną na dzień kończący okres sprawozdawczy inwestycji krótkoterminowych (np. udziałów i akcji, innych papierów wartościowych, udzielonych pożyczek, środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych) oraz należności i zobowiązań w walutach obcych zalicza się do kosztów lub przychodów działalności finansowej i operacyjnej.

7.9 Rzeczowe aktywa trwałe oraz aktywa niematerialne

7.9.1 Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe, z wyjątkiem gruntów, są wyceniane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszych o umorzenie oraz o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Grunty wyceniane są w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. W przypadku prawa wieczystego użytkowania gruntu przez cenę nabycia rozumie się cenę nabycia tego prawa od osoby trzeciej. Otrzymane bezpłatnie prawo wieczystego użytkowania gruntów ujmowane jest w wartości godziwej w księgach rachunkowych.

Wartość początkowa rzeczowych aktywów trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po wprowadzeniu składnika rzeczowych aktywów trwałych do użytkowania, jak koszty napraw, przeglądów, opłaty eksploatacyjne, wpływają na wynik finansowy okresu sprawozdawczego, w którym zostały poniesione.

W wartości początkowej rzeczowych aktywów trwałych uwzględnia się koszty finansowania zewnętrznego (patrz nota 7.19).

Rzeczowe aktywa trwałe (w tym ich komponenty), z wyjątkiem gruntów oraz rzeczowych aktywów trwałych zaliczanych do infrastruktury wydobywczej ropy naftowej, są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich użytkowania.

Rzeczowe aktywa trwałe wchodzące w skład infrastruktury wydobywczej ropy naftowej i gazu ziemnego amortyzowane są metodą naturalną opartą na odpisywaniu w ciężar kosztów kwoty amortyzacji przypadającej na jednostkę wydobycia. Stawka amortyzacji szacowana jest w odniesieniu do prognozy wydobycia surowca z obszaru geologicznego. W przypadku istotnej zmiany wielkości szacowanych zasobów węglowodorów (wg. tzw. kategorii 2P – zasoby pewne oraz prawdopodobne) na dzień kończący okres sprawozdawczy ustala się zaktualizowaną kwotę amortyzacji przypadającą na jednostkę wydobytego surowca i począwszy od nowego roku obrotowego dokonuje amortyzacji według zaktualizowanej stawki (patrz nota 5).

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy są wyceniane w wysokości ogółu kosztów pozostających w bezpośrednim związku z ich nabyciem lub wytworzeniem (w tym kosztów finansowych) pomniejszonych o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy nie są amortyzowane do momentu osiągnięcia przydatności do użytkowania.

	Metoda amortyzacji	Okres amortyzacji /użytkowania
Grunty (z wyłączeniem nabytych praw wieczystego użytkowania)	Nie podlegają amortyzacji	
Środki trwałe w toku budowy	Nie podlegają amortyzacji	
Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe:		
Budynki, budowle	Liniowa	od 1 roku do 80 lat
Urządzenia techniczne i maszyny	Liniowa	od 1 roku do 25 lat
Środki transportu, pozostałe	Liniowa	od 1 roku do 15 lat
Rzeczowe aktywa trwałe wchodzące w skład infrastruktury wydobywczej ropy naftowej i gazu ziemnego	Metoda naturalna oparta na jednostkach wydobycia	Stawka amortyzacji szacowana jest w odniesieniu do prognozy wydobycia surowca z obszaru geologicznego (wg. kategorii 2P – zasoby pewne oraz prawdopodobne).

Wartość końcowa, okres użytkowania oraz metoda amortyzacji składników aktywów poddawane są corocznej weryfikacji i w razie konieczności korygowane z efektem od początku następnego roku obrotowego.

Dany składnik rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięty ze sprawozdania z sytuacji finansowej po dokonaniu jego zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danego składnika aktywów) są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

W ramach rzeczowych aktywów trwałych wchodzących w skład infrastruktury wydobywczej Grupa ujmuje aktywa odpowiadające wartości rezerwy na likwidację kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego (patrz też nota 7.24.1). Aktywa te tworzone są zgodnie z przepisami standardu MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe”, który stanowi, iż koszt / wartość składnika majątku trwałego składa się m.in. ze wstępnego szacunku kosztu rozbiórki, demontażu / usunięcia rzeczowych aktywów trwałych oraz przywrócenia miejsca jego montażu do pierwotnego kształtu, którego obowiązek poniesienia ciąży na jednostce albo od momentu nabycia rzeczowych aktywów trwałych albo w konsekwencji użytkowania danego składnika rzeczowych aktywów trwałych przez jednostkę przez pewien okres w celu innym niż wytworzenie zapasów w trakcie danego okresu. Obowiązek poniesienia przez Grupę kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego wynika bezpośrednio z powodów opisanych w MSR 16. Ten sam standard (par. 63) nakłada obowiązek okresowej analizy zmiany wartości aktywa, nie rzadziej niż na dzień kończący okres sprawozdawczy.

Zmiany wartości tak rozpoznanych aktywów mogą wynikać z następujących powodów:

- zmiany w szacowanych wpływach pieniężnych niezbędnych do wywiązania się z obowiązku likwidacji,
- zmiany wysokości bieżącej rynkowej stopy dyskontowej,
- zmiany stopy inflacji.

Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe związane z poszukiwaniem oraz oceną złóż ropy naftowej i gazu ziemnego są aktywowane do czasu określenia zasobności danego złoża oraz ekonomicznej opłacalności jego eksploatacji i prezentowane w odrębnej pozycji rzeczowych aktywów trwałych, zgodnie z MSSF 6 „Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych”. W momencie potwierdzenia istnienia złóż, których eksploatacja jest technicznie możliwa i ekonomicznie opłacalna, nakłady te są przenoszone do odpowiednich pozycji rzeczowych aktywów trwałych związanych z zagospodarowaniem i wydobyciem zasobów, które są następnie amortyzowane metodą naturalną (patrz wyżej), zależną od poziomu zasobów oraz ich faktycznego wydobycia.

W przypadku, gdy poniesione nakłady na rzeczowe aktywa w toku budowy nie doprowadzą do odkrycia złóż, których eksploatacja jest technicznie możliwa i ekonomicznie opłacalna, dokonuje się odpisów aktualizujących ich wartość w wynik okresu, w którym stwierdzono brak możliwości gospodarczego wykorzystania złóż.

7.9.2 Wartość firmy

Jednostka przejmująca ujmuje wartość firmy jednostki przejmowanej na dzień przejścia i wycenia ją w kwocie nadwyżki stanowiącej różnicę między: (A) kwotą przekazanej zapłaty wycenianej według wartości godziwej na dzień przejścia z uwzględnieniem wartości wszelkich udziałów nie dających kontroli w jednostce przejmowanej powiększoną o (B) wartość godziwą na dzień przejścia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej (w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami), a (C) kwotą aktywów netto jednostki przejmowanej ustaloną na dzień przejścia z uwzględnieniem wszystkich możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań wycenionych w wartościach godziwych na dzień transakcji.

Wartość firmy = (C) - (A) - (B)

W połączeniu jednostek realizowanym etapami jednostka przejmująca ponownie wycenia uprzednio należące do niej udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej do wartości godziwej na dzień przejścia i ujmuje powstały z tego tytułu zysk lub stratę w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Test na utratę wartości przeprowadza się raz na rok. Wartość firmy nie podlega amortyzacji.

Na dzień przejścia nabyta wartość firmy jest alokowana do każdego ze zidentyfikowanych ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które czerpią korzyści z synergii wynikających z połączenia, przy czym poziom, do którego alokowana jest wartość firmy jest nie wyższy niż segment operacyjny. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie wartości odzyskiwalnej ośrodka wypracowującego środki pieniężne („OWSP”), którego dotyczy dana wartość firmy. W przypadku, gdy wartość odzyskiwalna OWSP jest niższa niż wartość bilansowa, ujęty zostaje odpis

aktualizujący z tytułu utraty wartości. W przypadku, gdy wartość firmy stanowi część OWSP i dokonana zostanie sprzedaż części działalności w ramach tego ośrodka, przy ustalaniu zysków lub strat ze sprzedaży takiej działalności, wartość firmy związana ze sprzedaną działalnością zostaje włączona do jej wartości księgowej. W takich okolicznościach wartość firmy odnosząca się do zbytej działalności powinna być wyceniana na podstawie względnej wartości zbytej działalności, proporcjonalnie do udziału w zatrzymanej części OWSP.

7.9.3 Pozostałe aktywa niematerialne

Aktywa niematerialne, inne niż wartość firmy, obejmują koncesje na poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej na Litwie nabyte w ramach połączenia przedsięwzięć, wartość nakładów poniesionych na koncesje związane z poszukiwaniem ropy naftowej i gazu ziemnego na Norweskim Szelfie Kontynentalnym, pozostałe koncesje poszukiwawcze i wydobywcze w Polsce, licencje na programy komputerowe, patenty, znaki towarowe, nabyte prawa do emisji CO₂ oraz aktywa niematerialne w realizacji.

Początkowe ujęcie aktywów niematerialnych następuje według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, jeśli są nabyte w ramach oddzielnej transakcji. Aktywa niematerialne nabyte w ramach transakcji połączenia przedsięwzięć są ujmowane według wartości godziwej na dzień połączenia. Po ujęciu początkowym aktywów niematerialnych, są one wyceniane z uwzględnieniem umorzenia i odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Wartości litewskich koncesji nabytych w ramach stopniowego przejęcia kontroli nad spółkami GK AB LOTOS Geonafta, Grupa ujmuje w ramach aktywów niematerialnych związanych z zagospodarowaniem i wydobyciem zasobów węglowodorów i amortyzuje metodą naturalną polegającą na odpisaniu w ciężar kosztów kwoty amortyzacji przypadającej na jednostkę wydobytej ropy naftowej. Stawka amortyzacji szacowana jest w odniesieniu do prognozy wydobycia surowca z danego złoża. W przypadku istotnej zmiany wielkości szacowanych zasobów węglowodorów (wg tzw. kategorii 2P – zasoby pewne oraz prawdopodobne) na dzień kończący okres sprawozdawczy ustala się zaktualizowaną kwotę amortyzacji przypadającą na jednostkę wydobytego surowca i począwszy od nowego roku obrotowego dokonuje odpisów amortyzacyjnych według zaktualizowanej stawki.

Wartości nakładów poniesionych na koncesje poszukiwawcze ropy naftowej i gazu ziemnego na Norweskim Szelfie Kontynentalnym są wykazywane w odrębnej pozycji aktywów niematerialnych, zgodnie z MSSF 6 „Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych” i do czasu potwierdzenia technicznej wykonalności oraz ekonomicznej zasadności wydobywania, nie są amortyzowane. Polityka rachunkowości dotycząca nakładów na poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych opisana została szerzej w nocie 7.11.1.

Nakłady poniesione na aktywa niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane lecz ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

	Metoda amortyzacji	Okres amortyzacji /użytkowania
Aktywa produkcyjne związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego		
Koncesje (Litwa, Polska)	Metoda naturalna	Stawka amortyzacji szacowana jest w odniesieniu do prognozy wydobycia surowca z danego złoża (wg tzw. kategorii 2P – zasoby pewne oraz prawdopodobne)
Aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego		
Koncesje poszukiwawcze ropy naftowej i gazu ziemnego na Norweskim Szelfie Kontynentalnym	Nie podlegają amortyzacji do czasu potwierdzenia technicznej wykonalności oraz ekonomicznej zasadności wydobywania	
Pozostałe aktywa niematerialne		
Licencje na programy komputerowe, patenty, znaki towarowe,	Metoda liniowa	od 2 do 40 lat
Nabyte prawa do emisji CO ₂		
Aktywa niematerialne w realizacji	Nie podlegają amortyzacji	

Okres i metoda amortyzacji aktywów niematerialnych są weryfikowane na koniec każdego roku obrotowego. Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie uzyskiwania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów niematerialnych są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych (patrz nota 5).

7.10 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregośkolwiek ze składników aktywów. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Grupa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada:

- wartości godziwej składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne w ramach którego składnik ten jest użytkowany, pomniejszonej o koszty sprzedaży lub
- wartości użytkowej składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne w ramach którego składnik ten jest użytkowany

zależnie od tego, która z nich jest wyższa.

Wartość odzyskiwalną ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, w większości niezależnie od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa danego składnika aktywów jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej.

Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej (przy zastosowaniu stopy dyskontowej i przed uwzględnieniem skutków opodatkowania), która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych składników majątkowych używanych w działalności ujmuje się jako pozostałe koszty.

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ocenia, czy występują przesłanki wskazujące na to, że odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, który był ujęty w okresach poprzednich w odniesieniu do danego składnika aktywów powinien zostać zmniejszony, czy odwrócony w całości. Jeżeli takie przesłanki występują, Grupa ponownie szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów a poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odpowiedniemu odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej. Podwyższona kwota nie może przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w odniesieniu do tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika niefinansowych aktywów trwałych ujmuje się niezwłocznie jako pozostałe przychody. Po odwróceniu odpisu aktualizującego, w kolejnych okresach odpis amortyzacyjny dotyczący danego składnika jest korygowany w sposób, który pozwala w ciągu pozostałego okresu użytkowania tego składnika aktywów dokonywać systematycznego odpisania jego zweryfikowanej wartości bilansowej pomniejszonej o wartość końcową.

Grupa dokonuje kompensaty odpowiadających sobie tytułów pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych, w tym strat z tytułu utraty wartości aktywów oraz ich odwrócenia zgodnie z MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” (pkt. 34) i wykazuje w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w wartości netto.

7.11 Aktywa trwale wchodzące w skład infrastruktury wydobywczej ropy naftowej i gazu ziemnego

7.11.1 Nakłady na poszukiwanie i ocenę zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego

Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych obejmuje poszukiwanie zasobów ropy naftowej, gazu ziemnego oraz potwierdzanie technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności ich wydobycia.

Od momentu uzyskania prawa do prowadzenia prac poszukiwawczych na określonym obszarze, do czasu udowodnienia technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobycia, nakłady bezpośrednio związane z pracami poszukiwawczymi oraz oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego ujmowane są zgodnie z MSSF 6 „Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych” w odrębnej pozycji aktywów trwałych. Nakłady te obejmują koszty nabycia praw do poszukiwań, koszty platform poszukiwawczych, koszty wynagrodzeń, materiałów eksploatacyjnych i paliwa, ubezpieczeń, koszty analiz geologicznych i geofizycznych oraz innych usług obcych.

Grupa klasyfikuje aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów węglowodorów jako rzeczowe aktywa trwale lub aktywa niematerialne w zależności od rodzaju nabytych aktywów i stosuje tę zasadę klasyfikacji w sposób ciągły.

Po potwierdzeniu wielkości danego złoża i zatwierdzeniu planu jego eksploatacji nakłady są przenoszone do odpowiednich pozycji rzeczowych aktywów trwałych lub aktywów niematerialnych związanych z zagospodarowaniem i wydobyciem zasobów (patrz też nota 7.9.1 oraz 7.9.3).

Grupa rozważa potrzebę dokonywania odpisów aktualizujących wartość aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów węglowodorów dla danego obszaru poszukiwań biorąc pod uwagę to, czy:

- okres, w ciągu którego jednostka miała prawo do prowadzenia poszukiwań zakończył się w bieżącym roku obrotowym lub zakończy się w najbliższej przyszłości, a jego przedłużenia nie przewiduje się,
- nie przewiduje się poniesienia znaczących nakładów na dalsze poszukiwania i ocenę zasobów mineralnych,
- poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych nie doprowadziły do odkrycia znaczących z gospodarczego punktu widzenia zasobów mineralnych i jednostka postanowiła zaniechać dalszych poszukiwań,
- dostępne dane wskazują, iż mimo kontynuowania prac rozwojowych, wartość bilansowa aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów minerałów nie zostanie w pełni odzyskana, nawet jeśli pomyślnie zakończą się prace rozwojowe lub nastąpi ich sprzedaż.

W przypadku, gdy poniesione nakłady na rzeczowe aktywa w toku budowy nie doprowadzą do odkrycia złóż, których eksploatacja jest technicznie możliwa i ekonomicznie opłacalna, dokonuje się odpisów aktualizujących ich wartość w wynik okresu, w którym stwierdzono brak możliwości gospodarczego wykorzystania złóż.

7.11.2 Aktywa produkcyjne związane z działalnością wydobywczą ropy naftowej i gazu ziemnego

Aktywa produkcyjne związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego ujmuje się i wycenia zgodnie z polityką rachunkowości przedstawioną w nocie 7.9.1 (dot. rzeczowych aktywów trwałych) oraz w nocie 7.9.3 (dot. wartości niematerialnych).

W ramach rzeczowych aktywów trwałych wchodzących w skład infrastruktury wydobywczej Grupa ujmuje aktywa odpowiadające wartości rezerwy na likwidację kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego (patrz nota 7.24.1). Aktywa te tworzone są zgodnie z przepisami standardu MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe”, który stanowi, iż koszt / wartość składnika majątku trwałego składa się m.in. ze wstępnego szacunku kosztu rozbiórki, demontażu / usunięcia rzeczowych aktywów trwałych oraz przywrócenia miejsca jego montażu do pierwotnego kształtu, którego obowiązek poniesienia ciąży na jednostce albo od momentu nabycia rzeczowych aktywów trwałych albo w konsekwencji użytkowania danego składnika rzeczowych aktywów trwałego przez jednostkę przez pewien okres w celu innym niż wytworzenie zapasów w trakcie danego okresu. Obowiązek poniesienia przez Grupę kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego wynika bezpośrednio z powodów opisanych w MSR 16. Ten sam standard (par. 63) nakłada obowiązek okresowej analizy zmiany wartości aktywa, nie rzadziej niż na dzień kończący okres sprawozdawczy.

Zmiany wartości tak rozpoznanych aktywów mogą wynikać z następujących powodów:

- zmiany w szacowanych wpływach pieniężnych niezbędnych do wywiązania się z obowiązku likwidacji,
- zmiany wysokości bieżącej rynkowej stopy dyskontowej,
- zmiany stopy inflacji.

7.12 Leasing

Leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, gdy warunki umowy przenoszą zasadniczo całe potencjalne korzyści oraz ryzyko wynikające z bycia właścicielem przedmiotu leasingu na leasingobiorcę. Wszystkie pozostałe umowy leasingu są traktowane przez Grupę jako leasing operacyjny.

Grupa jako leasingodawca

Aktywa oddane w leasing finansowy są prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako należności w kwocie równej inwestycji leasingowej netto, pomniejszanej o kapitałową część opłat leasingowych dotyczących danego roku obrotowego, skalkulowanych w sposób odzwierciedlający stałą okresową stopę zwrotu dla nierozliczonej części inwestycji leasingowej netto. Przychody finansowe z tytułu odsetek z leasingu finansowego są ujmowane w odpowiednich okresach sprawozdawczych przy uwzględnieniu stałej stopy zwrotu dla wartości netto inwestycji, należnej z tytułu leasingu.

Przychody z tytułu leasingu operacyjnego są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

Grupa jako leasingobiorca

Aktywa użytkowane na podstawie umowy leasingu finansowego są traktowane jak aktywa Grupy i wyceniane w wartości godziwej ustalonej na moment ich nabycia, nie wyższej jednak niż wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych. Powstające z tego tytułu zobowiązanie wobec leasingodawcy jest prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji **Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego**. Płatności leasingowe są podzielone na część odsetkową oraz część kapitałową tak, by stopa odsetek od pozostającego do rozliczenia zobowiązania była wielkością stałą. Koszty finansowe są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Płatności z tytułu leasingu operacyjnego są odnoszone w sprawozdanie z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

7.13 Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia lub kosztu wytworzenia i ceny sprzedaży netto.

Koszty poniesione w celu doprowadzenia składników zapasów do ich aktualnego miejsca i stanu ujmowane są w następujący sposób:

- materiały i towary – według ceny nabycia,
- produkty gotowe i produkty w toku – według kosztu bezpośrednich materiałów i robocizny oraz uzasadnionej części pośrednich kosztów produkcji, ustalonej przy normalnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych.

Cena sprzedaży netto jest to możliwa do uzyskania na dzień kończący okres sprawozdawczy cena sprzedaży bez podatku od towarów i usług, podatku akcyzowego i opłaty paliwowej, pomniejszona o rabaty, opusty i tym podobne oraz koszty związane z przystosowaniem składnika do sprzedaży i dokonaniem tej sprzedaży.

Wycena rozchodu zapasów dokonywana jest metodą średniej ważonej.

Odpisy aktualizujące wartość produktów lub półproduktów, wynikające z wyceny według cen sprzedaży netto korygują koszt wytworzenia. Odpisy aktualizujące wartość towarów obciążają wartość sprzedanych towarów w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Na dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ustala szacunkowo (na podstawie indywidualnej analizy przydatności zapasów dla celów prowadzonej przez Grupę działalności gospodarczej) wartość odpisu aktualizującego zapas materiałów zgromadzonych w magazynach. W przypadku obniżki notowań cen ropy i produktów rafineryjnych, Grupa zawiązuje odpis aktualizujący bilansową wartość zapasów z uwagi na różnicę między kosztem wytworzenia, a cenami możliwymi do uzyskania (z ang. „net realisable value”) zgodnie z MSR 2. Odpisy aktualizujące wartość zapasów materiałów dokonane w związku z utratą ich wartości, obciążają koszty wytworzenia.

W przypadku ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizacyjnego zapasu – rozwiązanie odpisu, równowartość całości lub części większa wartość składnika zapasów. W przypadku wykorzystania odpisu, ze względu na czystość zapisu i treść ekonomiczną, odwrócenie odpisu znajduje odzwierciedlenie poprzez podstawową działalność operacyjną.

7.14 Zapasy obowiązkowe

Grupa utrzymuje zapasy obowiązkowe zgodnie z następującymi aktami prawnymi:

- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 roku o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. Nr 52, poz. 343, z dnia 23 marca 2007 roku z późniejszymi zmianami).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2003 roku w sprawie zapasów paliw w przedsiębiorstwach energetycznych (Dz. U. nr 39, poz.338 z późn. zm.).

Powyższe przepisy regulują zasady tworzenia, utrzymywania oraz finansowania zapasów ropy naftowej, produktów naftowych oraz paliw w przedsiębiorstwach energetycznych.

Grupa wykazuje zapasy obowiązkowe jako aktywa krótkoterminowe ze względu na rotację w krótkim okresie. Zapasy obowiązkowe w Grupie obejmują ropę naftową, produkty naftowe (paliwa ciekłe), gaz płynny LPG, węgiel kamienny. Zapasy obowiązkowe utrzymywane są w segmencie produkcji i handlu, głównie przez Jednostkę Dominującą.

7.15 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne w banku i w kasie oraz lokaty krótkoterminowe przechowywane do terminu zapadalności wyceniane są według wartości nominalnej.

Wykazana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów środków pieniężnych pozycja **Środki pieniężne i ich ekwiwalenty** składa się z gotówki w kasie, kredytów w rachunku bieżącym oraz lokat bankowych o terminie zapadalności nie dłuższym niż 3 miesiące, które nie zostały potraktowane jako działalność lokacyjna.

7.16 Kapitały własne

Kapitały własne ujmuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami aktów założycielskich podmiotów konsolidowanych.

Kapitał podstawowy Grupy Kapitałowej LOTOS stanowi kapitał Jednostki Dominującej i jest wykazywany według wartości nominalnej, w wysokości zgodnej ze Statutem Spółki oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

7.17 Kredyty bankowe, pożyczki i obligacje

W momencie początkowego ujęcia, wszystkie kredyty bankowe, pożyczki i obligacje są ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem finansowania.

Po początkowym ujęciu kredyty, pożyczki i obligacje są następnie wyceniane według zamortyzowanego kosztu, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Przy ustalaniu zamortyzowanego kosztu uwzględnia się koszty związane z uzyskaniem finansowania oraz dyskonta, premie uzyskane przy rozliczeniu zobowiązania. Zyski i straty są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z chwilą usunięcia zobowiązania ze sprawozdania z sytuacji finansowej, a także w wyniku naliczania odpisu z tytułu utraty wartości.

7.18 Świadczenia pracownicze

7.18.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia

Zgodnie z obowiązującym Zakładowym Układem Zbiorowym Pracy, Grupa realizuje wypłaty nagród jubileuszowych, odpraw emerytalnych i rentowych oraz odpraw pośmiertnych.

Ponadto, objętym przez Grupę opieką społeczną pracownikom, emerytom i rencistom, przysługują świadczenia w ramach odrębnego funduszu społecznego, który tworzony jest zgodnie z obowiązującymi krajowymi przepisami ustawowymi w tym zakresie (Zakładowy Fundusz Świadczeń Społecznych, ZFŚS).

Według MSR 19 „Świadczenia pracownicze” odprawy emerytalne, rentowe oraz odpisy na fundusz społeczny tytułem przyszłych świadczeń dla pracowników, w związku z programem społecznym dla emerytów i rencistów, Grupa kwalifikuje jako programy określonych świadczeń po okresie zatrudnienia, natomiast nagrody jubileuszowe, odprawy pośmiertne oraz świadczenia wypłacane obecnym emerytom i rencistom z funduszu społecznego zaliczane są do pozostałych świadczeń pracowniczych.

Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń po okresie zatrudnienia na dzień kończący okres sprawozdawczy jest obliczana przez niezależnego aktuarium z zastosowaniem tzw. metody prognozowanych uprawnień jednostkowych i stanowi zdyskontowaną kwotę przewidywanych przyszłych płatności, których dokonanie jest wymagane celem wywiązania się pracodawcy z zobowiązań wynikających z pracy wykonywanej przez pracowników w okresach ubiegłych (do dnia kończącego okres sprawozdawczy), określoną dla każdego pracownika indywidualnie, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia (prawdopodobieństwo odejść pracowników), bez uwzględnienia osób, które zostaną w przyszłości przyjęte do pracy.

Wartość zobowiązania z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych obejmuje nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne i rentowe oraz świadczenia z funduszu społecznego na rzecz emerytów i rencistów, a także kwotę szacowanych wypłat z tytułu odpraw pośmiertnych.

Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. Odprawy emerytalne i rentowe są wypłacane jednorazowo, w momencie przejścia na emeryturę lub rentę. Wysokość odpraw emerytalnych i rentowych oraz nagród jubileuszowych zależy od stażu pracy oraz średniego wynagrodzenia pracownika. Wysokość odprawy pośmiertnej uzależniona jest od okresu zatrudnienia zmarłego pracownika, a wypłata przysługuje jego rodzinie, zgodnie z przepisami Kodeksu pracy.

Kwoty zysków i strat aktuarialnych z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia Grupa rozpoznaje w innych całkowitych dochodach.

Pracownikom jednostek wchodzących w skład Grupy przysługuje ponadto prawo do urlopów na warunkach określonych w przepisach Kodeksu pracy. Grupa kalkuluje koszty urlopów pracowniczych memoriałowo, stosując metodę zobowiązań. Wartość szacowanego w ten sposób ekwiwalentu z tytułu niewykorzystanych urlopów pracowniczych ujmowana jest w księgach Grupy w oparciu o różnicę pomiędzy faktycznym stanem wykorzystania urlopów przez pracowników a stanem, jaki wynikałby z proporcjonalnego wykorzystania urlopu w czasie i wykazywana w sprawozdaniu finansowym odpowiednio jako krótkoterminowe lub długoterminowe zobowiązanie z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia.

Zobowiązania z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia obejmują ponadto premie i nagrody, które wynikają z funkcjonujących w Grupie płacowych systemów motywacyjnych.

Szczegółowe informacje dotyczące świadczeń pracowniczych zawiera nota 24, gdzie poza ujawnieniami poszczególnych pozycji zobowiązań i kosztów z tytułu świadczeń pracowniczych, przedstawiono założenia aktuarialne, a także analizę wrażliwości szacunków na zmianę tych założeń. Grupa ujmuje koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych w kosztach finansowych.

Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych: LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz spółkach z GK AB LOTOS Geonafta oraz ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek Grupa prezentuje odrębnie w pozycji [Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych](#).

7.18.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne

Zgodnie z polską praktyką gospodarczą akcjonariusze/udziałowcy jednostek mogą dokonać podziału zysku na cele pracownicze w formie zasilania tzw. funduszu społecznego oraz na inne fundusze specjalne, jednakże w sprawozdaniu finansowym ta część podziału zysku jest zaliczana do kosztów działalności okresu, którego dotyczy podział zysku.

7.19 Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego (tj. odsetki oraz inne koszty ponoszone w związku z pożyczaniem środków finansowych) ujmuje się jako koszty w okresie, w którym je poniesiono. Wyjątkiem od tej reguły jest ujmowanie kosztów finansowania, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów (w tym różnice kursowe w stopniu, w jakim uznawane są za korektę odsetek i różnice kursowe od prowizji), które aktywuje się jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika (dostosowywany składnik aktywów to taki, który wymaga znacznego czasu niezbędnego do przygotowania go do zamierzonego użytkowania lub sprzedaży).

W zakresie, w jakim środki finansowe pożyczają się specjalnie w celu pozyskania dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, którą można aktywować jako część tego składnika aktywów, ustala się jako różnicę między rzeczywistymi kosztami finansowania zewnętrznego poniesionymi z tytułu danej pożyczki lub kredytu w danym okresie, a przychodami z tytułu tymczasowego zainwestowania pożyczonych środków.

W stopniu, w jakim środki finansowe pożyczają się bez ściśle określonego celu, a następnie przeznaczają na pozyskanie dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, które mogą być kapitalizowane, ustala się poprzez zastosowanie odpowiedniej stopy kapitalizacji do nakładów poniesionych na ten składnik majątku.

7.20 Aktywa i zobowiązania finansowe

Polityka rachunkowości stosowana od 1 stycznia 2018 roku (MSSF 9)

Aktywa finansowe

Grupa klasyfikuje aktywa finansowe do następujących kategorii wyceny:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu;
- wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy;
- wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Klasyfikacja jest uzależniona od przyjętego przez Grupę modelu zarządzania aktywami finansowymi oraz warunków umownych przepływów pieniężnych. Grupa dokonuje reklasyfikacji inwestycji w instrumenty dłużne jedynie wówczas gdy zmienia się model zarządzania tymi aktywami.

Grupa dokonuje oceny modelu zarządzania dłużnymi aktywami finansowymi (w tym należności handlowych) według trzech możliwych kryteriów:

- utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych,
- utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych i sprzedaży,
- model inny niż powyższe (efektywnie oznaczający aktywa w celu zbycia).

Wycena na moment początkowego ujęcia

Na moment początkowego ujęcia, Grupa wycenia składnik aktywów finansowych według wartości godziwej powiększonej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu składnika aktywów finansowych, w przypadku składnika aktywów finansowych, który nie wycenia w wartości godziwej przez wynik finansowy. Koszty transakcji dotyczących aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy są ujmowane w wyniku finansowym.

Zaprzestanie ujmowania

Aktywa finansowe ujmuje się, gdy Grupa staje się stroną postanowień umownych instrumentu. Aktywa finansowe wyłącza się z ksiąg rachunkowych, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z aktywów finansowych wygasły lub zostały przeniesione, a Grupa dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Wycena po początkowym ujęciu

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Instrumenty dłużne utrzymywane w celu ściągnięcia umownych przepływów, które obejmują wyłącznie spłaty kapitału i odsetek („SPPI”), są wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Przychody z tytułu odsetek oblicza się przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej i wykazuje w pozycji przychody z tytułu odsetek w wyniku finansowym. Odpisy z tytułu utraty wartości ujmuje się zgodnie z zasadą rachunkowości wskazaną w rozdziale 7.21 i prezentuje w pozycji [Strata z tytułu utraty wartości aktywów finansowych](#).

W szczególności, w tej kategorii Grupa klasyfikuje:

- należności handlowe poza portfelem należności podlegających faktoringowi w ramach przyznanego Grupie limitu,
- pożyczki, które spełniają test klasyfikacyjny SPPI i które zgodnie z modelem biznesowym są wykazywane jako „utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych”,
- środki pieniężne i ich ekwiwalenty,
- lokaty, depozyty zabezpieczające, należności inwestycyjne i inne należności.

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako przychody finansowe.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Instrumenty dłużne, z których przepływy stanowią wyłącznie płatności kapitału i odsetek, a które są utrzymywane w celu ściągnięcia umownych przepływów pieniężnych i w celu sprzedaży, wyceniane są według wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Zmiany wartości bilansowej są ujmowane przez inne całkowite dochody, za wyjątkiem zysków i strat z tytułu utraty wartości, przychodów z tytułu odsetek oraz różnic kursowych, które ujmuje się w wyniku finansowym. W przypadku zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych łączny zysk lub stratę poprzednio ujętą w innych całkowitych dochodach przenosi się z kapitału własnego do wyniku finansowego i ujmuje jako pozostałe zyski/(straty). Przychody z tytułu odsetek od takich aktywów finansowych wylicza się metodą efektywnej stopy procentowej i ujmuje w pozycji [przychody z tytułu odsetek](#). Odpisy z tytułu oczekiwanych strat kredytowych (ang. expected credit losses „ECL”) ujmuje się zgodnie z zasadą rachunkowości dotyczącej utraty wartości aktywów finansowych i prezentuje w pozycji: [Odpis na oczekiwane straty kredytowe](#).

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy

Aktywa, które nie spełniają kryteriów wyceny według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy.

W szczególności Grupa zalicza do kategorii wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy instrumenty dłużne - pożyczki, które nie spełniają testu SPPI (tj. przepływy pieniężne z tych pożyczek nie stanowią wyłącznie płatności kapitału i odsetek).

Wartość godziwą należności handlowych podlegających faktoringowi w ramach dostępnego na dzień kończący okres sprawozdawczy limitu, ustala się w oparciu o warunki umowy faktoringowej zawartej z faktorem.

Zysk lub stratę z wyceny inwestycji dłużnych do wartości godziwej ujmuje się w wyniku finansowym i prezentuje w pozycji „Zyski/(straty) z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów finansowych” w okresie, w którym wystąpiły. Zyski/(straty) z wyceny do wartości godziwej zawierają wynikające z umowy otrzymane odsetki od instrumentów finansowych zaliczonych do tej kategorii.

Do instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy Grupa zalicza instrumenty pochodne, które zostały opisane w nocie 7.22.

Instrumenty kapitałowe

Udziały w kapitale innych jednostek obejmują instrumenty kapitałowe innych jednostek, które nie dają kontroli, współkontroli ani znaczącego wpływu na te jednostki.

Udziały w innych jednostkach są początkowo ujmowane w wartości godziwej powiększonej o koszty transakcyjne. W późniejszych okresach są one ujmowane w wartości godziwej. Dla wszystkich posiadanych inwestycji Grupa wybrała opcję prezentowania zysków i strat z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów kapitałowych w pozostałych całkowitych dochodach, ponieważ udziały te nie są utrzymywane w celach uzyskiwania

krótkoterminowych zwrotów. W przypadku dokonania takiego wyboru, zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej nie podlegają późniejszej reklasyfikacji do wyniku finansowego w momencie zaprzestania ujmowania inwestycji. Odpisy z tytułu utraty wartości (i odwrócenie odpisów) w odniesieniu do inwestycji kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody nie są prezentowane osobno od innych zmian wartości godziwej.

Dywidendy z takich inwestycji ujmuje się w wyniku finansowym w momencie ustanowienia prawa Spółki do otrzymania płatności.

Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe są początkowo ujmowane w wartości godziwej pomniejszonej o koszty transakcyjne, a następnie według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Grupa jako zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie klasyfikuje przede wszystkim zobowiązania handlowe, zobowiązania inwestycyjne oraz pozostałe zobowiązania, kredyty i pożyczki, zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych. Zobowiązania te wykazywane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycjach: Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego, Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, Pozostałe zobowiązania i rezerwy.

Zobowiązania finansowe wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych zobowiązań oraz przeliczenia według kursów obowiązujących na dzień bilansowy ujmuje się w wyniku finansowym, o ile nie odracza się ich w innych całkowitych dochodach, gdy kwalifikują się do uznania za zabezpieczenie przepływów pieniężnych.

W przypadku modyfikacji warunków umownych zobowiązania finansowego, która nie powoduje zaprzestania ujmowania istniejącego zobowiązania, zysk lub stratę ujmuje się niezwłocznie w wyniku finansowym. Zysk lub stratę oblicza się jako różnicę pomiędzy wartością bieżącą zmodyfikowanych i oryginalnych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem oryginalnej efektywnej stopy procentowej zobowiązania.

Polityka rachunkowości stosowana do 31 grudnia 2017 roku (MSR 39)

Aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikuje się według następujących kategorii:

- Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- Pożyczki i należności,
- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności są to notowane na aktywnym rynku aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi o określonych lub możliwych do określenia płatnościach oraz ustalonym terminie wymagalności, które Grupa zamierza i ma możliwość utrzymać w posiadaniu do upływu tego terminu, inne niż:

- wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- wyznaczone jako dostępne do sprzedaży,
- spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy.

Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Składnikiem aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy jest składnik spełniający jeden z poniższych warunków:

- a) jest klasyfikowany jako przeznaczony do obrotu. Składniki aktywów finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są:
 - nabyte głównie w celu sprzedaży w krótkim terminie,
 - częścią portfela określonych instrumentów finansowych zarządzanych łącznie i co do których istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zysku w krótkim terminie,
 - instrumentami pochodnymi, z wyłączeniem instrumentów pochodnych będących elementem rachunkowości zabezpieczeń oraz umów gwarancji finansowych,
- b) został, zgodnie z zapisami standardu MSR 39 „Instrumenty finansowe, ujmowanie i wycena”, zakwalifikowany do tej kategorii w momencie jego początkowego ujęcia.

Wycena aktywów finansowych klasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy polega na ujęciu w wartości godziwej z uwzględnieniem ich wartości rynkowej na dzień kończący okres sprawozdawczy, bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany wartości tych instrumentów finansowych ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako przychody lub koszty finansowe.

Jeżeli kontrakt zawiera jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, cały kontrakt może zostać zakwalifikowany do kategorii aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Nie dotyczy to przypadków, gdy wbudowany instrument pochodny nie wpływa istotnie na przepływy pieniężne z kontraktu lub gdy jest rzeczą oczywistą, że gdyby podobny hybrydowy instrument był rozważany jako pierwszy, to oddzielenie wbudowanego instrumentu pochodnego byłoby, z punktu widzenia zasad MSSF, zabronione.

Aktywa finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli spełnione są poniższe kryteria:

- (i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność w zakresie ujmowania lub wyceny (tzw. niedopasowanie księgowo) lub
- (ii) aktywa są częścią grupy aktywów finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem lub
- (iii) aktywa finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane.

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu oraz zobowiązania finansowe pierwotnie zakwalifikowane do kategorii wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy. Zobowiązania finansowe są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, jeżeli zostały nabyte dla celów sprzedaży w niedalekiej przyszłości. Instrumenty pochodne, włączając wydzielone instrumenty wbudowane, są również klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, chyba że są uznane za efektywne instrumenty zabezpieczające.

Zobowiązania finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli poniższe kryteria są spełnione:

- (i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność traktowania, gdy zarówno wycena jak i zasady rozpoznawania strat lub zysków podlegają innym regulacjom, lub
- (ii) zobowiązania są częścią grupy zobowiązań finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, lub

- (iii) zobowiązania finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane.

Zobowiązania finansowe zakwalifikowane jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane z uwzględnieniem ich wartości rynkowej na dzień kończący okres sprawozdawczy, bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany w wartości godziwej tych instrumentów są ujmowane w zysku lub stracie jako koszty lub przychody finansowe.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych Grupa klasyfikuje do następujących poziomów (tzw. hierarchia wartości godziwej):

- **Poziom 1:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa ustalana jest bezpośrednio w oparciu o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań.
- **Poziom 2:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa ustalana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku gdy wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (obserwowane są ceny rynkowe nieskorygowane) lub pośrednio (obserwowane są dane bazujące na cenach rynkowych).
- **Poziom 3:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku gdy dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne).

Grupa wykazuje transakcje pochodne o dodatniej wartości godziwej jako aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, a transakcje pochodne o ujemnej wartości godziwej wykazywane są jako zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu.

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu wyceniane przez Grupę obejmują następujące rodzaje instrumentów pochodnych: opcje, kontrakty forward (w tym w szczególności forward procentowy), kontrakty futures, transakcje swap (w tym w szczególności swap procentowy), transakcje spot. Wszystkie ww. rodzaje kontraktów terminowych kwalifikowanych do instrumentów pochodnych są zawierane przez Grupę w ramach zarządzania ryzykiem, o czym mowa w dalszej części noty.

Wartość godziwa transakcji typu swap towarowy ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między średnią ceną rynkową, a ceną transakcyjną. Do wyznaczenia wartości godziwej Grupa przyjmuje ceny notowane z aktywnych rynków przekazane przez firmę zewnętrzną. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa opcji towarowych ustalana jest w oparciu o przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowane w oparciu o różnicę między zapłaconą premią opcyjną a bieżącą ceną rynkową opcji. Do wyznaczenia wartości godziwej zostały przyjęte ceny notowane z aktywnych rynków przekazane przez firmę zewnętrzną. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa transakcji typu spot walutowy, forward walutowy oraz swap walutowy w przypadku Grupy LOTOS S.A. ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o tzw. fixing NBP i krzywą stóp procentowych implikowaną z transakcji fxswap. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2. Wartość godziwa forwardów walutowych będących w posiadaniu spółki LOTOS Asfalt Sp. z o.o. została zaprezentowana na bazie informacji przekazanych przez poszczególne banki z którymi te transakcje zostały zawarte. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa transakcji terminowych na stopę procentową w przypadku Grupy LOTOS S.A. ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o tzw. zerokuponową krzywą stóp procentowych opartą o LIBOR 6M lub 3M w zależności od zawartych transakcji. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2. Wartość godziwa transakcji terminowych na stopę procentową będących w posiadaniu spółki LOTOS Asfalt Sp. z o.o. oraz AB LOTOS Geonafta zostały zaprezentowane na bazie informacji przekazanych przez poszczególne banki z którymi te transakcje zostały zawarte. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla, Grupa ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru uprawnień przyznawanych nieodpłatnie w ramach systemu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i zarządza ryzykiem cen uprawnień do emisji notowanych na aktywnym rynku.

Dla celów zabezpieczenia ryzyka cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) Grupa zawiera transakcje futures EUA, CER i ERU. Szacowana wartość godziwa tych instrumentów ustalana jest w oparciu o różnicę między ceną rynkową publikowaną na dzień wyceny przez ICE (Intercontinental Exchange) a ceną transakcyjną. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 1.

W razie potrzeby Grupa decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na nabycie uprawnień do emisji CO₂ poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji. Wycena transakcji futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach / zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Grupa wewnętrznie monitoruje i przeprowadza wycenę takich otwartych transakcji futures w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO₂, pozabilansowo.

Informacje na temat limitu nieodpłatnych uprawnień do emisji dwutlenku węgla dla Grupy oraz opis zarządzania ryzykiem znajdują się w notcie 27.2.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń. Zmiany wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie odnosi się bezpośrednio na inne całkowite dochody.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej pochodne instrumenty finansowe prezentowane są jako odrębna pozycja bądź w ramach pozostałych aktywów i zobowiązań, jeśli ich wartość jest nieistotna.

Dodatkowe informacje na temat zasad ujmowania i wyceny pochodnych instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń znajdują się w notach 7.22 i 7.23.

Pożyczki i należności

Do tej kategorii należą aktywa finansowe niezaliczane do pochodnych instrumentów finansowych o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Zalicza się je do aktywów obrotowych, o ile termin ich wymagalności nie przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy. Pożyczki udzielone i należności o terminie wymagalności przekraczającym 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy zalicza się do aktywów trwałych.

Kategoria obejmuje między innymi następujące klasy instrumentów finansowych: należności z tytułu dostaw i usług, środki pieniężne i ich ekwiwalenty, lokaty, depozyty zabezpieczające, należności inwestycyjne, należności z tytułu kaucji, należności z tytułu leasingu finansowego oraz pozostałe. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej są one prezentowane w pozycjach: **Należności z tytułu dostaw i usług**, **Środki pieniężne i ich ekwiwalenty**, **Pozostałe aktywa długoterminowe i krótkoterminowe**.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są ujmowane według wartości godziwej, powiększonej o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub instrumentów finansowych. W przypadku braku notowań giełdowych na aktywnym rynku i braku możliwości wiarygodnego określenia ich wartości godziwej metodami alternatywnymi, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wyceniane są w cenie nabycia skorygowanej o odpis z tytułu utraty wartości. Dodatnią i ujemną różnicę pomiędzy wartością godziwą aktywów dostępnych do sprzedaży

(jeśli istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku albo których wartość godziwa może być ustalona w inny wiarygodny sposób), a ich ceną nabycia, po pomniejszeniu o podatek odroczone, ujmuje się w innych całkowitych dochodach. Spadek wartości aktywów dostępnych do sprzedaży spowodowany utratą wartości ujmuje się jako koszt finansowy.

Nabycie i sprzedaż aktywów finansowych rozpoznawane są na dzień dokonania transakcji. W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej, powiększonej, w przypadku składnika aktywów niekwalifikowanego jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia.

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy Grupa traci kontrolę nad prawami umownymi składającymi się na dany instrument finansowy. Ma to zazwyczaj miejsce w przypadku sprzedaży instrumentu lub gdy wszystkie przepływy środków pieniężnych przypisane danemu instrumentowi przechodzą na niezależną stronę trzecią.

Grupa zalicza do tej kategorii udziały i akcje w pozostałych jednostkach i prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji **Pozostałe aktywa finansowe**.

Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie

Zobowiązania finansowe niebędące instrumentami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy, są wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu obejmują zaciągnięte kredyty, pożyczki, obligacje, zobowiązania z tytułu leasingu finansowego, zobowiązania z tytułu dostaw i usług, zobowiązania inwestycyjne oraz pozostałe zobowiązania. Zobowiązania te wykazywane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycjach: **Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego, Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, Pozostałe zobowiązania i rezerwy**.

7.21 Utrata wartości aktywów finansowych

Polityka rachunkowości stosowana od 1 stycznia 2018 roku (MSSF 9)

Grupa na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy dokonuje oceny oczekiwanych strat kredytowych (ang. expected credit losses – „ECL”) związanych z instrumentami dłużnymi wycenianymi według zamortyzowanego kosztu i w wartości godziwej przez inne całkowite dochody niezależnie od wystąpienia przesłanek utraty wartości. Grupa stosuje następujące modele wyznaczania odpisów z tytułu utraty wartości:

- model ogólny (podstawowy),
- model uproszczony.

W odniesieniu do krótkoterminowych należności handlowych, które nie mają znaczącego elementu finansowania, Grupa stosuje podejście uproszczone i wycenia odpisy z tytułu utraty wartości w wysokości strat kredytowych oczekiwanych w całym okresie życia należności od momentu jej początkowego ujęcia. Grupa stosuje matrycę odpisów, w której odpisy oblicza się dla należności handlowych zaliczonych do różnych przedziałów wiekowych lub okresów przeterminowania.

Na potrzeby ustalenia oczekiwanych strat kredytowych należności grupuje się na podstawie podobieństwa charakterystyki ryzyka kredytowego. W celu określenia ogólnego współczynnika niewypełnienia zobowiązania przeprowadza się analizę nieściągalności za ostatnie 3 lata. Współczynniki niewypełnienia zobowiązania oblicza się dla następujących przedziałów:

- do 30 dni;
- od 30 do 90 dni;
- od 90 do 180 dni;
- powyżej 180 dni.

W celu określenia współczynnika niewypełnienia zobowiązania dla danego przedziału wiekowania, saldo należności spisanych porównuje się z saldem należności niespłaconych. W kalkulacji uwzględnia się wpływ czynników przyszłych na kwotę strat kredytowych.

Odpis z tytułu utraty wartości oblicza się uwzględniając współczynniki niewypełnienia zobowiązania skorygowane o wpływ czynników przyszłych oraz wysokość salda należności niespłaconych na dzień bilansowy dla każdego przedziału analizy wiekowej.

Należności indywidualnie istotne (powyżej 5% wartości całkowitego salda należności) testuje się indywidualnie.

Należności wewnątrzgrupowe mają inne ryzyko kredytowe niż należności od stron trzecich ze względu na istniejące powiązanie i istnienie kontroli. W przypadku trudności finansowych Grupa zwykle wspiera swoją spółkę zależną, w związku z czym słabe wyniki finansowe i sytuacja finansowa powiązanego podmiotu niekoniecznie muszą oznaczać zwiększone ryzyko kredytowe. W takim przypadku Grupa opiera szacunek utraty wartości na analizie indywidualnej. W innych przypadkach, gdy ilość pozycji jest znacząca, mogą one tworzyć oddzielny portfel należności wewnątrzgrupowych z zastosowaniem analizy portfelowej.

Grupa stosuje trzostopniowy model utraty wartości dla aktywów finansowych innych niż należności handlowe:

- Stopień 1 – salda, dla których ryzyko kredytowe nie wzrosło znacząco od początkowego ujęcia. Oczekiwane straty kredytowe określa się na podstawie prawdopodobieństwa niewypełnienia zobowiązania w ciągu 12 miesięcy (tj. całkowita oczekiwana strata kredytowa pomnożona jest przez prawdopodobieństwo, że strata wystąpi w ciągu następnych 12 miesięcy);
- Stopień 2 – obejmuje salda, dla których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od początkowego ujęcia, ale brak jest obiektywnych przesłanek utraty wartości; oczekiwane straty kredytowe określa się na podstawie prawdopodobieństwa niewypełnienia zobowiązania przez cały umowny okres życia danego aktywa;
- Stopień 3 – obejmuje salda z obiektywną przesłanką utraty wartości.

Należności handlowe zaliczane są do Stopnia 2 lub Stopnia 3:

- Stopień 2 – obejmuje należności handlowe, do których zastosowano podejście uproszczone do oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia należności, za wyjątkiem należności handlowych zaliczonych do Stopnia 3;
- Stopień 3 – obejmuje należności handlowe przeterminowane o ponad 180 lub zidentyfikowane indywidualnie jako nieobsługiwane.

W zakresie w jakim zgodnie z podejściem ogólnym konieczna jest ocena czy nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego, Grupa uwzględnia następujące przesłanki przy dokonaniu tej oceny:

- przeterminowanie co najmniej 30 dni;
- nastąpiły zmiany legislacyjne, technologiczne lub makroekonomiczne, które mają znaczący negatywny wpływ na dłużnika;
- pojawiły się informacje o znaczącym niekorzystnym zdarzeniu dotyczącym pożyczki lub innej pożyczki tego samego dłużnika od innego pożyczkodawcy, np. wypowiedzenie umowy pożyczki, naruszenie jej warunków czy renegocjacja warunków ze względu na trudności finansowe itp.;
- dłużnik stracił znaczącego klienta lub dostawcę albo doświadczył innych niekorzystnych zmian na swoim rynku.

Aktywa finansowe są spisywane, w całości lub w części, kiedy Grupa wyczerpie praktycznie wszystkie działania w zakresie ściągnięcia i uzna, że nie można już racjonalnie oczekiwać odzyskania należności. Zazwyczaj następuje to, gdy składnik aktywów jest przeterminowany co najmniej 180 dni.

[Polityka rachunkowości stosowana do 31 grudnia 2017 roku \(MSR 39\)](#)

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Aktywa ujmowane według zamortyzowanego kosztu

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki na to, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego z tytułu tej utraty wartości równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat z tytułu nieściągnięcia należności, które nie zostały jeszcze poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej (tj. stopy procentowej ustalonej przy początkowym ujęciu). Wartość bilansową składnika aktywów obniża się bezpośrednio lub poprzez rezerwę. Kwotę straty ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Grupa ocenia najpierw, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości poszczególnych składników aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także przesłanki utraty wartości aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące. Jeżeli z przeprowadzonej analizy wynika, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący, czy też nie, to Grupa włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie ocenia daną grupę pod kątem utraty wartości zaliczonych do niej składników. Aktywa, które indywidualnie są oceniane pod kątem utraty wartości i dla których ujęto odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości lub uznano, że dotychczasowy odpis nie ulegnie zmianie, nie są brane pod uwagę przy łącznej ocenie grupy aktywów pod kątem utraty wartości.

Jeżeli w następnym okresie odpis z tytułu utraty wartości zmniejszył się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu, to uprzednio ujęty odpis odwraca się. Późniejsze odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w zakresie, w jakim na dzień odwrócenia wartość bilansowa składnika aktywów nie przewyższa jego zamortyzowanego kosztu.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych zakwalifikowanego do kategorii składników dostępnych do sprzedaży, to: kwota stanowiąca różnicę pomiędzy (A) ceną nabycia tego składnika aktywów (pomniejszona o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i jego (B) bieżącą wartością godziwą, pomniejszona o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika uprzednio ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, (A – B) zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i przeniesiona do sprawozdania z całkowitych dochodów. Nie można ujmować w sprawozdaniu z całkowitych dochodów odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości kapitałowych instrumentów finansowych kwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży. Jeżeli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Aktywa finansowe wykazywane według kosztu

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wykazywany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony poprzez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę odpisu z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i ich odwrócenie ujmuje się jednostronnie (netto) jako zyski bądź straty odpowiednio w pozycjach pozostałych przychodów bądź kosztów operacyjnych lub przychodów bądź kosztów finansowych w zależności od klasy instrumentów finansowych.

7.22 Pochodne instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne, z których korzysta Grupa w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianą kursów wymiany walut, to przede wszystkim kontrakty walutowe typu forward. Ponadto, Grupa w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym z ryzykiem cen surowców oraz produktów naftowych korzysta z transakcji commodity swap, a w przypadku sprzedaży produktów po cenach stałych z wbudowaną opcją również commodity option. Grupa korzysta z transakcji typu futures w celu zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂). W celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianą stóp procentowych Grupa korzysta z transakcji typu swap procentowy (IRS) oraz terminowych transakcji stopy procentowej (FRA).

Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane w wartości godziwej, zgodnie z hierarchią wartości opisaną w części dotyczącej zasad wyceny aktywów i zobowiązań finansowych, powyżej. Instrumenty pochodne wykazuje się jako aktywa, gdy ich wartość jest dodatnia, i jako zobowiązania – gdy ich wartość jest ujemna. Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów pochodnych, które nie spełniają zasad rachunkowości zabezpieczeń są bezpośrednio odnoszone na wynik finansowy netto roku obrotowego.

W sprawozdaniu w sytuacji finansowej instrumenty finansowe prezentowane są jako pozycje krótkoterminowe lub długoterminowe z uwzględnieniem przewidywanego okresu realizacji aktywów i zobowiązań zaklasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu.

7.23 Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa skorzystała z możliwości kontynuowania wymogów dotychczasowego standardu MSR 39 od 1 stycznia 2019 roku i nie wdrażania nowych wymogów MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń do momentu, gdy Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości zakończy prace dotyczące tzw. makro hedgingu.

Z dniem 1 stycznia 2011 roku Jednostka Dominująca rozpoczęła stosowanie rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w odniesieniu do kredytu denominowanego w USD wyznaczonego na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedażowych denominowanych w USD. W drugim półroczu 2012 roku rozszerzono zakres stosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych poprzez ustanowienie nowych powiązań zabezpieczających w odniesieniu do kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie 10+ wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD.

Celem rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest zagwarantowanie określonego poziomu wartości złotej generowanych przez nią przychodów ze sprzedaży denominowanej w USD. Zabezpieczaną pozycją jest szereg wysoce prawdopodobnych, planowanych transakcji sprzedaży produktów rafineryjnych denominowanych w USD, w szczególności pierwszy wolumen przychodów (do wysokości desygnowanej raty kapitałowej) z tytułu sprzedaży denominowanej w USD, generowanych w trakcie danego miesiąca kalendarzowego lub w przypadku, gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, pierwszy wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. W przypadku desygnowania kolejnego wolumenu przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu kalendarzowym, pozycją zabezpieczaną będzie pierwszy wolumen przychodów ze sprzedaży następujący po uprzednio desygnowanym wolumenie przychodów z tytułu sprzedaży denominowanej w USD w danym miesiącu lub w przypadku, gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, kolejny wolumen przychodów generowany w trakcie

trzech kolejnych miesięcy. Pozycja zabezpieczana zostanie przypisana odpowiednio do każdego instrumentu zabezpieczającego zgodnie z indywidualnym dokumentem ustanowienia powiązania zabezpieczającego.

Wyznaczone do rachunkowości zabezpieczeń instrumenty zabezpieczające obejmują zobowiązanie do spłaty zaciągniętego kredytu w walucie USD z datami rozliczenia przypadającymi w dniach roboczych określonego miesiąca kalendarzowego zgodnie z harmonogramem spłat rat kapitałowych.

Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie odnosi się bezpośrednio na inne całkowite dochody. Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części nie stanowiącej efektywnego zabezpieczenia zalicza się do pozostałych przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

W momencie ustanowienia zabezpieczenia Grupa formalnie wyznacza i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja ta zawiera: (i) identyfikację instrumentu zabezpieczającego, (ii) identyfikację zabezpieczanej pozycji lub transakcji, (iii) określenie charakteru zabezpieczanego ryzyka oraz (iv) określenie sposobu oceny efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem.

Oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce skuteczne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka. Efektywność zabezpieczenia jest oceniana na bieżąco w celu sprawdzenia, czy jest ono wysoce efektywne we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione.

7.24 Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Grupa spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów po pomniejszeniu o wszelkie zwroty. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe. Utworzone rezerwy, za wyjątkiem rezerw dotyczących likwidacji i rekultywacji, zalicza się odpowiednio do kosztów operacyjnych, pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów finansowych, zależnie od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązania się wiążą.

7.24.1 Rezerwa na koszty likwidacji i rekultywacji

Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji są rozpoznawane kiedy na Grupie ciąży obowiązek likwidacji kopalni ropy naftowej i gazu ziemnego, wykonania rozbiórki, demontażu, usunięcia innych środków trwałych oraz przywrócenia miejsca ich montażu do pierwotnego kształtu i kiedy możliwe jest dokonanie wiarygodnego szacunku kwoty tego obowiązku.

W sytuacji kiedy obowiązek dotyczy nowych rzeczowych aktywów trwałych, takich jak infrastruktura wydobywcza, transportowa (rurociągi), instalacje rafinerijne, zobowiązanie jest rozpoznawane w momencie zakończenia ich budowy bądź instalacji. Podobnie, jeżeli zobowiązanie likwidacyjne dotyczy odwiertu wydobywczego, rozpoznawane jest w momencie jego wykonania niezależnie od efektu uzyskanego przepływu węglowodorów.

Zobowiązanie likwidacyjne może ulec dalszemu doprecyzowaniu w trakcie użytkowania odwiertu, infrastruktury wydobywczej, transportowej itp. w następstwie zmian w przepisach prawa lub w wyniku decyzji o wstrzymaniu pewnych operacji. Rozpoznana wartość stanowi bieżącą wartość oszacowanych przyszłych wydatków określonych zgodnie z miejscowymi uwarunkowaniami i wymaganiami.

Równocześnie z zobowiązaniem tworzone jest, w takiej samej wysokości, aktywne likwidacyjne (uwzględniane w odpowiedniej pozycji rzeczowych aktywów trwałych), które następnie jest amortyzowane w ślad za aktywem, którego dotyczy likwidacja.

Za wyjątkiem odwracania dyskonta od rezerwy, wszelkie zmiany bieżącej wartości szacowanych kosztów likwidacji i rekultywacji są odzwierciedlane w wysokości rezerwy oraz korespondującego aktywa. Zmiany te dotyczą również różnic kursowych z tytułu przeliczenia zobowiązania wyrażonego w walucie obcej, kiedy wiadomo, że zobowiązanie będzie rozliczone w tej walucie.

Okresowe odwracanie dyskonta jest uwzględniane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako koszt finansowy. Od wartości rezerwy i odpowiadającego jej aktywa tworzony jest podatek odroczoney.

Na podstawie obowiązującej w Polsce ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku (Dz.U.05.228.1947 z późniejszymi zmianami) Prawo Geologiczne i Górnictwo Grupa zobowiązana jest do tworzenia Funduszu Likwidacji Zakładu Górnictwa. Środki funduszu mogą być wykorzystane wyłącznie w celu pokrycia kosztów likwidacji zakładu górnictwa (kopalni ropy) lub jego oznaczonej części.

Wysokość odpisu obliczana jest odrębnie dla każdego zakładu górnictwa i stanowi równowartość nie mniej niż 3% wartości odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych zakładu górnictwa, ustalonych stosownie do przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych. Przedsiębiorca zobowiązany jest gromadzić środki funduszu na wyodrębnionym rachunku bankowym do czasu rozpoczęcia likwidacji zakładu górnictwa.

7.25 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe

Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług wykazywane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Grupa wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe, gdy zobowiązanie wygasło – to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł. Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstającą z tytułu zamiany różnicę odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w zysku lub stracie.

Pozostałe zobowiązania niefinansowe obejmują w szczególności zobowiązania wobec urzędu skarbowego z tytułu podatku od towarów i usług, akcyzy i opłaty paliwowej oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych zaliczek, które będą rozliczone poprzez dostawę towarów, usług lub środków trwałych. Pozostałe zobowiązania niefinansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów dokonywane są w wysokości prawdopodobnych zobowiązań przypadających na bieżący okres sprawozdawczy. Grupa wykazuje bierne rozliczenia międzyokresowe w pozycji pozostałych zobowiązań niefinansowych, bądź w przypadku rozliczeń dotyczących świadczeń pracowniczych w pozycjach zobowiązań wykazywanych w ramach tych świadczeń.

7.26 Dotacje

Jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki, wówczas dotacje są ujmowane według ich wartości godziwej.

Jeżeli dotacja dotyczy danej pozycji kosztowej, wówczas jest ona ujmowana jako przychód w sposób współmierny do kosztów, które dotacja ta ma w zamierzeniu kompensować. Jeżeli dotacja dotyczy składnika aktywów, wówczas jej wartość godziwa jest ujmowana jako przychody przyszłych okresów, a następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, odpisywana do sprawozdania z całkowitych dochodów przez szacowany okres użytkowania związanego z nią składnika aktywów.

7.27 Wspólne ustalenia umowne

Wspólne ustalenia umowne zostały zdefiniowane w MSSF 11 jako umowa, w ramach której dwie lub więcej stron prowadzi działalność gospodarczą podlegającą wspólnej kontroli. Wspólna kontrola występuje wyłącznie wówczas, gdy decyzje dotyczące istotnych działań w ramach porozumienia wymagają jednogłośnej zgody wszystkich stron.

Wspólne ustalenia umowne dzieli się na wspólne działania i wspólne przedsięwzięcia. Kryterium podziału zostało oparte na różnych prawach i obowiązkach stron porozumień o charakterze wspólnych ustaleń umownych.

Jeśli wspólna inicjatywa daje stronom współkontrolującym prawa do jej aktywów netto, to mowa o wspólnym przedsięwzięciu (ang. „joint ventures”), które co do zasady realizowane jest poprzez utworzenie przez inwestorów odrębnej jednostki (ang. „vehicle”). Do tego typu przedsięwzięć Grupy zaliczyć należy działającą w segmencie produkcji i handlu współkontrolowaną jednostkę LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o. a także jednostki w segmencie wydobywczym: Baltic Gas Sp. z o.o. oraz Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k., jak również UAB Minijos Nafta.

Inwestycje we wspólnych przedsięwzięciach wycenianych zgodnie z MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne” są ujmowane metodą praw własności i wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według ceny nabycia skorygowanej o późniejsze zmiany udziału Grupy w aktywach netto tych jednostek, pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Sprawozdanie z całkowitych dochodów odzwierciedla udział w wynikach działalności tych jednostek natomiast w przypadku zmiany ujętej bezpośrednio w ich kapitale własnym Grupa ujmuje swój udział w każdej zmianie i ujawnia go, jeśli jest to właściwe, w sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym oraz w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w innych całkowitych dochodach / (stratach) netto.

Wspólne ustalenia umowne, w ramach których strony współkontrolujące posiadają prawa do aktywów i obowiązki dotyczące zobowiązań określają się wspólnymi działaniami / operacjami (ang. „joint operations”).

Grupa posiada udziały we wspólnych działaniach realizowanych w segmencie wydobywczym przez należącą do grupy kapitałowej LOTOS Petrobaltic S.A. norweską spółkę LOTOS Exploration and Production Norge AS. Zgodnie z MSSF 11 Grupa bezpośrednio ujmuje w księgach swój udział w aktywach, zobowiązaniach, przychodach i kosztach związanych ze wspólnymi działaniami na złożach obszaru Heimdal w Norwegii.

Biorąc pod uwagę kryteria MSSF 11, nie każda działalność, do której przystępuje wielu udziałowców stanowi wspólne działania, czy wspólne przedsięwzięcie w rozumieniu tego standardu i w niektórych sytuacjach, będąc stroną współpracy o charakterze wspólnej działalności, Grupa nie sprawuje współkontroli nad tą działalnością. Dzieje się tak, gdy istnieje więcej niż jedna kombinacja stron umowy, które wspólnie mogą porozumieć się w celu podjęcia istotnych decyzji o działalności. Dla celów prawidłowego ujmowania przychodów, kosztów, aktywów i zobowiązań nie stosuje się wówczas MSSF 11, a zapisy innych, odpowiednich MSSF, uwzględniając przy tym swój udział w porozumieniu będącym podstawą tej działalności.

Grupa jest stroną porozumień o wspólnej działalności w Norwegii, które nie podlegają regulacjom MSSF 11. Dotyczy to działalności na złożach Sleipner. Grupa ujmuje te działania metodą proporcji, tj. według udziału w przychodach, kosztach, należnościach i zobowiązaniach związanych ze wspólnym poszukiwaniem i eksploatacją złóż ropy naftowej i gazu w obszarze pola Sleipner. Nie istnieje zatem praktyczna różnica w ujęciu transakcji związanych z działalnością na licencjach pakietu Sleipner w stosunku do wymogów ujęcia wspólnych działań na licencjach obszaru Heimdal, które spełniają definicję wspólnej działalności wg MSSF 11.

7.28 Sprawozdawczość dotycząca segmentów operacyjnych

Dla celów zarządczych Grupa Kapitałowa LOTOS podzielona jest na jednostki biznesowe w oparciu o segmenty branżowe, natomiast dla celów sprawozdawczości finansowej w ramach działalności operacyjnej Grupy wyróżnia się dwa główne sprawozdawcze segmenty operacyjne:

- segment wydobywczy – obejmuje działalność w zakresie pozyskiwania oraz eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego,
- segment produkcji i handlu – obejmuje działalność spółek w zakresie wytwarzania, przetwarzania produktów rafinacji ropy naftowej, jak również ich sprzedaży hurtowej i detalicznej oraz działalność pomocniczą, transportową i serwisową.

Sprawozdawcze segmenty operacyjne identyfikowane są na poziomie Grupy Kapitałowej. Jednostka Dominująca wchodzi w skład segmentu produkcji i handlu.

Ocena wyników danego segmentu dokonywana jest na podstawie przychodów ze sprzedaży, wyniku EBIT i EBITDA.

EBIT stanowi zysk/(stratę) operacyjny/(ą).

EBITDA stanowi zysk/(stratę) operacyjny/(ą) przed uwzględnieniem amortyzacji.

Segmentowe przychody ze sprzedaży oraz wyniki segmentów określono przed dokonaniem tzw. korekt międzysegmentowych.

Informacje finansowe dotyczące segmentów operacyjnych wykorzystywane w celu ich oceny przez członków kluczowego personelu odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji operacyjnych przedstawia nota 8.

7.29 Zobowiązania i aktywa warunkowe

Zgodnie ze stosowanymi przez Grupę zasadami określonymi standardem MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”, przez zobowiązania warunkowe rozumie się:

- możliwy obowiązek, który powstanie na skutek przeszłych zdarzeń, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki, lub
- obecny obowiązek, który powstaje na skutek przeszłych zdarzeń, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu ponieważ:
 - (i) nie jest prawdopodobne, aby wypełnienie obowiązku spowodowało konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne, bądź
 - (ii) kwoty obowiązku (zobowiązania) nie można wycenić wystarczająco wiarygodnie.

Zobowiązania warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o zobowiązaniu warunkowym, chyba, że prawdopodobieństwo wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest znikome.

Stosując się do zasad MSSF, Grupa definiuje warunkowy składnik aktywów jako możliwy składnik aktywów, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych zdarzeń przyszłych, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki.

Należności warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o należności warunkowej, jeżeli wpływ środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest prawdopodobny.

Przykładem aktywów i zobowiązań warunkowych są zobowiązania lub należności wynikające z prowadzonych sporów sądowych, których przyszły wynik nie jest przez jednostkę znany, ani w pełni kontrolowany. Grupa przedstawiła informacje na temat prowadzonych spraw sądowych w notcie 29.1 oraz informacje na temat pozostałych zobowiązań warunkowych w notcie 29.2.

7.30 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂) są przez Grupę prezentowane w sprawozdaniu finansowym zgodnie z metodą zobowiązań netto. Oznacza to, że w swoim sprawozdaniu finansowym Grupa rozpoznaje tylko zobowiązania wynikające z przekroczenia przez Grupę przyznanego limitu praw do emisji. Grupa analizuje przyznane limity w okresach rocznych. Zobowiązanie jest rozpoznawane dopiero w momencie przekroczenia przyznanego przez Grupę limitu. Przychody z tytułu sprzedaży niewykorzystanych przez Grupę praw do emisji ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w momencie sprzedaży.

Zakupione dodatkowo uprawnienia do emisji wyceniane są w koszcie nabycia pomniejszonym o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości, uwzględniając wartość rezydualną tych praw i prezentowane, jako aktywa niematerialne.

W przypadku wykorzystania zakupionych praw w celu pokrycia nimi niedoboru zaistniałego na dzień rozliczenia rocznego limitu, wykorzystane prawa według wartości księgowej rozliczane są ze zobowiązaniem wykazanim uprzednio na pokrycie niedoboru.

8. Segmenty działalności

	Segment wydobywczy		Segment produkcji i handlu		Korekty konsolidacyjne		Skonsolidowane	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Przychody ze sprzedaży:	1.463,7	1.358,7	29.171,9	23.326,4	(513,9)	(499,5)	30.121,7	24.185,6
między segmentami	461,3	442,5	52,6	57,0	(513,9)	(499,5)	-	-
poza Grupę Kapitałową	1.002,4	916,2	29.119,3	23.269,4	-	-	30.121,7	24.185,6
Zysk/(Strata) operacyjny/(a) (EBIT)	1.046,2	507,2	1.928,7	1.730,7	6,4	(9,4)	2.981,3	2.228,5
Amortyzacja	225,1	307,4	497,6	537,9	-	(1,0)	722,7	844,3
Zysk/(Strata) operacyjny/(a) przed uwzględnieniem amortyzacji (EBITDA)	1.271,3	814,6	2.426,3	2.268,6	6,4	(10,4)	3.704,0	3.072,8
Aktywa razem na dzień kończący okres sprawozdawczy	4.604,6	4.267,1	19.751,9	18.744,6	(2.132,6)	(1.840,5)	22.223,9	21.171,2

Rodzaj dobra lub usługi	Segment wydobywczy		Segment produkcji i handlu		Skonsolidowane	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Przychody z umów z klientami:	1.002,4	916,2	29.210,9	23.419,9	30.213,3	24.336,1
Produkty i usługi	1.001,0	915,8	27.745,1	21.805,3	28.746,1	22.721,1
Towary i materiały	1,4	0,4	1.465,8	1.614,6	1.467,2	1.615,0
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	(91,6)	(150,5)	(91,6)	(150,5)
Razem przychody ze sprzedaży	1.002,4	916,2	29.119,3	23.269,4	30.121,7	24.185,6

Struktura geograficzna sprzedaży	Segment wydobywczy		Segment produkcji i handlu		Skonsolidowane	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Polska	7,0	5,5	23.267,6	19.235,5	23.274,6	19.241,0
Belgia	-	-	536,8	325,4	536,8	325,4
Czechy	-	-	351,9	287,1	351,9	287,1
Holandia	-	-	2.315,0	1.496,1	2.315,0	1.496,1
Niemcy	69,9	70,2	462,6	373,6	532,5	443,8
Norwegia	860,1	751,4	106,5	67,6	966,6	819,0
Szwecja	-	-	543,9	333,0	543,9	333,0
Wielka Brytania	64,1	88,8	458,1	319,8	522,2	408,6
Pozostałe kraje	1,3	0,3	1.168,5	981,8	1.169,8	982,1
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	(91,6)	(150,5)	(91,6)	(150,5)
Razem	1.002,4	916,2	29.119,3	23.269,4	30.121,7	24.185,6

Struktura asortymentowa sprzedaży	Segment wydobywczy		Segment produkcji i handlu		Skonsolidowane	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Benzyny	-	-	4.450,5	3.682,2	4.450,5	3.682,2
Benzyna surowa	-	-	1.157,1	859,6	1.157,1	859,6
Oleje napędowe	-	-	15.009,3	11.864,5	15.009,3	11.864,5
Paliwo bunkrowe	-	-	201,2	121,3	201,2	121,3
Lekki olej opałowy	-	-	640,4	646,9	640,4	646,9
Ciężki olej opałowy	-	-	1.824,1	1.335,9	1.824,1	1.335,9
Paliwo lotnicze	-	-	1.421,7	913,1	1.421,7	913,1
Oleje smarowe	-	-	278,5	297,3	278,5	297,3
Oleje bazowe	-	-	587,3	488,6	587,3	488,6
Asfalty	-	-	1.309,7	978,9	1.309,7	978,9
Gazy płynne	-	-	543,8	496,1	543,8	496,1
Ropa naftowa	285,4	252,2	320,8	432,6	606,2	684,8
Gaz ziemny	661,8	574,4	0,3	0,3	662,1	574,7
Reformat	-	-	17,7	15,7	17,7	15,7
Pozostałe produkty, towary i materiały rafineryjne	0,6	-	545,4	424,8	546,0	424,8
Pozostałe produkty, towary i materiały	6,6	5,5	530,8	457,7	537,4	463,2
Usługi	48,0	84,1	372,3	404,4	420,3	488,5
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	(91,6)	(150,5)	(91,6)	(150,5)
Razem	1.002,4	916,2	29.119,3	23.269,4	30.121,7	24.185,6

W 2018 roku Grupa Kapitałowa LOTOS nie posiadała żadnego odbiorcy, którego udział w przychodach ze sprzedaży ogółem Grupy Kapitałowej LOTOS przekroczył 10%.

9. Przychody i koszty

9.1 Koszty według rodzaju

	Nota	2018	2017
Amortyzacja	8	722,7	844,3
Zużycie materiałów i energii ⁽¹⁾		22.937,5	16.933,1
Usługi obce		1.549,0	1.527,8
Podatki i opłaty		541,6	506,7
Koszty świadczeń pracowniczych	9.2	761,6	736,2
Pozostałe koszty rodzajowe		266,6	254,4
Wartość sprzedanych towarów i materiałów		1.280,7	1.386,1
Razem koszty według rodzaju		28.059,7	22.188,6
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		(689,3)	(292,2)
Razem		27.370,4	21.896,4
w tym:			
Koszt własny sprzedaży		25.592,7	20.194,1
Koszty sprzedaży		1.355,6	1.252,3
Koszty ogólnego zarządu		422,1	450,0

⁽¹⁾ W tym kwota 66,2 mln zł ujemnych różnic kursowych dotyczących działalności operacyjnej, ujętych w koszcie własnym sprzedaży (w roku 2017: 4,8 mln zł ujemnych różnic kursowych), patrz nota 26.2.

9.2 Koszty świadczeń pracowniczych

	Nota	2018	2017
Koszty bieżących wynagrodzeń		578,9	560,7
Koszty ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń pracowniczych		167,3	166,2
Koszty nagród jubileuszowych, świadczeń emerytalnych i innych świadczeń po okresie zatrudnienia	24.2	15,4	9,3
Razem koszty świadczeń pracowniczych	9.1	761,6	736,2
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		(4,0)	(3,1)
Razem		757,6	733,1
w tym:			
Koszt własny sprzedaży		453,5	439,0
Koszty sprzedaży		41,1	33,3
Koszty ogólnego zarządu		263,0	260,8

9.3 Pozostałe przychody

	Nota	2018	2017
Rezerwy		-	24,6
- aktualizacja szacunku rezerwy na koszty likwidacji morskich kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego na złożach Heimdal		-	13,1
- aktualizacja szacunku rezerwy na koszty likwidacji morskich kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego na złożu B-3		-	3,1
- aktualizacja rezerwy na zobowiązania z tytułu warunkowych płatności - umowa nabycia aktywów Sleipner		-	0,3
- rezerwy na pokrycie niedoboru uprawnień CO ₂	27.2	-	(4,6)
- pozostałe rezerwy		-	12,7
Odwrocenie straty z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		271,7	-
Odwrocenie odpisów z tytułu utraty wartości:		373,5	-
• aktywów związanych z zagospodarowaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego: Norwegia: złoża YME	13.2.2	349,5	-
• aktywów związanych z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego: Litwa: złoża Girkalai, Nausodis	13.2.2	23,5	-
• aktywów trwałych rafineryjnych i pozostałych		0,5	-
Odpisy z tytułu utraty wartości:		(101,8)	-
• aktywów związanych z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego:	13.2.2	(67,7)	-
- Norwegia: aktywa Heimdal		(48,7)	-
- Litwa: złoża Vėžaičiai		(18,5)	-
- Polska: złoża B-8		(0,5)	-
• aktywów związanych z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego: Polska: obszar Kamień Pomorski	13.2.1	(0,4)	-
• aktywów trwałych rafineryjnych i pozostałych:	13.1.1	(33,7)	-
- stacje paliw		(33,3)	-
- pozostałe aktywa		(0,4)	-
Dotacje	25.2	9,5	16,8
Odszkodowania		124,1	9,9
Zwrot akcyzy		-	1,6
Pozostałe		7,2	7,4
Razem		412,5	60,3

⁽¹⁾ W tym kwota 118,3 mln zł należnego Grupie udziału w odszkodowaniu związanym z projektem YME (patrz nota 29.1).

Grupa stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Grupa wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

9.4 Pozostałe koszty

	Nota	2018	2017
Strata z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych:		-	83,6
Odpisy z tytułu utraty wartości:		-	85,8
• aktywów związanych z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego: Polska: obszar Kamień Pomorski	13.2.1	-	23,7
• aktywów związanych z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego: Litwa: złoża Girkałai, Auksoras, Vėžaičiai, Kretinga, Ablinga, Lizai	13.2.2	-	32,9
• aktywów trwałych rafineryjnych i pozostałych:		-	29,2
- stacje paliw		-	26,2
- statki		-	0,8
- pozostałe aktywa		-	2,2
Odwrocenie odpisów z tytułu utraty wartości:		-	(2,2)
• aktywów trwałych rafineryjnych i pozostałych:		-	(2,2)
- stacje paliw		-	(1,9)
- pozostałe aktywa		-	(0,3)
Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		3,7	0,9
Strata z tytułu zaniechanych inwestycji		0,1	0,7
Strata z tytułu utraty wartości należności:	15.1	6,4	2,0
- odpisy		8,3	5,5
- odwrócenie odpisów		(1,9)	(3,5)
Rezerwy:		146,9	-
- rezerwy na pokrycie niedoboru uprawnień CO ₂	27.2	26,3	-
- aktualizacja rezerwy na zobowiązania z tytułu warunkowych płatności - umowa nabycia aktywów Sleipner	25.1	69,2	-
- rezerwy na ryzyko podatkowe		52,5	-
- pozostałe rezerwy		(1,1)	-
Kary i odszkodowania		2,5	8,0
Szkody majątkowe związane z normalną działalnością		1,2	1,6
Darowizny na cele społeczne		11,5	7,3
Pozostałe		10,2	16,9
Razem		182,5	121,0

9.5 Przychody finansowe

	Nota	2018	2017
Dywidendy:		5,3	4,2
- wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności		3,2	2,1
- inwestycje kapitałowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	26.2	2,1	2,1
Odsutki:		34,6	20,8
• odsutki od aktywów wycenianych w zamortyzowanym koszcie:		34,2	19,2
- od należności z tytułu dostaw i usług	26.2	2,7	2,6
- od środków pieniężnych	26.2	4,5	2,3
- od lokat	26.2	27,0	14,3
• pozostałe odsutki		0,4	1,6
Różnice kursowe:		-	107,9
- od kredytów	26.2	-	180,7
- z przeliczenia pożyczek wewnątrzgrupowych ⁽¹⁾	26.2	-	(99,2)
- od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych	26.2	-	35,5
- od obligacji	26.2	-	(6,0)
- od depozytów, lokat i innych środków pieniężnych	26.2	-	(7,1)
- pozostałe		-	4,0
Aktualizacja wartości pochodnych instrumentów finansowych:		-	314,1
- wycena	26.2	-	196,7
- rozliczenie	26.2	-	117,4
Pozostałe		1,2	3,0
Razem		41,1	450,0

⁽¹⁾ Zgodnie z regulacjami MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych” różnice kursowe dotyczące walutowych transakcji wewnątrzgrupowych ujmowane są w wyniku netto Grupy.

Grupa stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Grupa wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

9.6 Koszty finansowe

	Nota	2018	2017
Odsetki:		186,9	203,8
• odsetki od zobowiązań wycenianych w zamortyzowanym koszcie:		116,9	134,2
- od kredytów	26.2	103,7	114,2
- od pożyczek	26.2	2,9	3,5
- od obligacji	26.2	7,8	15,6
- pozostałe		2,5	0,9
• pozostałe odsetki:		70,0	69,6
- od zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	26.2	19,9	18,4
- dyskonto od rezerw na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego, na rekultywację oraz pozostałych rezerw	25.1	43,8	43,1
- koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	24.1; 24.2	5,4	5,8
- od zobowiązań budżetowych		0,3	1,7
- pozostałe		0,6	0,6
Różnice kursowe:		75,2	-
- od kredytów	26.2	94,5	-
- z przeliczenia pożyczek wewnątrzgrupowych ⁽¹⁾	26.2	(25,2)	-
- od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych	26.2	3,3	-
- od obligacji	26.2	13,4	-
- od depozytów, lokat i innych środków pieniężnych	26.2	(12,8)	-
- pozostałe		2,0	-
Aktualizacja wartości pochodnych instrumentów finansowych:		7,2	-
- wycena	26.2	116,7	-
- rozliczenie	26.2	(109,5)	-
Prowizje bankowe		15,9	18,0
Rezerwa na ryzyko podatkowe		17,1	1,3
Pozostałe		0,8	10,9
Razem		303,1	234,0

⁽¹⁾ Zgodnie z regulacjami MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych” różnice kursowe dotyczące walutowych transakcji wewnątrzgrupowych ujmowane są w wyniku netto Grupy.

Grupa stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Grupa wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

10. Podatek dochodowy

10.1 Obciążenia podatkowe

	Nota	2018	2017
Podatek bieżący		760,7	567,7
Podatek odroczony	10.3	374,5	208,2
Razem podatek dochodowy wykazany w wyniku netto	10.2	1.135,2	775,9
Obciążenie podatkowe wykazane w innych całkowitych dochodach (netto), w tym z tytułu:		(14,5)	136,5
- zabezpieczeń przepływów pieniężnych	20	(14,8)	137,8
- zysków/(strat) aktuarialnych dotyczących świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia		0,3	(1,3)

Część bieżąca oraz odroczonego podatku dochodowego ustalona została według stawki równej 19% dla podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym dla podmiotów działających na terenie Polski.

Dla norweskiej spółki zależnej LOTOS Exploration and Production Norge AS marginalna stopa podatkowa wynosi 78% podstawy opodatkowania. Działalność LOTOS Exploration and Production Norge AS podlega opodatkowaniu w ramach dwóch równoległych systemów podatkowych: systemu podatku dochodowego (stawka podatku 23%) oraz systemu podatku naftowego (dodatkowa stawka podatku 55%). W 2019 roku stawki będą wynosić odpowiednio: 22% w ramach systemu podatku dochodowego i 56% w ramach systemu naftowego, co ma wpływ na rozpoznany w bieżącym okresie podatek odroczony.

Dla litewskich spółek zależnych z GK AB LOTOS Geonafsta podatek w części bieżącej i odroczonej ustalony został według stawki 15%.

10.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie wyniku brutto do podstawy opodatkowania

	2018	2017
Zysk przed opodatkowaniem	2.722,6	2.447,7
Podatek dochodowy według stawki 19%	517,3	465,1
Różnice trwałe:	26,7	43,8
- rezerwa na ryzyko podatkowe	13,6	-
- odsetki budżetowe	-	1,3
- inne różnice trwałe	13,1	42,5
Efekt podatkowy udziału w zyskach jednostek wycenianych metodą praw własności	(0,6)	(0,6)
Korekty wykazane w bieżącym roku w odniesieniu do podatku z lat ubiegłych	(1,2)	(0,5)
Różnica wynikająca z opodatkowania spółek stawkami innymi niż 19%:	592,9	267,9
- Norwegia	592,2	266,0
- Litwa	0,7	2,1
- pozostałe	-	(0,2)
Pozostałe różnice	0,1	0,2
Podatek dochodowy	1.135,2	775,9

10.3 Odroczonego podatku dochodowego

	Nota	Sprawozdanie z sytuacji finansowej			Zmiana stanu	
		31 grudnia 2017	Wpływ zmiany polityki rachunkowości	1 stycznia 2018		31 grudnia 2018
Aktywa z tytułu podatku odroczonego		415,4	-	415,4	149,6	(265,8)
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego		(277,7)	31,0	(246,7)	(324,9)	(78,2)
Aktywa / (Zobowiązania) netto z tytułu podatku odroczonego	10.3.1	137,7	31,0	168,7	(175,3)	(344,0)
Różnice kursowe z przeliczenia pozycji podatku odroczonego jednostek zagranicznych						(16,0)
Podatek odroczonego wykazany w innych całkowitych dochodach/(stratach) netto	10.1					(14,5)
Obciążenie z tytułu podatku odroczonego wykazane w wyniku netto	10.1					(374,5)

Przewidywany termin wygaśnięcia dodatnich różnic przejściowych przypada na lata 2019 - 2090.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość nierozpoznanych aktywów podatkowych z tytułu strat podatkowych wyniosła 0,1 mln zł (31 grudnia 2017: 0,2 mln zł). Okres, w którym straty podatkowe, na które nie utworzono aktywa podatkowego, mogą być rozliczone zgodnie z przepisami podatkowymi upływa w roku 2020.

10.3.1 Aktywa i zobowiązania z tytułu podatku odroczonego

Nota	31 grudnia 2017	Wpływ zmiany polityki rachunkowości	1 stycznia 2018	Podatek odroczonego wykazany w wyniku netto	Podatek odroczonego wykazany w innych całkowitych dochodach/(stratach)	Różnice kursowe z przeliczenia pozycji podatku odroczonego jednostek zagranicznych	31 grudnia 2018
Aktywa z tytułu podatku odroczonego							
Świadczenia pracownicze	59,1	-	59,1	1,0	(0,3)	0,1	59,9
Rezerwy/Aktywa na likwidację kopalń ropy naftowej i gazu oraz rekultywację terenu	499,4	-	499,4	66,2	-	8,1	573,7
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	26,4	-	26,4	8,5	-	-	34,9
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych	52,9	-	52,9	-	14,8	-	67,7
Pozostałe	48,2	-	48,2	16,8	-	-	65,0
	686,0	-	686,0	92,5	14,5	8,2	801,2
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego							
Różnice dotyczące rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych	419,6	-	419,6	423,3	-	(5,7)	837,2
Różnica pomiędzy bieżącą wartością podatkową i księgową rozliczeń z tytułu wspólnych działań (złoża norweskie)	15,5	(31,0)	(15,5)	20,7	-	(0,8)	4,4
Pozostałe	113,2	-	113,2	23,0	-	(1,3)	134,9
	548,3	(31,0)	517,3	467,0	-	(7,8)	976,5
Aktywa / (Zobowiązania) netto z tytułu podatku odroczonego	10.3	137,7	31,0	168,7	(374,5)	14,5	16,0
			(175,3)				

11. Zysk netto przypadający na jedną akcję

	2018	2017
Zysk netto przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej w mln zł (A)	1.587,4	1.671,8
Średnia ważona liczba akcji w mln sztuk (B)	184,9	184,9
Zysk netto na jedną akcję (w zł) (A/B)	8,59	9,04

Zysk przypadający na jedną akcję dla każdego okresu sprawozdawczego jest obliczony poprzez podzielenie zysku netto za dany okres sprawozdawczy przez średnią ważoną liczbę akcji w danym okresie sprawozdawczym.

Rozwodniony zysk netto na jedną akcję jest równy zyskowi podstawowemu, ponieważ nie występują instrumenty rozładniające zysk netto na jedną akcję.

12. Dywidendy

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku w Grupie LOTOS S.A. występowały ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend. Ograniczenia wynikają z zapisów zawartej w dniu 27 czerwca 2008 roku umowy kredytowej związanej z finansowaniem Programu 10+. Umowa kredytowa ogranicza możliwość wypłaty dywidendy przez Grupę LOTOS S.A., a jej wysokość jest uzależniona od spełnienia określonych warunków, w tym wypracowania odpowiedniej nadwyżki pieniężnej oraz osiągnięcia określonych poziomów wskaźników finansowych.

W dniu 28 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku Spółki za rok 2017. Zgodnie z treścią uchwały zysk netto za rok 2017 w wysokości 1.419,5 mln zł został przeznaczony na:

- wypłatę dywidendy - kwota w wysokości 184,9 mln zł,
- pokrycie straty netto z roku 2014 i 2015 - kwota 347,0 mln zł,
- zasilenie kapitału zapasowego - kwota 887,6 mln zł.

Dywidenda została wypłacona w dniu 28 września 2018 roku. Wysokość dywidendy przypadająca na jedną akcję wynosiła 1 zł brutto.

13. Rzeczowe aktywa trwałe oraz aktywa niematerialne

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu	13.1	8.894,3	8.924,7
Rzeczowe aktywa trwałe	13.1.1	8.742,4	8.761,5
Aktywa niematerialne, w tym:		151,9	163,2
Wartość firmy	13.1.2	45,6	45,6
Pozostałe aktywa niematerialne	13.1.3	106,3	117,6
Aktywa trwałe segmentu wydobywczego	13.2	3.382,0	2.709,0
Rzeczowe aktywa trwałe		3.044,0	2.404,2
Aktywa niematerialne, w tym:		338,0	304,8
Wartość firmy		1,1	1,1
Pozostałe aktywa niematerialne		336,9	303,7
Razem rzeczowe aktywa trwałe i aktywa niematerialne		12.276,3	11.633,7
w tym:			
Rzeczowe aktywa trwałe		11.786,4	11.165,7
Aktywa niematerialne		489,9	468,0

13.1 Aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu

13.1.1 Rzeczowe aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu

Nota	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018	523,7	4.608,5	5.711,1	714,1	1.874,4	13.431,8
Zakup	-	-	-	9,9	348,7	358,6 ⁽¹⁾
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy	-	173,1	137,9	16,5	(327,5)	-
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	-	75,8	75,8
Leasing	-	-	-	72,1	-	72,1
Zbycie	(0,6)	(8,7)	(8,3)	(18,8)	(0,1)	(36,5)
Pozostałe	-	(0,7)	2,0	(1,1)	(1,5)	(1,3)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	523,1	4.772,2	5.842,7	792,7	1.969,8	13.900,5
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018	17,8	1.785,8	2.369,9	407,0	-	4.580,5
Amortyzacja	1,6	170,1	254,3	57,6	-	483,6
Zbycie	-	(2,9)	(7,2)	(17,1)	-	(27,2)
Pozostałe	-	(0,3)	2,1	1,2	-	3,0
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018	19,4	1.952,7	2.619,1	448,7	-	5.039,9
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018	1,5	73,6	8,9	4,7	1,1	89,8
Utworzenie	-	29,3	2,1	2,3	-	33,7 ⁽²⁾
Wykorzystanie/Rozwiązanie	-	(5,0)	(0,1)	(0,1)	(0,1)	(5,3)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018	1,5	97,9	10,9	6,9	1,0	118,2
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018	502,2	2.721,6	3.212,7	337,1	1.968,8	8.742,4

⁽¹⁾ Nakłady związane były głównie z realizacją budowy instalacji opóźnionego koksowania wraz z infrastrukturą towarzyszącą EFRA (221,0 mln zł) oraz rozbudową sieci stacji paliw (60,7 mln zł).

⁽²⁾ W tym kwota 33,3 mln zł odpisu z tytułu utraty wartości sieci stacji paliw.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2018
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w mln zł

	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwale w toku budowy	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2017	517,4	4.562,4	5.593,3	667,2	1.092,0	12.432,3
Zakup	-	-	-	20,7	999,2	1.019,9 ⁽¹⁾
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy	6,3	47,2	150,8	34,6	(238,9)	-
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	-	37,1	37,1
Spisanie nakładów w związku z zaniechaniem inwestycji	-	-	-	-	(13,3)	(13,3)
Zbycie	-	(1,1)	(32,2) ⁽²⁾	(5,4)	-	(38,7)
Pozostałe	-	-	(0,8)	(3,0)	(1,7)	(5,5)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2017	523,7	4.608,5	5.711,1	714,1	1.874,4	13.431,8
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2017	16,1	1.609,4	2.148,6	319,4	-	4.093,5
Amortyzacja	1,7	177,5	252,7	92,3	-	524,2
Zbycie	-	(1,1)	(31,7) ⁽²⁾	(5,6)	-	(38,4)
Pozostałe	-	-	0,3	0,9	-	1,2
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2017	17,8	1.785,8	2.369,9	407,0	-	4.580,5
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2017	1,5	51,4	6,5	4,1	13,6	77,1
Utworzenie	-	23,8	2,6	1,5	0,6	28,5
Wykorzystanie/Rozwiązanie	-	(1,6)	(0,2)	(0,9)	-	(2,7)
Pozostałe	-	-	-	-	(13,1)	(13,1)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2017	1,5	73,6	8,9	4,7	1,1	89,8
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2017	504,4	2.749,1	3.332,3	302,4	1.873,3	8.761,5

⁽¹⁾ Nakłady związane były głównie z realizacją budowy instalacji opóźnionego koksowania wraz z infrastrukturą towarzyszącą EFRA (821,9 mln zł), zakupem katalizatorów (96,9 mln zł) oraz części zamiennych (20,8 mln zł), a także z rozbudową sieci stacji paliw (32,8 mln zł), budową instalacji Węzła Odzysku Wodoru (19,5 mln zł).

⁽²⁾ W tym likwidacja zużytych katalizatorów w Grupie LOTOS S.A. w kwocie (19,0 mln zł).

Odpisy z tytułu utraty wartości sieci stacji paliw

W 2018 roku Spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. dokonała odpisu z tytułu utraty wartości aktywów dotyczących stacji paliw w łącznej kwocie 33,3 mln zł, patrz nota 9.3 (w roku 2017: 26,2 mln zł, patrz nota 9.4). Wartość odzyskiwalną aktywów trwałych sieci stacji paliw ustalono w oparciu o wartości użytkowe pojedynczych stacji stosując metodę zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Wyliczenie dotyczące przyszłych przepływów pieniężnych zostało dokonane na podstawie prognoz przepływów pieniężnych na okres 5 lat, przygotowanych w oparciu o projekcje budżetowe na rok 2019 (w roku 2017: na rok 2018) oraz plan wpływów i wypływów środków pieniężnych w latach następnych w oparciu o strategię rozwoju do roku 2020. Wartość rezydualna dla zdyskontowanych przepływów pieniężnych została obliczona w oparciu o wzór renty wieczystej ze wzrostem. Średni ważony koszt kapitału WACC netto według struktury finansowania dla spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. przyjęto na poziomie 7,69% (w roku 2017: 8,01%).

Obliczenie wartości użytkowej ośrodków generujących środki pieniężne jest najbardziej wrażliwe na następujące zmienne:

- marża brutto, która bazuje na średnich wartościach marż jednostkowych w okresie poprzedzającym okres budżetowy (przyjęto średni spadek marży w stosunku do roku poprzedzającego o 1,0%),
- stopa dyskontowa, która odzwierciedla oczekiwaną stopę zwrotu z aktywów, przy określonym poziomie ryzyka (kalkulacja stopy przeprowadzona jest zgodnie z metodyką WACC oraz CAPM i bazuje na wielkościach takich, jak m.in. mediana kwotowań 10 – letnich obligacji skarbowych, premia za ryzyko rynkowe (MRP) i ryzyko specyficzne kraju (CPR) oraz rynkowa struktura finansowania,
- wolumeny bazujące na dynamice wzrostu konsumpcji paliw (założono wzrost o 1,2 %),
- udział w rynku w okresie budżetowym (przyjęto stabilny udział w rynku),
- stopę wzrostu zastosowaną do szacowania przepływów pieniężnych poza okresem budżetowym (0,0%).

13.1.2 Wartość firmy segmentu produkcji i handlu

Wartość firmy alokowana jest do ośrodków wypracowujących środki pieniężne, co przedstawia poniższa tabela:

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Wartość firmy powstała przy nabyciu zorganizowanej części przedsiębiorstwa przez spółkę LOTOS Paliwa Sp. z o.o.:		
- hurtowa sprzedaż paliw LPG	10,0	10,0
- sieci stacji paliw (ESSO, Slovnaft Polska)	33,7	33,7
Razem	43,7	43,7
Wartość firmy powstała w wyniku nabycia pozostałych jednostek	1,9	1,9
Razem wartość firmy	45,6	45,6

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa przeprowadziła testy na utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których alokowana była wartość firmy i testy te nie wykazały konieczności dokonywania odpisów.

Grupa określa możliwą do odzyskania wartość ośrodków wypracowujących środki pieniężne na podstawie wartości użytkowej, obliczonej przy wykorzystaniu prognozowanych przepływów pieniężnych na okres 5 lat. Wartość rezydualna dla zdyskontowanych przepływów pieniężnych została obliczona w oparciu o wzór renty wieczystej ze wzrostem. Stopa dyskontowa przyjęta do kalkulacji odzwierciedla średni ważony koszt kapitału WACC (ang. „Weighted Average Cost of Capital”) netto na poziomie 7,69% (w roku 2017: 8,01%). Założono utrzymanie stałej stopy przepływów pieniężnych po okresie prognozy.

Najbardziej istotnymi czynnikami wpływającymi na szacunek wartości użytkowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne były: marża brutto, stopa dyskonta, prognoza wolumenów, założenia dotyczące udziału w rynku w okresie budżetowym oraz szacowana stopa wzrostu po okresie prognozy.

W przekonaniu Grupy żadna racjonalna zmiana kluczowych parametrów określonych powyżej nie spowoduje utraty wartości firmy.

13.1.3 Pozostałe aktywa niematerialne segmentu produkcji i handlu

	Patenty, znaki towarowe, koncesje i licencje	Pozostałe	Aktywa niematerialne w realizacji	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018	206,9	37,4	10,4	254,7
Zakup	-	0,3	8,9	9,2
Z rozliczenia aktywów niematerialnych w realizacji	6,1	0,8	(6,9)	-
Pozostałe	(0,3)	(6,7)	0,2	(6,8)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	212,7	31,8	12,6	257,1
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018	120,8	16,3	-	137,1
Amortyzacja	12,6	1,3	-	13,9
Pozostałe	(0,2)	-	-	(0,2)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018	133,2	17,6	-	150,8
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018	-	-	-	-
Utworzenie	-	-	-	-
Wykorzystanie/Rozwiązanie	-	-	-	-
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018	-	-	-	-
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018	79,5	14,2	12,6	106,3
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2017	205,3	37,1	17,3	259,7
Zakup	-	0,1	7,2	7,3
Z rozliczenia aktywów niematerialnych w realizacji	3,5	0,5	(4,0)	-
Spisanie nakładów w związku z zaniechaniem inwestycji	-	-	(9,0) ⁽¹⁾	(9,0)
Pozostałe	(1,9)	(0,3)	(1,1)	(3,3)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2017	206,9	37,4	10,4	254,7
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2017	111,3	15,0	-	126,3
Amortyzacja	11,4	1,4	-	12,8
Pozostałe	(1,9)	(0,1)	-	(2,0)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2017	120,8	16,3	-	137,1
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2017	-	-	9,0	9,0
Utworzenie	-	-	-	-
Wykorzystanie/Rozwiązanie	-	-	(9,0) ⁽¹⁾	(9,0)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2017	-	-	-	-
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2017	86,1	21,1	10,4	117,6

⁽¹⁾ Instalacje rafineryjne (bez wpływu na wynik).

Aktywa niematerialne segmentu produkcji i handlu obejmują licencje dotyczące procesów technologicznych, w tym licencje na korzystanie z rozwiązań technologicznych używanych w rafinerii, koncesje na wytwarzanie, magazynowanie oraz obrót paliwami, licencje na programy komputerowe, patenty, znaki towarowe oraz nabyte prawa do emisji dwutlenku węgla CO₂.

13.2 Aktywa trwale segmentu wydobywczego

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	13.2.1	313,4	256,9
Rzeczowe aktywa trwale		62,0	52,2
Aktywa niematerialne		251,4	204,7
Aktywa produkcyjne związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	13.2.2	2.731,3	2.103,4
Rzeczowe aktywa trwale		2.646,3	2.018,0
Aktywa niematerialne		85,0	85,4
Pozostałe aktywa trwale segmentu wydobywczego	13.2.3	337,3	348,7
Rzeczowe aktywa trwale		335,7	334,0
Aktywa niematerialne		1,6	14,7
Razem aktywa trwale segmentu wydobywczego		3.382,0	2.709,0
w tym:			
Rzeczowe aktywa trwale		3.044,0	2.404,2
Aktywa niematerialne		338,0	304,8

13.2.1 Aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego

	Rzeczowe aktywa trwale związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego		Aktywa niematerialne związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego			Razem
	Nota	Polska	Polska	Norwegia	Litwa	
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018		187,8	13,7	217,3	10,0	428,8
Zakup		10,2	-	30,9	-	41,1
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	3,3	0,3	3,6
Przeklasyfikowanie aktywów niematerialnych		-	-	13,7	-	13,7
Spisanie nakładów w związku z zaniechaniem inwestycji		24,1 ⁽¹⁾	-	-	-	24,1
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018		222,1	13,7	265,2	10,3	511,3
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018		-	9,4	-	-	9,4
Amortyzacja		-	0,9	-	-	0,9
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018		-	10,3	-	-	10,3
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018		135,6	-	16,9	10,0	162,5
Utworzenie	9.3	0,4	-	-	-	0,4
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	0,3	0,3	0,6
Spisanie nakładów w związku z zaniechaniem inwestycji		24,1 ⁽¹⁾	-	-	-	24,1
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018		160,1	-	17,2	10,3	187,6
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018		62,0	3,4	248,0	-	313,4

⁽¹⁾ Nakłady związane z poszukiwaniem i oceną zasobów obszaru Kamień Pomorski (bez wpływu na wynik).

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2018
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w mln zł

	Rzeczowe aktywa trwałe związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego		Aktywa niematerialne związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego			Razem
	Nota	Polska	Polska	Norwegia	Litwa	
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2017		167,6	9,3	429,7	10,6	617,2
Zakup		20,2	4,4	32,8	-	57,4
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	(44,4)	(0,6)	(45,0)
Przeklasyfikowanie na aktywa związane z zagospodarowaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego		-	-	(200,8) ⁽²⁾	-	(200,8)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2017		187,8	13,7	217,3	10,0	428,8
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2017		-	8,9	-	-	8,9
Amortyzacja		-	0,5	-	-	0,5
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2017		-	9,4	-	-	9,4
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2017		111,9	-	89,1	10,6	211,6
Utworzenie	9.4	23,7 ⁽¹⁾	-	-	-	23,7
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	(7,3)	(0,6)	(7,9)
Przeklasyfikowanie na aktywa związane z zagospodarowaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego		-	-	(64,9) ⁽²⁾	-	(64,9)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2017		135,6	-	16,9	10,0	162,5
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2017		52,2	4,3	200,4	-	256,9

⁽¹⁾ Nakłady związane z poszukiwaniem i oceną zasobów obszaru Kamień Pomorski (w kwocie 23,7 mln zł).

⁽²⁾ Licencje Utgard (dawniej Alfa Sentral) nabytych w ramach pakietu aktywów Sleipner w Norwegii.

Grupa zalicza rzeczowe aktywa trwałe do aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych do czasu, gdy uzyska pewność technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobywania odkrytych zasobów.

Informacja dotycząca utraty wartości aktywów pola gazowego Sleipner w Norwegii

Na dzień 31 grudnia 2018 roku, jak również na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa przeprowadziła test na utratę wartości będącego w fazie przygotowania do zagospodarowania złoża Utgard (dawniej Alfa Sentral). Test przeprowadzono z wykorzystaniem tych samych założeń, jak dla aktywów produkcyjnych związanych z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego, przyjmując iż:

- okres prognozy przepływów pieniężnych odpowiada okresowi planowanej eksploatacji,
- stopa dyskonta odpowiada średnioważonemu kosztowi kapitału i skalkulowana została na poziomie 7,02% (2017: 8,17%) po uwzględnieniu opodatkowania krańcową stopą opodatkowania 78% (obowiązującą w Norwegii),
- wolumeny produkcji i sprzedaży, poziom nakładów inwestycyjnych, poziom kosztów operacyjnych oraz kosztów likwidacji złoża zgodnie z prognozami operatora.

Na potrzeby szacunków testu na dzień 31 grudnia 2018 roku założenia były następujące:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2019 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

- dla gazu ziemnego w p/th (pence/thermal units):

- na lata 2019 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- a od roku 2023 przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

Na potrzeby szacunków testu na dzień 31 grudnia 2017 roku założenia były następujące:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2018 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

- dla gazu ziemnego w p/th (pence/thermal units):

- na lata 2018 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- a od roku 2023 przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

W związku z występującymi w fazie zagospodarowania złoża ryzykami takimi jak ryzyko geologiczne, ryzyko techniczne, ryzyko harmonogramowe czy też ryzyko operacyjne, Grupa zgodnie z MSR 36 „Utrata wartości aktywów” zastosowała ostrożnościowe podejście do kalkulacji wartości odzyskiwalnej projektu Utgard. Zidentyfikowane na tym etapie projektu ryzyka zostały w uproszczony sposób skwantyfikowane w postaci 20% dyskonta do bazowych cen ropy naftowej.

Przeprowadzona weryfikacja wartości odzyskiwalnej na dzień 31 grudnia 2018 roku nie wykazała konieczności dokonania odpisu aktualizującego wartość tych aktywów.

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej i gazu ziemnego, istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń, które mogą spowodować konieczność aktualizacji wartości bilansowej aktywów złoża Utgard. W celu określenia wpływu kluczowych czynników na wyniki testu przeprowadzono analizę wrażliwości przy następujących założeniach: cena ropy naftowej i gazu ziemnego +/- 15%, wolumen produkcji +/- 15%, kurs USD/NOK +/- 15% oraz stopy dyskonta +/- 0,5 p.p.

Poniżej przedstawiono szacowany poziom utworzenia (-) i odwrócenia (+) odpisów aktualizujących przy zmianie kluczowych założeń:

Czynnik	Zmiana	Szacowany poziom utworzenia i odwrócenia odpisów w mln zł	
cena ropy naftowej i gazu ziemnego	+/- 15%	63,4	-80,8
wolumen produkcji	+/- 15%	58,3	-59,4
kurs USD/NOK	+/- 15%	63,4	-63,8
stopa dyskonta	+/- 0,5 p.p.	-5,3	4,3

13.2.2 Aktywa produkcyjne związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego

	Aktywa związane z zagospodarowaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego			Aktywa związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego				Razem	
	Nota	Polska	Norwegia	Razem	Polska	Norwegia	Litwa		Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018		-	1.650,5	1.650,5	1.823,9	1.407,4	626,4	3.857,7	5.508,2
Zakup		-	320,5	320,5	128,3	21,7	0,1	150,1	470,6
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	25,8	25,8	-	28,0	19,4	47,4	73,2
Szacunek kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego		-	-	-	22,0	1,7	1,3	25,0	25,0
Przeklasyfikowanie aktywów rafineryjnych i pozostałych		-	-	-	-	-	(1,5)	(1,5)	(1,5)
Koszty finansowania zewnętrznego		-	-	-	8,6	-	-	8,6	8,6
Pozostałe		-	-	-	(0,4)	-	(0,7)	(1,1)	(1,1)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018		-	1.996,8	1.996,8	1.982,4	1.458,8	645,0	4.086,2	6.083,0
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018		-	-	-	499,5	912,9	294,1	1.706,5	1.706,5
Amortyzacja		-	-	-	36,3	135,1	13,0	184,4	184,4
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	-	-	15,3	9,3	24,6	24,6
Pozostałe		-	-	-	-	-	(0,7)	(0,7)	(0,7)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018		-	-	-	535,8	1.063,3	315,7	1.914,8	1.914,8
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018		-	1.436,2	1.436,2	-	34,9	227,2	262,1	1.698,3
Utworzenie	9.3	-	-	-	0,5	48,7 ⁽²⁾	18,5 ⁽³⁾	67,7	67,7
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	37,6	37,6	-	(0,5)	6,8	6,3	43,9
Wykorzystanie/Rozwiązanie	9.3	-	(349,5) ⁽¹⁾	(349,5)	-	-	(23,5) ⁽⁴⁾	(23,5)	(373,0)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018		-	1.124,3	1.124,3	0,5	83,1	229,0	312,6	1.436,9
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018		-	872,5	872,5	1.446,1	312,4	100,3	1.858,8	2.731,3

⁽¹⁾ Złoże YME

⁽²⁾ Aktywa Heimdal

⁽³⁾ Złoże Vėžaičiai

⁽⁴⁾ Złóża: Girikalai, Nausodis

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2018
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w mln zł

	Aktywa związane z zagospodarowaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego			Aktywa związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego				Razem	
	Nota	Polska	Norwegia	Razem	Polska	Norwegia	Litwa		Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2017		-	1.592,1	1.592,1	1.650,4	1.603,4	659,8	3.913,6	5.505,7
Zakup		-	82,0 ⁽¹⁾	82,0	154,8 ⁽²⁾	47,7	2,7	205,2	287,2
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	(224,4)	(224,4)	-	(208,1)	(37,8)	(245,9)	(470,3)
Szacunek kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego		-	-	-	6,6	(35,6)	-	(29,0)	(29,0)
Przeklasyfikowanie aktywów rafineryjnych i pozostałych		-	-	-	0,1	-	-	0,1	0,1
Przeklasyfikowanie aktywów z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych		-	200,8 ⁽³⁾	200,8	-	-	-	-	200,8
Koszty finansowania zewnętrznego		-	-	-	12,5	-	-	12,5	12,5
Spisanie nakładów w związku z zaniechaniem inwestycji		-	-	-	(0,5)	-	-	(0,5)	(0,5)
Pozostałe		-	-	-	-	-	1,7	1,7	1,7
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2017		-	1.650,5	1.650,5	1.823,9	1.407,4	626,4	3.857,7	5.508,2
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2017		-	-	-	461,0	827,0	293,0	1.581,0	1.581,0
Amortyzacja		-	-	-	38,4	206,4	18,2	263,0	263,0
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	-	-	(120,5)	(17,1)	(137,6)	(137,6)
Przeklasyfikowanie aktywów rafineryjnych i pozostałych		-	-	-	0,1	-	-	0,1	0,1
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2017		-	-	-	499,5	912,9	294,1	1.706,5	1.706,5
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2017		-	1.579,7	1.579,7	-	40,1	206,7	246,8	1.826,5
Utworzenie	9,4	-	-	-	-	-	32,9	32,9	32,9
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	(208,4)	(208,4)	-	(5,2)	(12,4)	(17,6)	(226,0)
Przeklasyfikowanie aktywów z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych		-	64,9 ⁽³⁾	64,9	-	-	-	-	64,9
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2017		-	1.436,2	1.436,2	-	34,9	227,2	262,1	1.698,3
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2017		-	214,3	214,3	1.324,4	459,6	105,1	1.889,1	2.103,4

⁽¹⁾ Nakłady na aktywa YME (47,2 mln zł) oraz Sleipner (34,9 mln zł).

⁽²⁾ Nakłady na złoża B8.

⁽³⁾ Licencja Utgard (dawniej Alfa Sentral) nabytych w ramach pakietu aktywów Sleipner w Norwegii.

Informacja na temat testów na utratę wartości aktywów złoża B-8 na Morzu Bałtyckim

W związku z aktualizacją budżetu i harmonogramu projektu oraz profilu produkcyjnego wydobycia ze złoża B8, na dzień 31 grudnia 2018 roku, jak również na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa przeprowadzała testy na utratę wartości aktywów związanych z tym złożem.

Główne założenia przyjęte do ustalenia wartości odzyskiwalnej testowanych aktywów były następujące:

- okres prognozy przepływów pieniężnych odpowiada okresowi planowanej eksploatacji,
- stopa dyskonta odpowiada średnioważonemu kosztowi kapitału i skalkulowana została na poziomie 8,51% (2017: 10,46%) po uwzględnieniu opodatkowania krańcową stopą opodatkowania 19%,
- wolumeny produkcji zgodne z aktualnymi prognozami z uwzględnieniem bieżącej informacji geologicznej,
- wolumeny sprzedaży, poziom nakładów inwestycyjnych, poziom kosztów operacyjnych oraz kosztów likwidacji złoża zgodnie z aktualnymi prognozami dotyczącymi złoża B-8.

Na potrzeby szacunków testu na dzień 31 grudnia 2018 roku przyjęto następujące założenia cenowe:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy, ang. barrel of oil equivalent):

- na lata 2019 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

Na potrzeby szacunków testu na dzień 31 grudnia 2017 roku założenia były następujące:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy, ang. barrel of oil equivalent):

- na lata 2018 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

Dodatkowo dokonano przeglądu budżetu projektu oraz wartości poniesionych nakładów i nie zidentyfikowano istotnych odstępstw od przyjętych założeń. Dokonano również przeglądu projektu pod kątem identyfikacji elementów nieprzydatnych i nie zidentyfikowano istotnych aktywów, których koszt powinien zostać odpisany z wartości inwestycji. Projekt B-8 na Morzu Bałtyckim będzie kontynuowany, a status RFO (ang. Ready for Operation) projektu planowany jest nie wcześniej niż w 4 kwartale 2019 roku, a termin pełnej produkcji ze złoża B-8 jest zakładany nie wcześniej niż w 2 kwartale 2021 roku.

W efekcie przeprowadzonych testów nie stwierdzono konieczności rozpoznania odpisu aktualizującego aktywów związanych ze złożem B-8, który miałby obniżyć ich wartość.

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej, istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń, które mogą spowodować konieczność aktualizacji wartości bilansowej aktywów związanych z tym złożem. Z uwagi na powyższe Grupa wskazuje na szereg niepewności co do wysokości realizacji aktywów dotyczących między innymi:

- wahań rynkowych cen ropy naftowej,
- przyjętych szacunków nakładów inwestycyjnych dotyczących umów niezakontrowanych,
- wartości zobowiązań rekultywacyjnych,
- zmienności kursów walut PLN/USD,
- stóp dyskontowych.

W celu określenia wpływu kluczowych czynników na wyniki testów, przeprowadzono analizę wrażliwości przy następujących założeniach: cena ropy naftowej i gazu ziemnego +/-15%, wolumen produkcji +/-15%, kurs USD/PLN +/-15%, stopa dyskonta +/-0,5 p.p.

Zmiany kluczowych założeń pozostają bez wpływu na brak szacowanych odpisów aktualizujących wartość aktywów związanych ze złożem B-8.

Informacja na temat realizacji projektu zagospodarowania złoża YME w Norwegii

W związku ze znaczącymi opóźnieniami w realizacji projektu YME, przekroczeniem zakładanych nakładów inwestycyjnych i wadliwością platformy MOPU (ang. Mobile Offshore Production Unit) przeznaczonej do eksploatacji złoża, Grupa dokonywała w poprzednich latach odpisów aktualizujących wartość aktywów YME aż do pełnego odpisania całości nakładów inwestycyjnych związanych z tym projektem w 2014 roku.

Dnia 22 sierpnia 2016 roku partnerzy YME zakończyli operacje usuwania wadliwej platformy MOPU ze złoża, na które partnerzy konsorcjum (Grupa posiada 20% udział w projekcie) pozyskali środki finansowe w ramach porozumienia zawartego z dostawcą platformy.

W ramach projektu zagospodarowania złoża YME, partnerzy koncesji w dniu 27 października 2017 roku zatwierdzili Plan Zagospodarowania Złoża (ang. Plan for Development and Operation). W dniu 19 grudnia 2017 roku Repsol Norge AS w imieniu partnerów na złożu YME złożył Plan Zagospodarowania Złoża do Ministerstwa Ropy i Energii Norwegii do zatwierdzenia. W listopadzie 2017 roku Repsol Norge AS działając jako operator koncesji i zagospodarowania złoża YME, zawarł umowę z firmą Maersk Drilling na dostawę platformy produkcyjno-wiertniczej „Mærsk Inspirer” do wykorzystania jako centrum produkcyjne na złożu YME. Planowana produkcja komercyjna węglowodorów z tego złoża planowana jest w 2020. Zasoby wydobywalne złoża YME przypadające w udziale Grupie to 12,9 mln bbl ropy naftowej.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa przeprowadziła test na utratę wartości będącego w fazie zagospodarowania złoża YME. Test przeprowadzono z wykorzystaniem tych samych założeń, jak dla aktywów produkcyjnych związanych z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego, przyjmując iż:

- okres prognozy przepływów pieniężnych odpowiada okresowi planowanej eksploatacji,
- stopa dyskonta odpowiada średnioważonemu kosztowi kapitału i skalkulowana została na poziomie 7,02% po uwzględnieniu opodatkowania krańcową stopą opodatkowania 78% (obowiązującą w Norwegii),
- wolumeny produkcji i sprzedaży, poziom nakładów inwestycyjnych, poziom kosztów operacyjnych oraz kosztów likwidacji złoża zgodnie z prognozami operatora.

Na potrzeby szacunków testu na dzień 31 grudnia 2018 roku założenia cenowe były następujące:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2019 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnymi rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

W związku z występującymi w fazie zagospodarowania złoża ryzykami takimi jak ryzyko geologiczne, ryzyko techniczne, ryzyko harmonogramowe czy też ryzyko operacyjne, Grupa zgodnie z wytycznymi MSR 36 „Utrata wartości aktywów” zastosowała ostrożnościowe podejście do kalkulacji wartości odzyskiwalnej projektu YME. Zidentyfikowane na tym etapie projektu ryzyka zostały w uproszczony sposób skwantyfikowane w postaci 20% dyskonta do bazowych cen ropy naftowej.

Przeprowadzona weryfikacja wartości odzyskiwalnej na dzień 31 grudnia 2018 roku nie wykazała konieczności dokonania odpisu aktualizującego wartość złoża YME. W wyniku przeprowadzonego testu na utratę wartości Grupa rozpoznała natomiast odwrócenie dokonanych w latach ubiegłych odpisów aktualizujących w wysokości 349,5 mln zł. Odwrócenie odpisów aktualizujących wynika z zaawansowania projektu zagospodarowania złoża zgodnego z zatwierdzonym nowym planem zagospodarowania tzw. PDO oraz korzystnym wpływem otoczenia makroekonomicznego.

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej i gazu ziemnego, istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń, które mogą spowodować konieczność aktualizacji wartości bilansowej aktywów złoża YME. W celu określenia wpływu kluczowych czynników na wyniki testu przeprowadzono analizę wrażliwości przy następujących założeniach: cena ropy naftowej i gazu ziemnego +/- 15%, wolumen produkcji +/- 15%, kurs USD/NOK +/- 15% oraz stopy dyskonta +/- 0,5 p.p.

Poniżej przedstawiono szacowany poziom odwrócenia odpisów aktualizujących przy zmianie kluczowych założeń:

Czynnik	Zmiana	Szacowany poziom odwrócenia odpisów w mln zł	
cena ropy naftowej i gazu ziemnego	+/- 15%	675,8	114,5
wolumen produkcji	+/- 15%	611,8	178,5
kurs USD/NOK	+/- 15%	611,8	178,5
stopa dyskonta	+/- 0,5 p.p.	363,4	429,1

Informacja na temat testów na utratę wartości aktywów produkcyjnych morskiej kopalni gazu ziemnego i kondensatu Heimdal oraz aktywów pola gazowego Sleipner w Norwegii

Na dzień 31 grudnia 2018 roku, jak również na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa, przeprowadziła testy na utratę wartości aktywów wydobywczych dla poszczególnych ośrodków generujących przepływy pieniężne ze złóż produkcyjnych obszaru Heimdal (Atla, Vale, Skirme, Heimdal) oraz obszaru Sleipner. Przeprowadzone testy wykazały konieczność rozpoznania odpisów aktualizujących dla złóż Vale (22,6 mln zł) oraz Heimdal (26,1 mln zł).

Norweskie aktywa produkcyjne testowano ustalając ich wartość odzyskiwalną na poziomie wartości użytkowej oszacowanej metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

Główne założenia przyjęte do ustalenia wartości odzyskiwanej były następujące:

- okres prognozy przepływów pieniężnych odpowiada okresowi planowanej eksploatacji,
- stopa dyskonta odpowiada średnioważonemu kosztowi kapitału i skalkulowana została na poziomie 7,02% (2017: 8,17%) po uwzględnieniu opodatkowania krańcową stopą opodatkowania 78% (obowiązującą w Norwegii),
- wolumeny produkcji i sprzedaży, poziom nakładów inwestycyjnych, poziom kosztów operacyjnych oraz kosztów likwidacji złoża zgodnie z prognozami operatorów danego złoża.

Na potrzeby testów przeprowadzonych na dzień 31 grudnia 2018 roku przyjęto następujące założenia cenowe:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2019 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnymi rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji;

- dla gazu ziemnego w USD/boe (za baryłkę ekwiwalentu ropy):

- na lata 2019 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnymi rynkowych scenariuszy, a od roku 2023 przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

Natomiast na potrzeby szacunków dla testów przeprowadzanych na dzień 31 grudnia 2017 roku założenia były następujące:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2018 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnymi rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji;

- dla gazu ziemnego w USD/boe (za baryłkę ekwiwalentu ropy):

- na lata 2018 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnymi rynkowych scenariuszy, a od roku 2023 przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2019 skorygowany o indeks inflacji.

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej i gazu ziemnego, istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń i zmiany te mogą spowodować konieczność aktualizacji wartości bilansowej aktywów LOTOS E&P Norge.

W celu określenia wpływu kluczowych czynników na wyniki testów przeprowadzono analizę wrażliwości przy następujących założeniach: cena ropy naftowej i gazu ziemnego +/- 15%, wolumen produkcji +/- 15%, kurs USD/NOK +/- 15% oraz stopa dyskonta +/- 0,5 p.p.

Poniżej przedstawiono szacowany poziom utworzenia (-) i odwrócenia (+) odpisów aktualizujących testowane aktywa obszaru Heimdal i Sleipner przy zmianie kluczowych założeń:

Czynnik	Zmiana	Szacowany poziom utworzenia i odwrócenia odpisów w mln zł	
cena ropy naftowej i gazu ziemnego	+/- 15%	43,1	- 58,3
wolumen produkcji	+/- 15%	43,5	- 57,8
kurs USD/NOK	+/- 15%	43,3	- 58,1
stopa dyskonta	+/- 0,5 p.p.	-52,5	48,8

Informacja na temat testów na utratę wartości ładowych kopalń węglowodorów na Litwie

W wyniku przeprowadzonych testów na utratę wartości złóż i infrastruktury wydobywczej na Litwie, na dzień 31 grudnia 2018 roku dokonano odpisu aktualizującego wartość nakładów związanych z koncesją Vezaiciai w wysokości 18,5 mln zł. Ponadto dokonano odwrócenia odpisów aktualizujących z lat ubiegłych aktywów produkcyjnych związanych ze złożem Girkaliai w wysokości 10,2 mln zł oraz ze złożem Nausodis w wysokości 13,3 mln zł (patrz nota 9.3). Na dzień 31 grudnia 2017 roku dokonano odpisu aktualizującego wartość nakładów związanych z koncesją Vezaiciai w wysokości 30,1 mln zł, aktywów produkcyjnych związanych ze złożem Girkaliai w wysokości 2,7 mln zł oraz Liziai w wysokości 0,1 mln zł (patrz nota 9.4).

Grupa ustala wartość odzyskiwalną testowanych aktywów na poziomie ich wartości użytkowej oszacowanej metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

Główne założenia przyjęte do ustalenia wartości odzyskiwanej testowanych aktywów na Litwie były następujące:

- okres prognozy przepływów pieniężnych odpowiada okresowi planowanej eksploatacji,
- stopa dyskonta odpowiada średnioważonemu kosztowi kapitału i skalkulowana została na poziomie 7,68% (2017: 9,62%),
- wolumeny produkcji zgodne z niezależnym raportem złożowym przygotowanym przez Miller & Lents z uwzględnieniem ostatniej aktualnej informacji geologicznej,
- poziom nakładów inwestycyjnych odpowiada prognozowanej wielkości produkcji.

Na potrzeby szacunków wykonanych w 2018 roku przyjęto następujące założenia cen ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2019 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

Założenia cen ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy) na potrzeby szacunków na dzień 31 grudnia 2017 roku były następujące:

- na lata 2018 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej, istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń i zmiany te mogą spowodować konieczność aktualizacji wartości bilansowej aktywów.

W celu określenia wpływu kluczowych czynników na wyniki testów przeprowadzono analizę wrażliwości przy następujących założeniach: cena ropy naftowej +/- 15%, wolumen produkcji +/- 15%, kurs USD/EUR +/- 15%, stopa dyskonta +/- 0,5 p.p.

Poniżej przedstawiono szacowany poziom utworzenia (-) i odwrócenia (+) odpisów aktualizujących wartość ww. aktywów litewskich przy zmianie kluczowych założeń:

Czynnik	Zmiana	Szacowany poziom utworzenia i odwrócenia odpisów w mln zł	
cena ropy naftowej i gazu ziemnego	+/- 15%	0,9	-31,8
wolumen produkcji	+/- 15%	0,9	-24,1
kurs USD/EUR	+/- 15%	0,9	-24,1
stopa dyskonta	+/- 0,5 p.p.	-0,9	0,3

Aktywa na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego

Grupa w ramach aktywów produkcyjnych związanych z wydobywaniem i zagospodarowaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego wykazuje aktywa na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego amortyzowanych metodą naturalną. Aktywa te ujmowane są równoległe z tworzeniem i aktualizacją rezerw na likwidację kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2018
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w mln zł

	Aktywa związane z zagospodarowaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego		Aktywa związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego			Razem
	Norwegia	Polska	Norwegia	Litwa	Razem	
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018	117,5	114,0	681,6	1,6	797,2	914,7
Szacunek kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego	-	22,0	1,7	1,3	25,0	25,0
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	2,4	-	13,8	0,1	13,9	16,3
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	119,9	136,0	697,1	3,0	836,1	956,0
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018	-	81,3	446,8	1,5	529,6	529,6
Amortyzacja	-	1,5	53,1	-	54,6	54,6
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	7,8	-	7,8	7,8
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018	-	82,8	507,7	1,5	592,0	592,0
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018	117,5	-	28,9	-	28,9	146,4
Utworzenie	-	-	36,8 ⁽¹⁾	-	36,8	36,8
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	2,4	-	(0,3)	-	(0,3)	2,1
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018	119,9	-	65,4	-	65,4	185,3
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018	-	53,2	124,0	1,5	178,7	178,7
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2017	134,9	107,4	821,1	1,7	930,2	1.065,1
Szacunek kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego	-	6,6	(35,7)	-	(29,1)	(29,1)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	(17,4)	-	(103,8)	(0,1)	(103,9)	(121,3)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2017	117,5	114,0	681,6	1,6	797,2	914,7
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2017	-	80,1	405,8	1,6	487,5	487,5
Amortyzacja	-	1,2	100,0	-	101,2	101,2
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	(59,0)	(0,1)	(59,1)	(59,1)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2017	-	81,3	446,8	1,5	529,6	529,6
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2017	134,9	-	33,1	-	33,1	168,0
Utworzenie	-	-	-	-	-	-
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	(17,4)	-	(4,2)	-	(4,2)	(21,6)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2017	117,5	-	28,9	-	28,9	146,4
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2017	-	32,7	205,9	0,1	238,7	238,7

⁽¹⁾ Aktywa Heimdal

13.2.3 Pozostałe aktywa trwałe segmentu wydobywczego

	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	Aktywa niematerialne	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018	11,4	53,1	68,7	499,4	13,6	37,8	684,0
Zakup	-	-	0,7	0,1	39,4	0,1	40,3
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy	-	0,1	8,9	23,4	(32,5)	-	(0,1)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	1,2	11,1	0,2	1,2	13,7
Przeklasyfikowanie na aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	-	-	-	-	-	(25,0)	(25,0)
Zbycie	-	-	(6,5)	(0,5)	-	(0,1)	(7,1)
Pozostałe	-	-	-	-	(0,2)	-	(0,2)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	11,4	53,2	73,0	533,5	20,5	14,0	705,6
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018	4,5	21,8	40,6	242,8	-	23,1	332,8
Amortyzacja	0,2	1,8	3,2	34,5	-	0,2	39,9
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	0,6	8,9	-	0,5	10,0
Przeklasyfikowanie na aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	-	-	-	-	-	(11,3)	(11,3)
Zbycie	-	-	(5,1)	(0,5)	-	(0,1)	(5,7)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018	4,7	23,6	39,3	285,7	-	12,4	365,7
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018	-	-	0,6	1,9	-	-	2,5
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	0,1	-	-	0,1
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018	-	-	0,6	2,0	-	-	2,6
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018	6,7	29,6	33,1	245,8	20,5	1,6	337,3

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2018
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w mln zł

	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	Aktywa niematerialne	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2017	11,4	53,1	69,1	560,4	15,3	31,1	740,4
Zakup	-	-	0,5	0,1	12,5	9,9	23,0
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy	-	-	0,3	13,6	(13,9)	-	-
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	(2,0)	(30,5)	(0,2)	(3,2)	(35,9)
Przeklasyfikowanie na aktywa związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	-	-	-	(0,1)	-	-	(0,1)
Zbycie	-	-	(0,1)	(44,1)	(0,1)	-	(44,3)
Pozostałe	-	-	0,9	-	-	-	0,9
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2017	11,4	53,1	68,7	499,4	13,6	37,8	684,0
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2017	4,2	20,0	39,1	272,8	-	21,6	357,7
Amortyzacja	0,3	1,8	3,1	35,4	-	3,2	43,8
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	(1,5)	(25,9)	-	(1,7)	(29,1)
Przeklasyfikowanie na aktywa związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	-	-	-	(0,1)	-	-	(0,1)
Zbycie	-	-	(0,1)	(39,7)	-	-	(39,8)
Pozostałe	-	-	-	0,3	-	-	0,3
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2017	4,5	21,8	40,6	242,8	-	23,1	332,8
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2017	-	-	0,6	5,1	0,1	-	5,8
Utworzenie	-	-	-	0,8	-	-	0,8
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	(0,5)	-	-	(0,5)
Wykorzystanie/Rozwiązanie	-	-	-	(3,5)	(0,1)	-	(3,6)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2017	-	-	0,6	1,9	-	-	2,5
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2017	6,9	31,3	27,5	254,7	13,6	14,7	348,7

Do pozostałych rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów niematerialnych segmentu wydobywczego należą między innymi statki oraz wielozadaniowa mobilna platforma wiertnicza.

13.3 Pozostałe informacje dotyczące rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów niematerialnych

	Rzeczowe aktywa trwałe użytkowane na podstawie leasingu finansowego	
	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Wartość księgowa brutto	389,0	323,1
Skumulowane umorzenie	173,0	141,5
Wartość księgowa netto	216,0	181,6

Grupa na podstawie umów leasingu finansowego użytkuje głównie aktywa związane z taborem kolejowym (segment produkcji i handlu), patrz też nota 22.4.

	2018	2017
Alokacja amortyzacji		
Koszt własny sprzedaży	611,2	716,6
Koszty sprzedaży	73,2	77,8
Koszty ogólnego zarządu	28,5	37,1
Zmiana stanu produktów oraz korekta kosztu własnego	9,8	12,8
Razem	722,7	844,3

W roku 2018 w wartości rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy oraz aktywów niematerialnych w realizacji Grupa aktywowała kwotę 84,6 mln zł kosztów finansowych (w roku 2017: 49,8 mln zł), patrz noty 13.1.1 oraz 13.1.3. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość aktywowanych kosztów finansowania rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy, aktywów niematerialnych w realizacji oraz rzeczowych aktywów trwałych związanych z wydobyciem ropy naftowej i gazu ziemnego wynosiła 140,8 mln zł (31 grudnia 2017: 57,5 mln zł).

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów niematerialnych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Grupy wynosiła 8.611,0 mln zł (31 grudnia 2017: 8.569,6 mln zł).

Na dzień 31 grudnia 2018 roku nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Grupy dotyczące zakupów rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów niematerialnych wynosiły ogółem 383,4 mln zł (31 grudnia 2017: 395,0 mln zł). Na dzień 31 grudnia 2018 roku zakontraktowane nakłady związane były między innymi z Projektem EFRA, zagospodarowaniem złoża B-8, instalacją WOW, modernizacją instalacji odparafinowania rozpuszczalnikowego oraz modernizacją lokomotyw.

14. Wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności

Grupa posiada udziały we wspólnych przedsięwzięciach wycenianych metodą praw własności, do których należą:

- Umowa joint venture Grupy LOTOS S.A. z BP Europe SE na prowadzenie działalności w zakresie dostaw paliwa lotniczego przez spółkę [LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.](#)
- Umowa współpracy spółek LOTOS Petrobaltic S.A. oraz CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. w zakresie zagospodarowania i eksploatacji złóż gazokondensatowych B-4 i B-6 na Morzu Bałtyckim realizowana poprzez spółki celowe [Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k.](#) oraz [Baltic Gas Sp. z o.o.](#) (Komplementariusz).
- Wspólne przedsięwzięcie w zakresie działalności poszukiwawczo-wydobywczej ropy naftowej na terytorium Litwy realizowane w formie spółki [UAB Minijos Nafta](#).

	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy we własności jednostek		Wartość bilansowa udziałów (w milionach złotych)	
			31 grudnia 2018	31 grudnia 2017	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Segment produkcji i handlu						
LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.	Gdańsk	Handel paliwem lotniczym oraz usługi logistyczne	50,00%	50,00%	25,0	23,2
Segment wydobywczy						
Baltic Gas Sp. z o.o.	Gdańsk	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego (działalność usługowa wspomagająca eksploatację złóż ropy naftowej i gazu ziemnego)	49,99%	49,99%	-	-
Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k. ⁽¹⁾	Gdańsk	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego	45,04%	44,78%	92,2	83,3
UAB Minijos Nafta	Litwa, Gargždai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	49,99%	49,99%	-	-
Razem					117,2	106,5

⁽¹⁾ Udział we własności jednostki ustalono na podstawie wartości wkładów wniesionych przez poszczególnych wspólników do sumy wszystkich wkładów na dzień 31 grudnia 2018 roku:

- Baltic Gas Sp. z o.o. (Komplementariusz) 0,001% (31 grudnia 2017: 0,001%),
- LOTOS Upstream Sp. z o.o. (Komandytariusz) 44,049% (31 grudnia 2017: LOTOS Petrobaltic S.A.: 44,786%),
- CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. („CalEnergy”) (Komandytariusz) 54,951% (31 grudnia 2017: 55,214%).

Procentowy udział Grupy we własności jednostki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp. k. pośrednio współkontrolowanej wynosi 45,04 % (31 grudnia 2017: 44,78 %).

W 2018 roku spółki: CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. i LOTOS Upstream Sp. z o.o. wniosły umówione wcześniej wkłady pieniężne do jednostki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp. k., odpowiednio w kwotach: 8,1 mln zł i 7,6 mln zł, co wpłynęło na zmianę procentowego udziału Grupy we własności tej jednostki. Wydatki z tytułu wniesionych wkładów pieniężnych przez spółkę LOTOS Upstream Sp. z o.o. Grupa wykazała w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji Wniesienie wkładów pieniężnych – wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku saldo nierozliczonych zobowiązań spółki LOTOS Upstream Sp. z o.o. z tytułu wniesionych wkładów do jednostki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp. k. wynosiło 1,7 mln zł.

	Udział Grupy w wynikach netto jednostek	
	2018	2017
Segment produkcji i handlu		
LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.	3,6	3,7
Segment wydobywczy		
Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k. ⁽¹⁾	(0,3)	(0,5)
Razem	3,3	3,2

⁽¹⁾ W umowie spółki określono uczestniczenie wspólników w zyskach i stratach spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k. w następujący sposób:

- Baltic Gas Sp. z o.o. posiada 0,001% udziału w zyskach i 100% w stratach,
- LOTOS Upstream Sp. z o.o. posiada 50,9995% udziału w zyskach
- CalEnergy posiada 48,9995% udziału w zyskach.

W związku z powyższym, w rozumieniu regulacji MSSF spółka Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k jest podmiotem wspólnie kontrolowanym (wspólne przedsięwzięcie wyceniane metodą praw własności zgodnie z MSSF 11) przez Grupę.

14.1 Skrócone informacje dotyczące wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności

Sprawozdanie z całkowitych dochodów	LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k.	UAB Minijos Nafta
	2018		
Przychody ze sprzedaży	680,9	-	30,4
Koszt własny sprzedaży	(627,5)	(0,2)	(23,7)
Zysk/(Strata) na sprzedaży	53,4	(0,2)	6,7
Koszty sprzedaży	(38,0)	-	(0,2)
Koszty ogólnego zarządu	(4,8)	(0,2)	(6,7)
Pozostałe przychody i koszty (netto)	0,1	-	-
Zysk/(Strata) operacyjny/(a)	10,7	(0,4)	(0,2)
Przychody i koszty finansowe (netto)	(1,7)	-	0,4
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem	9,0	(0,4)	0,2
Podatek dochodowy	(1,7)	-	-
Zysk/(Strata) netto	7,3	(0,4)	0,2
Całkowite dochody/(straty) ogółem	7,3	(0,4)	0,2
Amortyzacja	(1,2)	(0,2)	(4,2)

Sprawozdanie z całkowitych dochodów	LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k.	UAB Minijos Nafta
	2017		
Przychody ze sprzedaży	470,6	-	29,1
Koszt własny sprzedaży	(427,5)	(0,6)	(23,3)
Zysk/(Strata) na sprzedaży	43,1	(0,6)	5,8
Koszty sprzedaży	(32,1)	-	(0,7)
Koszty ogólnego zarządu	(4,1)	(0,4)	(4,0)
Pozostałe przychody i koszty (netto)	-	-	-
Zysk/(Strata) operacyjny/(a)	6,9	(1,0)	1,1
Przychody i koszty finansowe (netto)	2,3	-	(0,8)
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem	9,2	(1,0)	0,3
Podatek dochodowy	(1,8)	-	-
Zysk/(Strata) netto	7,4	(1,0)	0,3
Całkowite dochody/(straty) ogółem	7,4	(1,0)	0,3
Amortyzacja	(1,2)	(0,6)	(5,0)

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2018
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w mln zł

Sprawozdanie z sytuacji finansowej	Nota	LOTOS – Air BP	Baltic Gas Sp. z o.o.	UAB Minijos Nafta
		Polska Sp. z o.o.	i wspólnicy sp.k.	
31 grudnia 2018				
Aktywa trwale		10,5	195,7	12,1
Aktywa obrotowe, w tym:		63,5	9,8	19,9
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty		6,9	8,3	10,0
Aktywa razem		74,0	205,5	32,0
Zobowiązania długoterminowe		3,2	-	14,6
Zobowiązania krótkoterminowe		33,9	3,8	6,7
Zobowiązania razem		37,1	3,8	21,3
Aktywa netto		36,9	201,7	10,7
		50,00%	*	49,99%
Udział w aktywach netto		18,5	92,2	5,3
Wycena do wartości godziwej		6,7 ⁽¹⁾	-	(5,3)
Eliminacja transakcji wewnątrzgrupowych		(0,2)	-	-
Udział we wspólnych przedsięwzięciach	14	25,0	92,2	-

Sprawozdanie z sytuacji finansowej	Nota	LOTOS – Air BP	Baltic Gas Sp. z o.o.	UAB Minijos Nafta
		Polska Sp. z o.o.	i wspólnicy sp.k.	
31 grudnia 2017				
Aktywa trwale		11,5	186,6	16,7
Aktywa obrotowe, w tym:		67,8	4,6	19,6
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty		19,4	3,2	10,6
Aktywa razem		79,3	191,2	36,3
Zobowiązania długoterminowe		4,5	-	14,3
Zobowiązania krótkoterminowe		41,4	4,7	4,9
Zobowiązania razem		45,9	4,7	19,2
Aktywa netto		33,4	186,5	17,1
		50,00%	*	49,99%
Udział w aktywach netto		16,7	83,3	8,5
Wycena do wartości godziwej		6,7 ⁽¹⁾	-	(8,5)
Eliminacja transakcji wewnątrzgrupowych		(0,2)	-	-
Udział we wspólnych przedsięwzięciach	14	23,2	83,3	-

* W rozumieniu regulacji MSSF spółka Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k jest podmiotem współkontrolowanym przez Grupę (wspólne przedsięwzięcie wyceniane metodą praw własności zgodnie z MSSF 11, patrz nota 14, powyżej).

⁽¹⁾ Kwota zysku z wyceny zachowanej inwestycji w poprzednio kontrolowanej przez Grupę jednostce do jej wartości godziwej na dzień utraty kontroli w wysokości 6.7 mln zł.

Informacje o transakcjach ze wspólnymi przedsięwzięciami, w których Grupa posiada udziały przedstawiono w nocie 30.1.

15. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Długoterminowe aktywa finansowe:		515,3	293,2
Należności z tytułu kaucji		16,6	18,0
Należności z tytułu leasingu finansowego	15.2	9,1	12,8
Fundusz likwidacji zakładu górniczego ⁽¹⁾		38,7	34,1
Środki pieniężne stanowiące zabezpieczenie zobowiązań umownych dotyczących przyszłej likwidacji aktywów		430,6	207,9
Depozyty zabezpieczające związane z działalnością koncesjonowaną i pozostałe		10,5	10,6
Udziały		9,8	9,8
Krótkoterminowe aktywa finansowe:		2.075,8	2.843,4
Należności z tytułu dostaw i usług		1.880,4	2.677,0
- w tym od jednostek powiązanych	30.1	23,1	34,5
Należności z tytułu kaucji		12,5	26,3
Lokaty		33,9	37,0
Środki pieniężne przeznaczone na prace związane z usunięciem platformy MOPU ze złoża YME ⁽²⁾		2,8	55,1
Depozyty zabezpieczające związane z korzystaniem z systemu dystrybucji i przesyłu paliwa gazowego i pozostałe		14,4	16,0
Należności z tytułu odszkodowań		116,0	3,2
Należności z kart płatniczych (stacje paliw)		5,8	14,6
Należności z tytułu leasingu finansowego	15.2	6,6	7,1
Pozostałe należności		3,4	7,1
Aktywa finansowe		2.591,1	3.136,6
Długoterminowe aktywa niefinansowe:		10,5	10,6
Ubezpieczenie majątkowe i inne		3,0	-
Koszty finansowania zewnętrznego		5,2	6,1
Z tytułu zaliczek na bonusy		0,5	2,8
Pozostałe		1,8	1,7
Krótkoterminowe aktywa niefinansowe:		262,2	222,3
Należności z tytułu podatku od towarów i usług (VAT)		110,3	78,4
Ubezpieczenia majątkowe i inne		21,5	20,9
Rozliczenia z tytułu wspólnych działań (złoża norweskie) ⁽³⁾		66,0	58,9
Akcyza od przesunięć międzymagazynowych		49,3	46,6
Zaliczki na dostawy i usługi		4,1	4,6
Z tytułu zaliczek na bonusy		1,5	2,9
Przedpłaty na usługi informatyczne		5,0	5,3
Pozostałe		4,5	4,7
Aktywa niefinansowe		272,7	232,9
Razem		2.863,8	3.369,5
w tym:			
część długoterminowa		525,8	303,8
część krótkoterminowa:		2.338,0	3.065,7
- z tytułu dostaw i usług		1.880,4	2.677,0
- pozostałe		457,6	388,7

⁽¹⁾ Środki pieniężne gromadzone na koncie bankowym Funduszu likwidacji zakładu górniczego (tworzonego zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 1994 roku - Prawo Geologiczne i Górnicze oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2002 roku) w celu pokrycia przyszłych kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej, patrz nota 25.1.

⁽²⁾ Środki pieniężne ulokowane na wyodrębnionym rachunku escrow w wyniku zawarcia porozumienia między stronami zaangażowanymi w realizację projektu YME w Norwegii (porozumienie szerzej opisano w nocie 29.1).

⁽³⁾ Należności spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS (GK LOTOS Upstream Sp. z o.o., segment wydobywczy) z tytułu wzajemnych rozliczeń pomiędzy operatorem a uczestnikami konsorcjum na poszczególnych złożach norweskich.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku na pozycję Lokaty składały się lokaty na zabezpieczenie spłaty odsetek od kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+ oraz na refinansowanie i finansowanie zapasów, odpowiednio w kwotach: 33,9 mln zł oraz 29,0 mln zł. Okres spłaty należności z tytułu dostaw i usług związany z normalnym tokiem sprzedaży wynosi 7 - 35 dni.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku na należnościach ustanowiono cesję z tytułu zabezpieczenia zobowiązań Grupy w wysokości 30,3 mln zł (31 grudnia 2017: 44,7 mln zł).

Charakterystyka instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 7.20. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 27.

Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 27.3.1.

Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 27.4.1.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych została przedstawiona w nocie 27.6.

15.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności

	2018	2017
Stan na początek okresu	104,2	165,3
Utworzenie	13,6	7,5
Wykorzystanie	(4,4)	(64,7)
Rozwiązanie	(3,5)	(3,9)
Stan na koniec okresu	109,9	104,2

Na pozycje Utworzenie składa się kwota 11,7 mln zł dotycząca należności głównych (w 2017 roku: 6,9 mln zł) oraz kwota 1,9 mln zł dotycząca odsetek (w 2017 roku: 0,6 mln zł).

Na pozycje Rozwiązanie składa się kwota 1,9 mln zł dotycząca należności głównych (w roku 2017: 3,5 mln zł) oraz kwota 1,6 mln zł dotycząca odsetek (w 2017 roku: 0,4 mln zł).

W roku 2018 utworzenie i rozwiązanie odpisu z tytułu utraty wartości należności głównych Grupa ujęła w pozostałych kosztach w kwocie 6,4 mln zł, na którą składały się kwoty: 8,3 mln zł z tytułu utworzenia odpisu oraz 1,9 mln z tytułu odwrócenia odpisu (patrz nota 9.4).

W roku 2017 utworzenie i rozwiązanie odpisu z tytułu utraty wartości należności głównych Grupa ujęła w pozostałych kosztach w kwocie 2,0 mln zł, na którą składały się kwoty: 5,5 mln zł z tytułu utworzenia odpisu oraz 3,5 mln zł z tytułu odwrócenia odpisu (patrz nota 9.4).

Analiza wiekowania należności przeterminowanych nieobjętych odpisem aktualizującym:	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Do 1 miesiąca	45,0	34,1
Od 1 do 3 miesięcy	4,1	1,9
Od 3 do 6 miesięcy	10,9	0,7
Od 6 miesięcy do 1 roku	10,5	0,2
Powyżej 1 roku	2,6	2,8
Razem	73,1	39,7

Należności przeterminowane nie zostały objęte odpisem aktualizującym ponieważ podlegają one zabezpieczeniu przed ryzykiem kredytowym w postaci hipoteki, zastawu, ubezpieczenia, gwarancji bankowej lub poręczenia.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku udział należności z tytułu dostaw i usług pięciu największych odbiorców Grupy na koniec okresu sprawozdawczego wynosił 19% (31 grudnia 2017: 48%) salda tych należności ogółem (indywidualnie od 0 do 7%). W ocenie Grupy, w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług, z wyjątkiem należności od ww. odbiorców, nie występuje istotna koncentracja ryzyka kredytowego. Maksymalna ekspozycja Grupy na ryzyko kredytowe na dzień kończący okres sprawozdawczy jest najlepiej reprezentowana przez wartość księgową tych instrumentów.

15.2 Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa opracowała i wdrożyła System Partnerstwa Handlowego "Rodzina LOTOS", który określa sposób prowadzenia stacji paliw. Grupa zawarła umowy partnerstwa handlowego z podmiotami, nazywanymi Partnerami, prowadzącymi stacje paliw na własne ryzyko i rachunek. Należności z tytułu umów partnerskich dotyczą nakładów poniesionych na wizualizację na stacjach paliw, które zostały oddane do użytkowania na podstawie umów zawieranych na okres 5–10 lat.

	Minimalne opłaty leasingowe		Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	
	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Nie dłużej niż jeden rok	6,7	7,2	6,6	7,1
Od 1 roku do 5 lat	9,1	12,9	9,1	12,8
Razem	15,8	20,1	15,7	19,9
Minus niezrealizowane przychody finansowe	(0,1)	(0,2)	-	-
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	15,7	19,9	15,7	19,9
w tym:				
część długoterminowa			9,1	12,8
część krótkoterminowa			6,6	7,1

16. Zapasy

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Wyroby gotowe	1.382,4	903,3
Półprodukty i produkty w toku	550,1	488,7
Towary	165,8	133,6
Materiały	2.750,6	2.034,0
Razem	4.848,9	3.559,6
w tym zapasy wycenione według:		
kosztu wytworzenia lub ceny nabycia	4.837,2	3.553,0
ceny sprzedaży netto możliwej do uzyskania	11,7	6,6

Zapasy wyceniane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia z uwzględnieniem odpisów aktualizujących tę wartość do poziomu ceny sprzedaży netto możliwej do realizacji pomniejszonej o koszty sprzedaży, jeśli cena ta jest niższa.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań z tytułu kredytów wynosiła 4.108,7 mln zł (31 grudnia 2017: 3.165,9 mln zł).

16.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów

	2018	2017
Stan na początek okresu	4,0	2,1
Utworzenie	8,0	11,4
Wykorzystanie	(0,2)	(0,1)
Rozwiązanie	(3,1)	(9,4)
Stan na koniec okresu	8,7	4,0

Efekt aktualizacji wartości zapasów prezentowany jest w koszcie własnym sprzedaży.

17. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	26.1	1.941,3	1.920,7
Kredyty w rachunku bieżącym		(3,0)	(0,1)
Razem środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych		1.938,3	1.920,6

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od krótkoterminowych stóp procentowych na rynku międzybankowym. Lokaty krótkoterminowe są zakładane na różne okresy, od jednego dnia do jednego miesiąca, w zależności od aktualnego zapotrzebowania Grupy na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych dla nich stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa dysponowała niewykorzystanymi przyznanymi środkami kredytowymi w wysokości 936,4 mln zł (31 grudnia 2017: 891,3 mln zł) związanymi z kredytami obrotowymi w odniesieniu do których wszystkie warunki zawieszające zostały spełnione.

W lipcu 2018 roku Grupa rozpoczęła stosowanie mechanizmu podzielonej płatności („split payment”) w zakresie podatku VAT. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość środków pieniężnych na wydzielonych rachunkach VAT wynosiła 83,3 mln zł.

Wartość środków pieniężnych na rachunkach bankowych, na których ustanowiono zabezpieczenie zobowiązań Grupy na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 412,2 mln zł (31 grudnia 2017: 302,2 mln zł).

18. Kapitał podstawowy

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Akcje serii A	78,7	78,7
Akcje serii B	35,0	35,0
Akcje serii C	16,2	16,2
Akcje serii D	55,0	55,0
Razem	184,9	184,9

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku kapitał podstawowy składał się z 184.873.362 akcji zwykłych o wartości nominalnej 1 zł za każdą akcją mających pełne pokrycie w kapitale podstawowym. Jedna akcja jest równoważna pojedynczemu głosowi na Walnym Zgromadzeniu i posiada prawo do dywidendy.

19. Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji

Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji obejmuje nadwyżkę ceny emisyjnej akcji serii B, C i D nad ich wartością nominalną z uwzględnieniem kosztów bezpośrednio związanych z emisją akcji.

	Seria B	Seria C	Seria D	Razem
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	980,0	340,8	940,5	2.261,3
Koszty bezpośrednio związane z emisją akcji	(9,0)	(0,4)	(23,6)	(33,0)
Razem	971,0	340,4	916,9	2.228,3

20. Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych obejmuje zmiany wyceny kredytów w walutach obcych, wykorzystywanych jako instrumenty zabezpieczające do zabezpieczenia przepływów pieniężnych z tytułu sprzedaży denominowanej w USD, pomniejszone o wpływ odroczonego podatku dochodowego.

Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów pochodnych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie ujmują się w kapitale rezerwowym z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych, natomiast część nieefektywną zalicza się do przychodów/kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

	Nota	2018	2017
Stan na początek okresu		(225,2)	(812,8)
Wycena instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne:	26.2	(77,8)	725,4
- część skuteczna		(78,7)	724,7
- część nieskuteczna		0,9	0,7
Podatek dochodowy dotyczący wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	10.1	14,8	(137,8)
Stan na koniec okresu		(288,2)	(225,2)

21. Zyski zatrzymane

Na zyski zatrzymane składają się kapitały tworzone i wykorzystywane według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami aktów założycielskich oraz wyniki bieżącego okresu sprawozdawczego.

Ponadto Grupa prezentuje w zyskach zatrzymanych zyski/straty aktuarialne z wyceny określonych świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia z uwzględnieniem efektu podatkowego, które w sprawozdaniu z całkowitych dochodów ujmowane są w pozycji **Inne całkowite dochody/(straty) netto**.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku w Grupie LOTOS S.A. wystąpiły ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend, szerzej opisane w nocie 12.

21.1 Ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Jednostce Dominującej w postaci dywidend

W latach 2018 i 2017 w Grupie Kapitałowej LOTOS wystąpiły ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Grupie LOTOS S.A. w postaci dywidend, które wynikały z następujących okoliczności:

- Zapisy umów kredytowych ograniczają wartość nadwyżki gotówki wypracowanej w roku obrotowym przez spółkę LOTOS Paliwa Sp. z o.o. z przeznaczeniem na wypłatę dywidend od spełnienia określonych wskaźników.
- W spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. występuje ograniczenie do wypłaty dywidend wynikające z zapisów umowy kredytowej na finansowanie Projektu EFRA, która dopuszcza wypłatę dywidendy nie wcześniej niż po dokonaniu spłaty pierwszej raty kredytu, która nastąpiła 21 grudnia 2018 roku oraz po zakończeniu realizacji Projektu EFRA. Wypłata dywidendy z generowanych środków operacyjnych uzależniona jest od spełnienia ustalonych w umowie warunków, w tym wypracowania odpowiedniej nadwyżki pieniężnej oraz osiągnięcia określonych poziomów wskaźników finansowych.

Powyższe ograniczenia obowiązywały na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku.

22. Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Kredyty bankowe	22.1	3.421,2	3.903,0
Pożyczki	22.2	55,8	68,3
Obligacje	22.3	227,0	313,0
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	22.4	180,0	141,6
Razem		3.884,0	4.425,9
w tym:			
część długoterminowa		2.345,3	2.738,3
część krótkoterminowa		1.538,7	1.687,6

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Stan na początek okresu	4.425,9	5.557,2
Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek	366,6	925,8
Emisja obligacji	128,2	296,1
Wydatki z tytułu spłaty kredytów i pożyczek	(1.122,3)	(1.236,2)
Wykup obligacji	(214,8)	(160,2)
Płatności zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	(33,0)	(36,8)
Zapłacone odsetki i prowizje	(224,3)	(203,3)
Naliczone odsetki i prowizje	206,9	204,7
Koszty rozliczane w czasie	17,5	13,6
Różnice kursowe	313,4	(906,7)
Zmiana stanu kredytów w rachunku bieżącym	2,9	(13,8)
Zmiana stanu lokat zabezpieczonych na spłatę odsetek oraz rat kapitałowych	(58,7)	(15,8)
Pozostałe	75,7	1,3
Stan na koniec okresu	3.884,0	4.425,9

22.1 Kredyty bankowe

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Celowe kredyty inwestycyjne	3.078,4	3.426,9
Kredyty obrotowe	8,8	139,4
Kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów	752,8	696,8
Środki zgromadzone na lokatach bankowych zabezpieczających spłatę odsetek oraz rat kapitałowych ⁽¹⁾	(418,8)	(360,1)
Razem	3.421,2	3.903,0
w tym:		
część długoterminowa	2.158,1	2.633,6
część krótkoterminowa	1.263,1	1.269,4

⁽¹⁾ Grupa LOTOS S.A. zgodnie z MSR 32 kompensuje składnik aktywów finansowych (środki zabezpieczone na spłatę zobowiązań kredytowych) i zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów, gdyż posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz zamierza jednocześnie zrealizować składnik aktywów i wykonać zobowiązanie. Gromadzenie środków na spłatę zobowiązań kredytowych wynika wprost z ustaleń zawartych w dokumentacji kredytowej dotyczącej kredytów inwestycyjnych związanych z finansowaniem Programu 10+ oraz z kredytem na refinansowanie i finansowanie zapasów. Spółka jest zobowiązana do zabezpieczenia i utrzymywania środków na spłatę rat kapitałowych i odsetek przypadających do spłaty w okresie do 6 miesięcy. Prezentacja netto w sprawozdaniu z sytuacji finansowej służy odzwierciedleniu oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z rozliczenia dwóch lub więcej instrumentów finansowych.

Zabezpieczenie spłaty kredytów stanowią:

- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkami bankowymi, weksle in blanco i gwarancje bankowe,
- zastawy rejestrowe na rachunkach bankowych, zapasach, ruchomościach istniejących oraz przyszłych, a także na udziałach spółek zależnych,
- hipoteka,
- przewłaszczenie rzeczowych aktywów trwałych,
- cesje z umów ubezpieczeniowych, w tym ubezpieczenia zapasów,
- cesja z umów na przechowywanie zapasów oraz cesja praw do odszkodowania od Skarbu Państwa w przypadku obowiązku sprzedaży zapasów obowiązkowych poniżej ich ceny rynkowej,
- cesje z umów licencyjnych, projektowych oraz umów sprzedaży produktów,
- cesja praw z kontraktów sprzedaży ropy naftowej,
- cesja praw z umowy pożyczki warunkowej,
- oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

Kredyty bankowe według waluty finansowania

	Waluta kredytu udzielonego Grupie		Razem
	USD	PLN	
31 grudnia 2018	3.200,2	221,0	3.421,2
31 grudnia 2017	3.627,9	275,1	3.903,0

Oprocentowanie kredytów jest oparte o:

- dla kredytów zaciągniętych w USD - LIBOR USD 1M, 3M lub 6M w zależności od wybranego w danym momencie okresu odsetkowego,
- dla kredytów zaciągniętych w PLN – WIBOR ON, 1M lub 3M.

Marże bankowe dotyczące zaciągniętych kredytów mieszczą się w przedziale 0,85 pp. – 3,1 pp.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku efektywna stopa procentowa kredytów uwzględniająca fakt finansowania w USD kształtuje się na średnim poziomie około 4,46 % (31 grudnia 2017: 3,50 %). Efektywna stopa procentowa dla kredytów w PLN z wyłączeniem kredytów konsorcjalnych Jednostki Dominującej kształtuje się na średnim poziomie około 3,54 % (31 grudnia 2017: 3,60 %).

Analiza wrażliwości kredytów na ryzyko związane ze zmianami kursów walut oraz stóp procentowych została przedstawiona odpowiednio w notach 27.3.1 oraz 27.4.1. Analiza kontraktowych terminów zapadalności kredytów została przedstawiona w nocie 27.5.

W ramach kredytów inwestycyjnych oraz kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów Jednostka Dominująca zobowiązana jest do utrzymywania określonego w umowach poziomu wskaźnika Tangible Consolidated Net Worth (TCNW). Dodatkowo Jednostka Dominująca w ramach umowy kredytowej na refinansowanie i finansowanie zapasów zobowiązana jest do utrzymywania wartości wskaźnika finansowego określonego jako Loan to Pledged Inventory Value Ratio na poziomie nie wyższym niż określony umową kredytową. Jednostka Dominująca na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Wpływy i wydatki z tytułu kredytów bankowych

Wpływy z tytułu zaciągniętych w 2018 roku kredytów bankowych Grupy wynosiły 366,6 mln zł (w 2017 roku: 925,8 mln zł), natomiast wydatki z tytułu spłaty kredytów wynosiły 1.109,5 mln zł (w 2017 roku: 1.223,4 mln zł). Powyższe kwoty zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: [Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów](#) oraz [Wydatki z tytułu spłaty kredytów](#).

Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów w 2018 roku dotyczyły:

- kredytów inwestycyjnych związanych z finansowaniem Projektu EFRA (233,4 mln zł),
- kredytów obrotowych spółki AB LOTOS Geonafta (133,2 mln zł).

Wydatki z tytułu spłaty kredytów w 2018 roku dotyczyły głównie:

- kredytów inwestycyjnych Jednostki Dominującej związanych z finansowaniem Projektu 10+ (632,5 mln zł),
- kredytów inwestycyjnych związanych z finansowaniem Projektu EFRA (78 mln zł),
- kredytów inwestycyjnych spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. na refinansowanie i finansowanie zakupu stacji paliw (36,8 mln zł),
- kredytów spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS (181,3 mln zł),
- kredytów spółki AB LOTOS Geonafta (163,7 mln zł),
- kredytu inwestycyjnego spółki SPV Baltic Sp. z o.o. na zakup wielozadaniowej platformy spółki (12,1 mln zł).

W 2018 oraz 2017 roku nie wystąpiły sytuacje braku spłaty kredytów.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku, w związku z niespełnieniem jednego z kowenantów, część długoterminowa zobowiązań z tytułu umowy kredytu zawartej przez spółkę SPV Baltic Sp. z o.o. z bankiem PKO BP w wysokości 51,1 mln zł została zaprezentowana w zobowiązaniach krótkoterminowych. Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego za rok 2017 spółka SPV Baltic Sp. z o.o. dysponowała pismem o nieskorzystaniu przez bank PKO BP z prawa do traktowania naruszenia wskaźnika jako przypadku naruszenia umowy. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wszystkie kowenanty związane z ww. umową były spełnione.

Ponadto na dzień 31 grudnia 2017 roku niespełniony został jeden z kowenantów związanych z umowami kredytowymi spółki AB LOTOS Geonafta w związku z tym długoterminowa część zobowiązań z tytułu tych kredytów w wysokości 8,5 mln zł zaprezentowana została w zobowiązaniach krótkoterminowych. Na dzień 31 grudnia 2017 roku zobowiązania te nie zostały postawione przez bank w stan wymagalności. Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego za rok 2017 spółka AB LOTOS Geonafta dysponowała pismem o nieskorzystaniu przez bank z prawa do traktowania naruszenia wskaźnika jako przypadku naruszenia umowy.

Dodatkowe informacje na temat kredytów bankowych Grupy zostały zaprezentowane w Sprawozdaniu Zarządu z działalności Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej za rok 2018.

22.2 Pożyczki

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)	4,6	5,2
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	51,2	63,1
Razem	55,8	68,3
w tym:		
część długoterminowa	42,2	4,4
część krótkoterminowa	13,6	63,9

Pożyczka udzielona przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. przeznaczona była na sfinansowanie zakupu platformy wiertniczej, natomiast pozostałe pożyczki dotyczyły dofinansowania modernizacji lokomotyw oraz oczyszczalni cystern, a także modernizacji instalacji odpylania spalin w elektrociepłowni.

Zabezpieczenie spłaty pożyczek stanowią:

- zastaw rejestrowy na aktywach,
- zastaw rejestrowy i finansowy na udziałach,
- cesja praw z polis ubezpieczeniowych i umów sprzedaży
- przelew wierzytelności z rachunków bankowych,
- weksle in blanco oraz oświadczenie o poddaniu się egzekucji,
- poręczenia udzielone przez spółki Grupy.

Walutą pożyczek jest PLN. Oprocentowanie pożyczek oparte jest o 1M WIBOR lub stopę redyskonta weksli.

Na dzień 31 grudnia 2018 efektywna stopa procentowa pożyczek kształtowała się na średnim poziomie około 4,60% (31 grudnia 2017: 4,61%).

Analiza wrażliwości pożyczek na ryzyko związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 27.4.1.

Analiza kontraktowych terminów zapadalności pożyczek została przedstawiona w nocie 27.5.

Wpływy i wydatki z tytułu pożyczek

W 2018 i 2017 roku Grupa nie zaciągała pożyczek, natomiast wydatki z tytułu spłaty pożyczek wyniosły 12,8 mln zł (w 2017 roku: 12,8 mln zł). Powyższe kwoty zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: [Wpływy z tytułu zaciągniętych pożyczek](#) oraz [Wydatki z tytułu spłaty pożyczek](#).

Na dzień 31 grudnia 2017 roku, w związku z niespełnieniem jednego z kowenantów, część długoterminowa zobowiązań z tytułu pożyczki zawartej przez spółkę SPV Baltic Sp. z o.o. z Agencją Rozwoju Przemysłu w wysokości 51,1 mln zł została zaprezentowana w zobowiązaniach krótkoterminowych. Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego za rok 2017 spółka SPV Baltic Sp. z o.o. dysponowała pismem o nieskorzystaniu przez Agencję z prawa do traktowania naruszenia wskaźnika jako przypadku naruszenia umowy. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wszystkie kowenanty związane z ww. umową były spełnione.

22.3 Obligacje

W roku 2016 spółka celowa B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. (segment wydobywczy) zawarła z Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz Polskim Funduszem Rozwoju S.A. (Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych – Dłużny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych) umowy dotyczące finansowania zagospodarowania złoża ropy naftowej B8 na Morzu Bałtyckim, w tym umowy dotyczące programu emisji obligacji senioralnych oraz programu emisji obligacji podporządkowanych.

Zabezpieczenie powyższych umów stanowią:

- zastawy na akcjach i udziałach,
- zastaw na rachunkach bankowych,
- zastaw na wierzytelnościach,
- zastaw na aktywach.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku w związku z naruszeniem warunków emisji istniały podstawy do skorzystania z opcji wcześniejszego wykupu obligacji przez PFR i BGK. Podmioty finansujące nie skorzystały z tej opcji. W dniu 25 lipca 2018 roku spółka B8 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. zawarła z Bankiem Gospodarstwa Krajowego aneks do umowy programu emisji obligacji senioralnych oraz aneksu do warunków emisji obligacji, wyemitowanych przez spółkę i objętych przez BGK. W dniu 27 lipca 2018 roku spółka B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. wyemitowała obligacje o łącznej wartości nominalnej wynoszącej 30 mln USD. Środki pozyskane z emisji zostały przeznaczone na wykup wszystkich obligacji objętych przez Polski Fundusz Rozwoju S.A. Na dzień 31 grudnia 2018 roku spółka, zgodnie z zawartą umową, posiada prawo wyemitowania dodatkowych obligacji na kwotę 27,9 mln USD. Terminy wykupu wszystkich wyemitowanych obligacji zostały określone na okresy w przedziale od 30 września 2020 roku do 30 czerwca 2022 roku. W odniesieniu do obecnie wyemitowanych i niewykupionych obligacji spółki B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. na dzień 31 grudnia 2018 roku miało miejsce naruszenie jednego ze zmienionych aneksem wskaźników finansowych, w związku z tym długoterminowa część zobowiązań z tytułu powyższej umowy w wysokości 227,0 mln zł została zaprezentowana w zobowiązaniach krótkoterminowych. Na dzień 31 grudnia 2018 roku zobowiązania te nie zostały postawione przez BGK w stan wymagalności.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość zobowiązania z tytułu wyemitowanych przez spółkę B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. obligacji, bez uwzględnienia wydatków związanych z emisją wynosiła 227,0 mln zł (31 grudnia 2017: 201,3 mln zł).

W 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. (segment wydobywczy) dokonała emisji obligacji średnioterminowych na podstawie umowy zawartej z Bankiem Pekao S.A. w dniu 29 października 2013 roku. W roku 2018 spółka LOTOS Petrobaltic S.A. dokonała całkowitego wykupu wyemitowanych obligacji. Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość zobowiązania z tytułu wyemitowanych przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. obligacji, bez uwzględnienia wydatków związanych z emisją wynosiły 111,7 mln zł.

Zabezpieczenie programu obligacji stanowiły:

- umowa cesji,
- pełnomocnictwo do rachunków bankowych,
- weksel własny in blanco,
- oświadczenie o dobrowolnym poddaniu się egzekucji,
- hipoteka,
- przelew wierzytelności z umów ubezpieczenia majątkowego oraz umów na świadczenie usług platformy wiertniczej.

Wpływy i wydatki z tytułu obligacji

W 2018 roku wpływy z tytułu emisji obligacji przez Grupę wyniosły 128,2 mln zł (2017: 296,1 mln zł) i dotyczyły spółki celowej B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. Wydatki z tytułu wykupu obligacji w tym samym okresie wyniosły 214,8 mln zł (2017: 160,2 mln zł) i dotyczyły spółek: LOTOS Petrobaltic S.A. (113,8 mln zł) oraz spółki celowej B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. (101,0 mln zł). Powyższe kwoty zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: [Emisja obligacji](#) oraz [Wykup obligacji](#).

Analiza wrażliwości obligacji na ryzyko związane ze zmianami kursów walut oraz stóp procentowych została przedstawiona odpowiednio w notach 27.3.1 oraz 27.4.1, natomiast analiza kontraktowych terminów zapadalności w nocie 27.5

22.4 Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego

	Minimalne opłaty leasingowe		Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	
	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Nie dłużej niż jeden rok	56,6	57,4	35,0	41,3
Od 1 roku do 5 lat	161,3	121,6	106,3	100,3
Powyżej 5 lat	43,1	-	38,7	-
Razem	261,0	179,0	180,0	141,6
Minus koszty finansowe	(81,1)	(37,4)	-	-
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	179,9	141,6	180,0	141,6
w tym:				
część długoterminowa			145,0	100,3
część krótkoterminowa			35,0	41,3

Na podstawie umów leasingu finansowego Grupa użytkuje głównie aktywa związane z taborem kolejowym.

Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu leasingu finansowego na ryzyko związane ze zmianami kursów walut oraz stóp procentowych została przedstawiona odpowiednio w notach 27.3.1 oraz 27.4.1, natomiast analiza wymagalności w nocie 27.5.

22.4.1 Nieujęte zobowiązania wynikające z zawartych umów leasingu operacyjnego

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku przyszłe minimalne opłaty z tytułu umów nieodwołalnego leasingu operacyjnego przedstawiały się następująco:

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Nie dłużej niż jeden rok	177,5	156,0
Od 1 roku do 5 lat	225,3	318,2
Powyżej 5 lat	969,2	918,9
Razem	1.372,0	1.393,1*

* W toku prac nad wdrożeniem MSSF 16 i wnikliwą analizą umów, zidentyfikowano umowy, których wcześniej nie rozpoznano jako opłaty z tytułu leasingu operacyjnego. Grupa przekształciła dane prezentacyjne za rok 2017. Opłaty z tytułu leasingu operacyjnego ujmują się jako koszty metodą liniową przez okres trwania leasingu, w związku z tym zmiana nie miała wpływu na pozycje sprawozdawcze w okresie porównawczym.

23. Pochodne instrumenty finansowe

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Długoterminowe aktywa finansowe:		9,1	2,7
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		2,1	0,7
Swap procentowy (IRS)		7,0	2,0
Krótkoterminowe aktywa finansowe:		15,3	161,8
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		11,7	34,0
Forwardy i spoty walutowe		-	13,1
Swap procentowy (IRS)		0,8	7,3
Swap walutowy		2,8	107,4
Aktywa finansowe	26.1	24,4	164,5
Długoterminowe zobowiązania finansowe:		6,9	6,7
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		6,6	0,1
Swap procentowy (IRS)		0,3	6,6
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe:		47,4	72,7
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		15,0	3,7
Forwardy i spoty walutowe		21,8	9,5
Swap procentowy (IRS)		6,8	21,2
Swap walutowy		3,8	38,3
Zobowiązania finansowe	26.1	54,3	79,4

Charakterystyka pochodnych instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 7.22. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 27. Klasyfikacja pochodnych instrumentów finansowych według poziomów hierarchii wartości godziwej została przedstawiona w nocie 23.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych została przedstawiona w nocie 27.1.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 27.3.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 27.4.1.

Analiza kontraktowych terminów zapadalności pochodnych instrumentów finansowych została przedstawiona w nocie 27.5.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe pochodnych instrumentów finansowych (aktywa finansowe) została przedstawiona w nocie 27.6.

23.1 Hierarchia wartości godziwej

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
	Poziom 2	
Aktywa finansowe		
Swap towarowy	13,8	34,7
Forwardy i spoty walutowe	-	13,1
Swap procentowy (IRS)	7,8	9,3
Swap walutowy	2,8	107,4
Razem	24,4	164,5
Zobowiązania finansowe		
Swap towarowy	21,6	3,8
Forwardy i spoty walutowe	21,8	9,5
Swap procentowy (IRS)	7,1	27,8
Swap walutowy	3,8	38,3
Razem	54,3	79,4

24. Świadczenia pracownicze

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Długoterminowe zobowiązania	24.1	170,4	169,3
Świadczenia po okresie zatrudnienia	24.1	40,9	41,8
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	24.1	129,5	127,5
Krótkoterminowe zobowiązania		156,2	145,3
Świadczenia po okresie zatrudnienia	24.1	7,4	8,2
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	24.1	13,4	13,0
Zobowiązania z tytułu premii, nagród i niewykorzystanych urlopów		100,9	93,5
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń		34,5	30,6
Razem		326,6	314,6

24.1 Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia

Grupa wypłaca pracownikom przechodzącym na emerytury kwoty świadczeń po okresie zatrudnienia zgodnie z zakładowymi systemami wynagradzania. Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. W związku z tym Grupa na podstawie wyceny dokonanej przez profesjonalne firmy aktuarialne lub na podstawie własnych szacunków ujmuje zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia na poziomie wartości bieżących. Kwotę tych zobowiązań oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu sprawozdawczego przedstawiono w poniższej tabeli:

	Nota	Świadczenia po okresie zatrudnienia	Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	Razem
1 stycznia 2018		46,4	140,5	186,9
Koszty bieżącego zatrudnienia	24.2	2,7	10,7	13,4
Koszty dyskonta	24.2; 9.6	1,3	4,1	5,4
Koszty przeszłego zatrudnienia	24.2	1,6	0,1	1,7
Wypłacone świadczenia		(4,3)	(12,8)	(17,1)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w wyniku	24.2	-	0,3	0,3
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w innych całkowitych dochodach	24.2	(0,2)	-	(0,2)
31 grudnia 2018		47,5	142,9	190,4
w tym:				
część długoterminowa		40,4	129,5	169,9
część krótkoterminowa		7,1	13,4	20,5
Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych ⁽¹⁾		0,8	-	0,8
31 grudnia 2018		48,3	142,9	191,2
w tym:				
część długoterminowa		40,9	129,5	170,4
część krótkoterminowa		7,4	13,4	20,8

Nota	Świadczenia po okresie zatrudnienia	Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	Razem
1 stycznia 2017	45,3	142,5	187,8
Koszty bieżącego zatrudnienia	2,6	10,8	13,4
Koszty dyskonta	24.2; 9.6	1,3	4,5
Wyplacone świadczenia	(2,5)	(13,1)	(15,6)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w wyniku	24.2	-	(4,2)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w innych całkowitych dochodach	24.2	-	(0,3)
31 grudnia 2017	46,4	140,5	186,9
w tym:			
część długoterminowa	38,5	127,5	166,0
część krótkoterminowa	7,9	13,0	20,9
Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych ⁽¹⁾	3,6	-	3,6
31 grudnia 2017	50,0	140,5	190,5
w tym:			
część długoterminowa	41,8	127,5	169,3
część krótkoterminowa	8,2	13,0	21,2

⁽¹⁾ Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych: LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz spółkach z GK AB LOTOS Geonafta, a także z uwagi na ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek zostały zaprezentowane odrębnie w pozycji Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych.

24.2 Łączna kwota kosztów ujętych w wyniku finansowym z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych

Nota	2018	2017
Pozycje ujęte w wyniku:	20,8	15,1
Koszty nagród jubileuszowych, świadczeń emerytalnych i innych świadczeń po okresie zatrudnienia:		
- koszty bieżącego zatrudnienia	9.2	15,4
- koszty przeszłego zatrudnienia	24.1	13,4
- efekt spółek zagranicznych	24.1	1,7
- (zyski)/straty aktuarialne	24.1	-
Koszty dyskonta	24.1; 9.6	0,3
Pozycje ujęte w innych całkowitych dochodach:	(0,4)	1,5
(Zyski)/Straty aktuarialne	24.1	(4,2)
Efekt spółek zagranicznych		(0,3)
Całkowite dochody ogółem	20,4	16,6

24.3 Założenia aktuarialne

Główne założenia przyjęte przez aktuarium	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Stopa dyskontowa (%)	3,00%	3,30%
Przewidywany wskaźnik inflacji (%)	2,50%	2,50%
Wskaźnik rotacji pracowników (%)	3,30%	2,41%
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w kolejnym roku (%)	1,30% + 150 zł	0,00%
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w latach następnych (%)	2,50%	2,50%

- Prawdopodobieństwo odejść pracowników przyjęto na podstawie danych historycznych dotyczących rotacji zatrudnienia w Grupie oraz danych statystycznych dotyczących rynku pracy w Polsce. Wskaźniki rotacji przyjęte przez aktuarium zostały ustalone w podziale 5 kategorii wiekowych w przedziałach dziesięcioletnich. Obecnie, wskaźnik rotacji pracowników jest prezentowany w wartości uśrednionej.
- Umieralność i prawdopodobieństwo dożycia przyjęto zgodnie z Tablicami Trwania Życia 2016, publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny, przyjmując, że populacja zatrudnionych w Spółce odpowiada średniej dla Polski pod względem umieralności (31 grudnia 2017: Tablicami Trwania Życia 2016).
- Przyjęto normalny tryb przechodzenia pracowników na emeryturę według szczegółowych zasad zawartych w ustawie emerytalnej, z wyjątkiem tych zatrudnionych, którzy wg informacji dostarczonych przez spółkę spełniają warunki wymagane do przejścia na wcześniejszą emeryturę. Do dyskontowania przyszłych wypłat świadczeń przyjęto stopę dyskontową w wysokości 3,0%, tj. zgodnie z założeniem zdefiniowanym na poziomie korporacyjnym (31 grudnia 2017: 3,3%, tj. zgodnie z założeniem zdefiniowanym na poziomie korporacyjnym).

24.4 Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy

Koszty świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy oraz odszkodowania z tytułu zakazu konkurencji w 2018 roku wynosiły łącznie 8,1 mln zł (w 2017 roku: 8,5 mln zł).

Wartość rezerw na koszty świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy w 2018 roku wynosiła łącznie 0,2 mln zł (w 2017 roku: 0,4 mln zł).

24.5 Analiza wrażliwości

Poniższa tabela przedstawia wyniki kalkulacji przy zmienionych podstawowych założeniach aktuarialnych: stopy wzrostu wynagrodzeń oraz stopy dyskonta finansowego:

Saldo początkowe zobowiązania

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno - rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem ⁽¹⁾
bazowa	bazowa	127,2	42,1	11,5	9,6	190,4
bazowa + 1%	bazowa	136,3	45,9	12,3	11,2	205,7
bazowa - 1%	bazowa	117,8	38,4	10,6	8,3	175,1
bazowa	bazowa + 0,5%	122,2	40,1	11,0	9,0	182,3
bazowa	bazowa - 0,5%	131,1	43,8	11,8	10,3	197,0

⁽¹⁾ Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych: LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz spółkach z GK AB LOTOS Geonaftha, a także z uwagi na ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek nie zostały uwzględnione w powyższej analizie.

Poniższe tabele przedstawiają wyniki kalkulacji przy zmienionych podstawowych założeniach aktuarialnych: stopy wzrostu wynagrodzeń i składek na opiekę medyczną oraz stopy dyskonta finansowego:

Prognozowane na rok 2019 koszty bieżącego zatrudnienia

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno - rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem ⁽¹⁾
bazowa	bazowa	10,5	2,5	1,0	0,5	14,5
bazowa + 1%	bazowa	11,5	2,9	1,1	0,7	16,2
bazowa - 1%	bazowa	9,6	2,2	0,9	0,4	13,1
bazowa	bazowa + 0,5%	10,1	2,4	0,9	0,5	13,9
bazowa	bazowa - 0,5%	10,9	2,7	1,0	0,6	15,2

Prognozowane na rok 2019 koszty dyskonta

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno - rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem ⁽¹⁾
bazowa	bazowa	3,4	1,0	0,3	0,3	5,0
bazowa + 1%	bazowa	3,7	1,2	0,3	0,3	5,5
bazowa - 1%	bazowa	3,2	0,9	0,3	0,2	4,6
bazowa	bazowa + 0,5%	3,8	1,2	0,3	0,3	5,6
bazowa	bazowa - 0,5%	3,0	0,9	0,3	0,3	4,5

Łącznie prognozowane na rok 2019 koszty bieżącego zatrudnienia i koszty dyskonta

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno - rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem ⁽¹⁾
bazowa	bazowa	13,9	3,5	1,3	0,8	19,5
bazowa + 1%	bazowa	15,2	4,1	1,4	1,0	21,7
bazowa - 1%	bazowa	12,8	3,1	1,2	0,6	17,7
bazowa	bazowa + 0,5%	13,9	3,6	1,2	0,8	19,5
bazowa	bazowa - 0,5%	13,9	3,6	1,3	0,9	19,7

⁽¹⁾ Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych: LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz spółkach z GK AB LOTOS Geonaftha, a także z uwagi na ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek nie zostały uwzględnione w powyższej analizie.

25. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, pozostałe zobowiązania i rezerwy

Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Długoterminowe zobowiązania finansowe:	26,1	26,5
Zobowiązania inwestycyjne	9,5	7,6
Zobowiązania wobec Polskiej Fundacji Narodowej	15,3	17,2
Pozostałe	1,3	1,7
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe:	2.167,1	2.397,2
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	1.913,7	2.201,7
- w tym wobec jednostek powiązanych	30.1 5,2	-
Zobowiązania inwestycyjne	69,9	126,6
Zobowiązania wobec ubezpieczycieli	6,4	4,2
Rozliczenia z tytułu wspólnych działań (złoża norweskie) ⁽¹⁾	119,5	46,1
Zobowiązania wobec Polskiej Fundacji Narodowej	2,5	2,5
Depozyt zabezpieczający ICE Futures	32,7	5,8
Pozostałe	22,4	10,3
- w tym wobec jednostek powiązanych	14 1,7	-
Zobowiązania finansowe	2.193,2	2.423,7
Długoterminowe zobowiązania niefinansowe:	1.170,7	1.045,9
Rezerwy	25.1 1.159,5	1.034,0
Dotacje	25.2 8,8	9,4
Pozostałe	2,4	2,5
Krótkoterminowe zobowiązania niefinansowe:	1.670,1	1.681,5
Rezerwy	25.1 121,8	40,3
Zobowiązania z tytułu podatku od towarów i usług (VAT)	443,8	547,4
Zobowiązania z tytułu akcyzy i opłaty paliwowej	786,7	870,8
Zobowiązania budżetowe inne niż podatek dochodowy	106,1	103,1
Dotacje	25.2 29,5	26,6
Rozliczenia z tytułu wspólnych działań (złoża norweskie) ⁽¹⁾	13,2	5,4
Zaliczki na dostawy	10,2	6,8
Zobowiązania z tytułu programu lojalnościowego NAVIGATOR	28,1	21,5
Rezerwa na pokrycie niedoboru uprawnień CO ₂	27.2 40,7	14,4
Koszty usług	30,3	7,6
Pozostałe	59,7	37,6
Zobowiązania niefinansowe	2.840,8	2.727,4
Razem	5.034,0	5.151,1
w tym:		
część długoterminowa	1.196,8	1.072,4
część krótkoterminowa:	3.837,2	4.078,7
- z tytułu dostaw i usług	1.913,7	2.201,7
- pozostałe	1.923,5	1.877,0

⁽¹⁾ Zobowiązania spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS (GK LOTOS Upstream Sp. z o.o., segment wydobywczy) z tytułu wzajemnych rozliczeń pomiędzy operatorem a uczestnikami konsorcjum na poszczególnych złożach norweskich.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są nieoprocentowane i zazwyczaj rozliczane w terminach w przedziale 7 - 60 dni. Pozostałe zobowiązania są nieoprocentowane, ze średnim 1 miesięcznym terminem płatności. Kwota wynikająca z różnicy pomiędzy zobowiązaniami a należnościami z tytułu podatku od towarów i usług jest płacona właściwym władzom podatkowym w okresach miesięcznych. Zobowiązania z tytułu odsetek są zazwyczaj rozliczane w okresach 1 miesięcznych w ciągu całego roku obrotowego.

Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 27.3.1.

Analiza kontraktowych terminów zapadalności zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań została przedstawiona w nocie 27.5.

25.1 Rezerwy

	Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji					Razem	Pozostałe rezerwy	Razem
	Nota	Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego			Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne i pozostałe			
		Polska	Norwegia	Litwa				
1 stycznia 2018		196,9	814,8	13,1	12,5	1.037,3	37,0	1.074,3
Utworzenie		-	-	-	-	-	72,3	72,3
Aktualizacja szacunku kosztów likwidacji		22,0	1,2	1,2	0,6	25,0	-	25,0
Aktualizacja szacunku rezerw z tytułu warunkowych płatności	9.4	-	-	-	-	-	69,2	69,2
Zmiany wysokości rezerw wynikające z przybliżenia czasu wykonania zobowiązania (efekt odwracania dyskonta)	9.6	8,9	33,9	0,9	-	43,7	0,1	43,8
Odsetki od funduszu likwidacji zakładu górniczego		0,4	-	-	-	0,4	-	0,4
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	15,7	0,4	-	16,1	(1,5)	14,6
Wykorzystanie		-	(2,2)	-	-	(2,2)	(11,7)	(13,9)
Rozwiązanie		-	-	-	(0,3)	(0,3)	(4,1)	(4,4)
31 grudnia 2018		228,2	863,4	15,6	12,8	1.120,0	161,3	1.281,3
w tym:								
część długoterminowa		228,2	852,6	15,6	12,7	1.109,1	50,4	1.159,5
część krótkoterminowa		-	10,8	-	0,1	10,9	110,9	121,8

Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji:

Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego Polska - rezerwy na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach górniczych B-3 i B-8 oraz fundusz likwidacji zakładu górniczego tworzonego zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 1994 roku - Prawo Geologiczne i Górnicze oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2002 roku w celu pokrycia przyszłych kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego.

Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego Norwegia - rezerwy na przyszłe koszty likwidacji kopalni ropy naftowej na złożu YME oraz kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego na złożach Heimdal oraz Sleipner.

Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego Litwa - rezerwy na przyszłe koszty likwidacji litewskich kopalni ropy naftowej.

Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne i pozostałe - rezerwa na rekultywację oraz koszty rozbiórki i likwidacji wyłączonych z użytkowania instalacji w spółce LOTOS Terminale S.A., rezerwa na szacunkowe koszty demontażu rurociągu podwodnego eksploatowanego przez spółkę zależną Energobaltic Sp. z o.o. (GK LOTOS Petrobaltic S.A.) oraz na rekultywację terenu i usunięcie zanieczyszczeń.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2018
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w mln zł

	Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji							
	Nota	Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego			Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne i pozostałe	Razem	Pozostałe rezerwy	Razem
		Polska	Norwegia	Litwa				
1 stycznia 2017		186,5	958,6	14,0	15,2	1.174,3	82,8	1.257,1
Utworzenie		-	-	-	0,2	0,2	4,7	4,9
Aktualizacja szacunku kosztów likwidacji		3,5	(48,8) ⁽¹⁾	(0,9)	-	(46,2)	-	(46,2)
Aktualizacja szacunku rezerw z tytułu warunkowych płatności		-	-	-	-	-	0,1	0,1
Zmiany wysokości rezerw wynikające z przybliżenia czasu wykonania zobowiązania (efekt odwracania dyskonta)	9.6	6,5	35,3	0,8	-	42,6	0,5	43,1
Odsetki od funduszu likwidacji zakładu górniczego		0,4	-	-	-	0,4	-	0,4
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	(122,4)	(0,8)	-	(123,2)	(3,0)	(126,2)
Wykorzystanie		-	(7,9)	-	-	(7,9)	(32,5) ⁽²⁾	(40,4)
Rozwiązanie		-	-	-	(2,9)	(2,9)	(15,6)	(18,5)
31 grudnia 2017		196,9	814,8	13,1	12,5	1.037,3	37,0	1.074,3
w tym:								
część długoterminowa		196,9	810,3	13,1	12,4	1.032,7	1,3	1.034,0
część krótkoterminowa		-	4,5	-	0,1	4,6	35,7	40,3

Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji:

Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego Polska - rezerwy na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach górniczych B-3 i B-8 oraz fundusz likwidacji zakładu górniczego tworzonego zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 1994 roku - Prawo Geologiczne i Górnicze oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2002 roku w celu pokrycia przyszłych kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego.

Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego Norwegia - rezerwy na przyszłe koszty likwidacji kopalni ropy naftowej na złożu YME (w tym rezerwa na przyszłe koszty usunięcia platformy MOPU) oraz kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego na złożach Heimdal oraz Sleipner.

Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego Litwa - rezerwy na przyszłe koszty likwidacji litewskich kopalni ropy naftowej.

Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne i pozostałe - rezerwa na rekultywację oraz koszty rozbiórki i likwidacji wyłączonych z użytkowania instalacji w spółce LOTOS Terminale S.A., rezerwa na szacunkowe koszty demontażu rurociągu podwodnego eksploatowanego przez spółkę zależną Energobaltic Sp. z o.o. (GK LOTOS Petrobaltic S.A.) oraz na rekultywację terenu i usunięcie zanieczyszczeń.

⁽¹⁾ Wartość dotyczy głównie rezerw na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego dotyczących pakietu aktywów Heimdal oraz Sleipner.

⁽²⁾ W tym kwota 31,4 mln zł (69,3 mln NOK) dotycząca rezerw z tytułu warunkowych płatności wynikających z umowy nabycia aktywów Sleipner.

Rezerwa na kopalnię ropy naftowej i gazu ziemnego - Norwegia

Rezerwa na likwidację i rekultywację kopalni ropy naftowej na złożu YME

Na dzień 31 grudnia 2018 roku rezerwa na likwidację i rekultywację kopalni na złożu YME zaprezentowana została w pozycji **Pozostałe zobowiązania i rezerwy** w kwocie 153,0 mln zł i odzwierciedla dokonany na podstawie najlepszej wiedzy Grupy aktualny szacunek przyszłych kosztów usunięcia związanej z YME infrastruktury oraz kosztów na rekultywację terenu z tym związanych, przy założeniu likwidacji inwestycji w roku 2032. Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość rezerwy wynosiła 144,2 mln zł.

Rezerwa związana z usunięciem wadliwej platformy MOPU ze złoża YME

Jak przedstawiono w notcie 29.1, w marcu 2013 roku operator złoża YME - spółka Talisman Energy Norge AS („Talisman”, „Operator”) i dostawca platformy MOPU (ang. „Mobile Offshore Production Unit”) przeznaczonych do eksploatacji złoża YME - spółka Single Buoy Moorings Inc. („SBM”) ogłosiły informację o zawarciu porozumienia w sprawie usunięcia wadliwej i ewakuowanej od połowy lipca 2012 roku platformy ze złoża YME oraz zakończenia obowiązywania wszystkich dotychczas zawartych pomiędzy stronami umów i porozumień w związku z realizacją projektu YME. W wyniku porozumienia Grupa ujęła rezerwę na przyszłe koszty usunięcia platformy MOPU ze złoża YME w wysokości 281,9 mln zł. W kolejnych latach rezerwa była sukcesywnie wykorzystywana (w roku 2018 wykorzystanie rezerwy wyniosło 1,9 mln zł). Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość rezerwy wynosiła 2,4 mln zł.

Rezerwa na likwidację i rekultywację kopalń gazu ziemnego na złożach Heimdal

Planowany termin likwidacji aktywów trwałych morskiej kopalni ropy i gazu na złożach projektu Heimdal i rekultywacji terenu przypada na lata 2019 - 2023. Na dzień 31 grudnia 2018 roku w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupa prezentuje ww. rezerwę w pozycji **Pozostałe zobowiązania i rezerwy** w kwocie 188,5 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość rezerwy wynosiła 169,5 mln zł.

Rezerwa na likwidację i rekultywację kopalń gazu ziemnego na złożach Sleipner

Planowany termin likwidacji aktywów trwałych morskiej kopalni ropy i gazu na złożach projektu Sleipner i rekultywacji terenu przypada na lata 2026 - 2038. Na dzień 31 grudnia 2018 roku w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupa prezentuje ww. rezerwę w pozycji **Pozostałe zobowiązania i rezerwy** w kwocie 519,5 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość rezerwy wynosiła 496,9 mln zł.

Pozostałe rezerwy

Grupa oszacowała rezerwę na przyszłe zobowiązania na rzecz Exxon Mobil tytułem ostatecznego umownego rozliczenia transakcji zakupu złóż Sleipner w ramach tzw. mechanizmu kompensaty cenowej. Rezerwa odzwierciedla skorygowaną różnicę między prognozowanym wolumenem produkcji oraz poziomem cen w latach 2018-2020, a założeniami przyjętymi dla celów transakcyjnych. Na dzień 31 grudnia 2018 roku rezerwa wynosiła 72,1 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość rezerwy wynosiła 4,3 mln zł.

Rezerwa na ryzyko podatkowe na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 79,0 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość rezerwy wynosiła 20,8 mln zł.

25.2 Dotacje

	Nota	2018	2017
Stan na początek okresu		36,0	34,4
Dotacje otrzymane w okresie		11,8	18,4
Dotacje rozliczone w czasie	9.3	(9,5)	(16,8)
Stan na koniec okresu		38,3	36,0
w tym:			
część długoterminowa	25	8,8	9,4
część krótkoterminowa	25	29,5	26,6

Dotacje dotyczą głównie nieodpłatnie otrzymanych licencji oraz dotacji z EkoFunduszu na wykorzystanie gazu odpadowego z morskiej kopalni ropy naftowej do celów grzewczych

26. Instrumenty finansowe

26.1 Wartość bilansowa

31 grudnia 2018	Nota	MSSF 9			Razem
		Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena wg wartości godziwej przez:		
			Wynik finansowy	Inne całkowite dochody	
Aktywa finansowe					
Należności z tytułu dostaw i usług	15	1.880,4	-	-	1.880,4
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.941,3	-	-	1.941,3
Pochodne instrumenty finansowe	23	-	24,4	-	24,4
Inwestycje kapitałowe	15	-	-	9,8	9,8
Pozostałe aktywa finansowe	15	685,2	-	-	685,2
Razem		4.506,9	24,4	9,8	4.541,1
Zobowiązania finansowe					
Kredyty, pożyczki, obligacje	22	3.704,0	-	-	3.704,0
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	1.913,7	-	-	1.913,7
Pochodne instrumenty finansowe	23	-	54,3	-	54,3
Pozostałe zobowiązania finansowe	25	279,5	-	-	279,5
Razem		5.897,2	54,3	-	5.951,5

Grupa wdrożyła MSSF 9 bez przekształcania danych porównawczych.

31 grudnia 2017	Nota	MSR 39				Razem
		Aktywa/Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	
Aktywa finansowe						
Należności z tytułu dostaw i usług	15	-	2.677,0	-	-	2.677,0
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	-	1.920,7	-	-	1.920,7
Pochodne instrumenty finansowe	23	164,5	-	-	-	164,5
Pozostałe aktywa finansowe	15	-	429,9	9,8	-	439,7
Razem		164,5	5.027,6	9,8	-	5.201,9
Zobowiązania finansowe						
Kredyty, pożyczki, obligacje	22	-	-	-	4.284,3	4.284,3
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	-	-	-	2.201,7	2.201,7
Pochodne instrumenty finansowe	23	79,4	-	-	-	79,4
Pozostałe zobowiązania finansowe	25	-	-	-	222,0	222,0
Razem		79,4	-	-	6.708,0	6.787,4

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Aktywa finansowe			
Należności z tytułu leasingu finansowego	15.2	15,7	19,9
Zobowiązania finansowe			
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	22.4	180,0	141,6

26.2 Istotne pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych

31 grudnia 2018	Nota	MSSF 9		Razem
		Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena wg wartości godziwej przez: Wynik finansowy Inne całkowite dochody	
Należności z tytułu dostaw i usług:				
Przychody z tytułu odsetek	9.5	2,7	-	2,7
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	9.1	23,1	-	23,1
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty				
Przychody z tytułu odsetek	9.5	4,5	-	4,5
Pozostałe aktywa finansowe:				
Przychody z tytułu odsetek od lokat	9.5	27,0	-	27,0
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od depozytów, lokat i innych środków pieniężnych oraz od pożyczek ujętych w przychodach/kosztach finansowych	9.6	58,9	-	58,9
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa/zobowiązania finansowe):				
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych	9.6	-	(116,7)	(116,7)
Zyski/(Straty) z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych	9.6	-	109,5	109,5
Inwestycje kapitałowe:				
Przychody z tytułu dywidend	9.5	-	2,1	2,1
Kredyty, pożyczki oraz obligacje:				
Koszty z tytułu odsetek	9.6	(114,4)	-	(114,4)
Zyski/(Straty) z tytułu rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych korygujące przychody ze sprzedaży	8	(91,6)	-	(91,6)
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od kredytów, pożyczek, obligacji oraz od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych ujętych w przychodach (kosztach) finansowych	9.6	(132,1)	-	(132,1)
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne ujęte w innych całkowitych dochodach	20	(77,8)	-	(77,8)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:				
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	9.1	(89,3)	-	(89,3)
Razem		(389,0)	(7,2)	2,1
				(394,1)

31 grudnia 2017	Nota	MSR 39				Razem
		Aktywa/ Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	
Należności z tytułu dostaw i usług:						
Przychody z tytułu odsetek	9.5	-	2,6	-	-	2,6
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	9.1	-	(24,1)	-	-	(24,1)
Pozostałe aktywa finansowe:						
Przychody z tytułu odsetek od lokat	9.5	-	14,3	-	-	14,3
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od depozytów, lokat i innych środków pieniężnych oraz od pożyczek i obligacji ujętych w przychodach finansowych	9.5	-	(209,9)	-	-	(209,9)
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa/zobowiązania finansowe):						
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych	9.5	196,7	-	-	-	196,7
Zyski/(Straty) z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych	9.5	117,4	-	-	-	117,4
Kredyty, pożyczki, obligacje:						
Koszty z tytułu odsetek	9.6	-	-	-	(133,3)	(133,3)
Zyski/(Straty) z tytułu rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych korygujące przychody ze sprzedaży	8	-	-	-	(150,5)	(150,5)
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od kredytów, pożyczek, obligacji oraz od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych ujętych w przychodach finansowych	9.5	-	-	-	313,8	313,8
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne ujęte w innych całkowitych dochodach	20	-	-	-	725,4	725,4
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:						
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	9.1	-	-	-	19,3	19,3
Razem		314,1	(217,1)	-	774,7	871,7

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego:			
Koszty z tytułu odsetek	9.6	(19,9)	(18,4)
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujęte w przychodach/koszcie finansowych		(1,3)	3,2

27. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Grupa narażona jest na ryzyko finansowe obejmujące przede wszystkim:

- ryzyko rynkowe (ryzyko cen surowców i produktów naftowych, ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla, ryzyko walutowe, ryzyko stóp procentowych),
- ryzyko płynności,
- ryzyko kredytowe związane z transakcjami finansowymi oraz handlowymi.

W ramach struktury organizacyjnej Jednostki Dominującej funkcjonują odpowiednie komórki (Biuro Zarządzania Finansami, Biuro Analiz i Kontroli Ryzyka Finansowego wraz z Zespołem Ryzyka Kredytowego i Dokumentacji Transakcji) podlegające Dyrektorowi ds. Finansowych, który koordynuje oraz sprawuje bieżący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem finansowym Grupy Kapitałowej LOTOS.

Ponadto powołany przez Zarząd Komitet Ryzyka Cenowego i Tradingu nadzoruje prace nad opracowaniem polityk i procedur oraz monitoruje realizację strategii Grupy w obszarze swoich kompetencji. W szczególności komitet opiniuje i podejmuje kluczowe inicjatywy z zakresu zarządzania ryzykiem cenowym oraz w działalności tradingowej, przedstawia rekomendacje oraz wnioskuje w zakresie działań wymagających zgody Zarządu.

Dodatkowo, w celu efektywnego zarządzania płynnością, strukturą zadłużenia oraz procesem pozyskiwania finansowania zewnętrznego przez spółki Grupy Kapitałowej LOTOS Zarząd powołał Zespół ds. optymalizacji płynności i koordynacji finansowania.

Podstawowymi celami realizowanymi poprzez zarządzanie ryzykiem finansowym są:

- zwiększenie prawdopodobieństwa realizacji celów budżetowych i strategicznych,
- ograniczenie zmienności przepływów pieniężnych,
- zapewnienie krótkoterminowej płynności finansowej,
- optymalizacja wartości oczekiwanej przepływów pieniężnych i ryzyka,
- wspieranie procesów operacyjnych, inwestycyjnych i finansowych i budowanie wartości firmy w długim okresie czasu.

W związku z realizacją wymienionych wyżej celów Grupa wdrożyła odpowiednie narzędzia i opracowała szereg dokumentów, zatwierdzonych na odpowiednich szczeblach decyzyjnych, które określają ramy konieczne do efektywnego i bezpiecznego funkcjonowania w obszarze finansowym, w tym:

- metodologię wyznaczania ekspozycji w poszczególnych kategoriach ryzyk,
- horyzont czasowy zabezpieczania danego ryzyka,
- dopuszczone instrumenty finansowe,
- sposób oceny zarządzania ryzykiem finansowym,
- limity w zarządzaniu ryzykiem,
- sposób raportowania,
- limity kredytowe,
- standardy dokumentacyjne i operacyjne,
- rozdział odpowiedzialności w zakresie wykonywania transakcji, analizy i kontroli ryzyka oraz dokumentacji i rozliczania transakcji pomiędzy różne komórki organizacyjne.

Jednostka Dominująca monitoruje oraz raportuje w sposób ciągły wszystkie ryzyka rynkowe będące przedmiotem zarządzania. Jednostka Dominująca używa płynnych instrumentów pochodnych, które jest w stanie wycenić za pomocą stosowanych powszechnie modeli wyceny. Wycena instrumentów pochodnych odbywa się na podstawie danych rynkowych otrzymywanych od wiarygodnych dostawców. Nie jest dopuszczone otwieranie pozycji w ramach ryzyk, które nie wynikają z podstawowej działalności Grupy.

W 2018 roku Jednostka Dominująca kontynuowała wdrożone w 2011 oraz 2012 roku zasady rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w odniesieniu do kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie Programu inwestycyjnego 10+ wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD.

27.1 Ryzyko cen surowców i produktów naftowych

Szczególne znaczenie dla Grupy ma zarządzanie ryzykiem cen surowców i produktów naftowych.

Spółka identyfikuje następujące czynniki tego ryzyka:

- zmienność marży rafinerijnej, rozumianej jako różnica pomiędzy płynnymi indeksami referencyjnego koszyka produktów naftowych (np. paliwa lotniczego, benzyn, olejów napędowych, olejów opałowych) a płynnym indeksem referencyjnego surowca (np. ropa Ural),
- zmienność poziomu cen w zakresie ilości zapasów surowców i produktów odbiegających od wymaganego poziomu zapasów obowiązkowych i operacyjnych,
- zmienność dyferencjałów pomiędzy indeksami referencyjnymi a indeksami używanymi w kontraktach handlowych (np. dyferencjał Brent / Ural czyli różnica pomiędzy różnymi gatunkami ropy),
- stosowanie niestandardowych formuł cenowych w kontraktach handlowych.

W Jednostce Dominującej obowiązuje „Polityka zarządzania ryzykiem cen surowców i produktów naftowych w Grupie LOTOS S.A.” w ramach której zdefiniowano systematykę portfeli transakcyjnych i ich funkcje biznesowe, opisano sposób rozumienia ryzyka i wyznaczania ekspozycji w zakresie portfeli, dopuszczone instrumenty finansowe wraz z ograniczeniami w ich wykorzystywaniu, standardy zawierania transakcji, wytyczne w zakresie kalkulacji wyników na zarządzaniu ryzykiem oraz sposób wyznaczania stosownych limitów. W zakresie objętym niniejszą polityką, Zarząd Grupy LOTOS S.A. ceduje limity transakcyjne na niższe szczeble decyzyjne.

W celu wsparcia realizacji celów przyjętej polityki Spółka używa jeden z wiodących na rynku systemów klasy Energy Trading and Risk Management (Allegro)

Na bazie zatwierdzonej polityki Spółka utrzymała możliwość oferowania swoim odbiorcom zakupu produktów naftowych po cenach stałych i w celu zachowania pierwotnego profilu ryzyka cenowego Grupa zawierała swapy towarowe.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku otwarte swapy towarowe przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	FuelOil 3.5 pct Brg FOB Rrdam	III '2019 - VI '2021	183 433	0,5	(21,5)
Swap towarowy	Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA	III '2019 - VI '2021	(17 010)	3,3	(0,1)
Razem				3,8	(21,6)

Wymienione wyżej transakcje swap na łączną ilość 183.433 tony w oparciu o płynny indeks FuelOil 3.5 pct Brg FOB Rrdam w okresie od marca 2019 roku do czerwca 2021 roku oraz (17.010) tony w oparciu o płynny indeks Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE ARA w tym samym okresie związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w metrach sześciennych w okresie wyceny	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	Ethanol T2 FOB Rdam Barge Eur/cm	I '2019 - XII '2019	24 300	10,0	-
Razem				10,0	-

Dodatkowo w powiązaniu z zawarciem rocznego kontraktu na zakup Ethanolu, Jednostka Dominująca zawarła w roku 2018 swapy towarowe w celu zabezpieczenia ryzyka zmiany cen.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku otwarte swapy przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	FuelOil 3.5 pct Brg FOB Rrdam	III'2018 – VI'2019	111 877	34,7	-
Swap towarowy	Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA	III'2018 – VI'2019	(10 339)	-	(3,8)
Razem				34,7	(3,8)

Wymienione wyżej transakcje swap na łączną ilość 111.877 ton w oparciu o płynny indeks 3.5 pct Brg FOB Rrdam w okresie od marca 2018 roku do czerwca 2019 roku oraz (10.339) tony w oparciu o płynny indeks Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE ARA w tym samym okresie związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

27.1.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych

Analiza wrażliwości na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 2017 roku transakcji finansowych narażonych na ryzyko zmiany cen surowców i produktów naftowych przy założeniu zmiany cen +/- wartość rocznej zmienności implikowanej indeksu bazowego przedstawiała się następująco:

	31 grudnia 2018			31 grudnia 2017		
	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa*		Wartość bilansowa	Zmiana procentowa**	
		+zm. implikowana	- zm. implikowana		+zm. imp.	-zm. imp.
Aktywa finansowe	13,8	1,5	(1,5)	34,7	37,3	(37,3)
Zobowiązania finansowe	21,6	(62,1)	62,1	3,8	4,3	(4,3)
Wpływ na wynik		63,6	(63,6)		33,0	(33,0)

* Dla instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku do kalkulacji powyższych odchyłeń cen indeksów bazowych wykorzystano roczną implikowaną zmienność indeksu, o który oparte są zawarte transakcje, z dnia 31 grudnia 2018 roku, publikowaną przez serwis SuperDerivatives. W przypadku indeksu FuelOil 3.5 pct Brg FOB Rrdam była to zmiana +/- 37,28%, dla Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA +/- 38,11%, a dla Ethanol T2 FOB Rdam Barge Eur/cm +/- 16,42%

** Dla instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2017 roku do kalkulacji powyższych odchyłeń cen indeksów bazowych wykorzystano roczną implikowaną zmienność indeksu, o który oparte są zawarte transakcje, z dnia 31 grudnia 2017 roku, publikowaną przez serwis SuperDerivatives. W przypadku indeksu FuelOil 3.5 pct Brg FOB Rrdam była to zmiana +/- 27,39%, dla Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA +/- 21,23%

Zbadano wpływ zmian cen indeksów bazowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut.

27.2 Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Zarządzanie ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla w Jednostce Dominującej odbywa się w sposób ciągły zgodnie z założeniami strategii zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) zatwierdzonej przez Zarząd Grupy LOTOS S.A. Grupa podejmuje decyzje co do sposobu zbilansowania przyszłych niedoborów lub nadwyżek uprawnień do emisji CO₂ w zależności od sytuacji rynkowej i w ramach ustalonych limitów. W ramach zatwierdzonej strategii i posiadanych limitów Jednostka Dominująca zawiera transakcje finansowe na jednostki:

- EUA - (ang. „Emission Unit Allowance”) oznacza uprawnienie do emisji jednej tony CO₂,
- CER - (ang. „Certified Emission Reduction Unit”) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO₂ (tCO₂e). Certyfikat redukcji emisji uzyskiwany jest w związku z realizacją inwestycji w krajach rozwijających się, gdzie nie określono limitów emisji CO₂,
- ERU - (ang. „Emission Reduction Unit”) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO₂ (tCO₂e). Jest to poświadczona jednostka emisji uzyskiwana w związku z realizacją inwestycji w krajach o niższych kosztach redukcji CO₂.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku szacowany niedobór uprawnień Jednostki Dominującej w okresie rozliczeniowym przypadającym na lata 2013 - 2020 (tzw. III faza) wynosił 1.142.876 ton, jednakże biorąc pod uwagę wykonane transakcje pochodne na łączną ilość 1.159.000 ton, Jednostka Dominująca posiada nadwyżkę uprawnień w wysokości 16.124 ton, które zostały nabyte z uwzględnieniem sytuacji rynkowej i w kontekście strategicznego charakteru niedoboru uprawnień przewidywanego po roku 2020.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku szacowany niedobór uprawnień Jednostki Dominującej w okresie rozliczeniowym przypadającym na lata 2013 - 2020 (tzw. III faza) wynosił 1.103.796 ton, jednakże biorąc pod uwagę wykonane transakcje pochodne na łączną ilość 1.554.000 ton, Jednostka Dominująca posiada nadwyżkę uprawnień w wysokości 450.204 ton, które zostały nabyte z uwzględnieniem sytuacji rynkowej i w kontekście strategicznego charakteru niedoboru uprawnień przewidywanego po roku 2020.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla Grupa ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru nieodpłatnych uprawnień przyznawanych w ramach KPRU.

Zaprezentowane poniżej wielkości uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 - 2020 uwzględniają uprawnienia przyznane według rozporządzeń Rady Ministrów, jak również dodatkowe bezpłatne uprawnienia przyznane przez Komisję Europejską.

Liczba nieodpłatnych uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 - 2020 oraz rzeczywista emisja CO₂:

w milionach ton	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Uprawnienia przyznane KPRU ⁽¹⁾	1,8	1,7	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	12,8
Rzeczywista emisja CO ₂ ⁽²⁾	1,7	1,9	1,9	2,0	1,8	2,0	-	-	11,3

⁽¹⁾ Ilość bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 – 2020, wg Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień („KPRU”), na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2014 roku (Dz. U. 2014 poz. 439) jak również Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 2014 roku (Dz. U. 2014 poz. 472) zawierających wykaz instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych wraz z przyznaną im liczbą uprawnień do emisji. Ponadto w zestawieniu uwzględniono przydział dodatkowych bezpłatnych uprawnień z rezerwy Komisji Europejskiej w związku ze zwiększeniem zdolności produkcyjnych rafinerii, wynikających z zastosowania gazu ziemnego jako wsadu do produkcji wodoru.

⁽²⁾ Emisja CO₂ wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami. Dane są weryfikowane zgodnie z art. 59 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 roku o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku, biorąc pod uwagę limit uprawnień na rok 2018 do przyznania w ramach systemu EU ETS (ang. „European Union Emissions Trading System/Scheme”) oraz wielkość emisji dwutlenku węgla w Grupie występował niedobór przyznanych uprawnień do emisji CO₂. W związku z tym na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa ujęła kwotę 40,7 mln zł zobowiązań z tego tytułu (31 grudnia 2017: 14,4 mln zł.). Wpływ utworzonej rezerwy na wynik operacyjny w kwocie 26,3 mln zł (patrz nota 9.4) zaprezentowano w pozostałych kosztach (w roku 2017: 4,6 mln zł, patrz nota 9.3).

W razie konieczności, Grupa decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na zakup uprawnień do emisji CO₂ poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji CO₂. Wycena transakcji planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach / zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Grupa wewnętrznie monitoruje i przeprowadza wycenę takich transakcji w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO₂, pozabilansowo.

Otwarte na dzień 31 grudnia 2018 roku transakcje futures EUA, które Grupa uznała za prawdopodobne do rozliczenia poprzez ich fizyczną dostawę na potrzeby własne nie zostały wykazane w sprawozdaniu finansowym na dzień kończący okres sprawozdawczy, a ich wartość godziwą ujęto wyłącznie pozabilansowo.

Poniżej zaprezentowano informacje na temat pozycji transakcyjnej na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 2017 roku.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w tonach	Faza	Wycena w wartości godziwej*	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	XII '2019 - XII '2020	1.159.000	III faza	50,1	(0,8)

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w tonach	Faza	Wycena w wartości godziwej*	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	XII '2018 - XII '2020	1.554.000	III faza	8,7	(0,1)

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

27.2.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 2017 roku Grupa posiadała kontrakty futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂).

Grupa nie przeprowadza analizy wrażliwości dla wartości godziwej kontraktów futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, które posiada na dzień kończący okres sprawozdawczy, jeśli zamierza dokonać rozliczenia tych transakcji poprzez fizyczną dostawę na potrzeby własne pokrycia niedoborów w ramach systemu ograniczania emisji. W związku z tym nie przeprowadzono analizy wrażliwości posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 2017 roku instrumentów futures EUA.

27.3 Ryzyko walutowe

W ramach prowadzonej działalności Grupa narażona jest na zmiany kursów walutowych z tytułu:

- handlu surowcami i produktami naftowymi oraz innymi towarami,
- przepływów inwestycyjnych,
- przepływów finansowych w tym lokat i kredytów,
- wyceny instrumentów pochodnych,

indeksowanych do lub denominowanych w walucie innej niż waluta funkcjonalna.

Zarządzanie ryzykiem walutowym w Spółce odbywa się zgodnie z założeniami zawartymi w „Polityce zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie LOTOS S.A.”. W ramach polityki ekspozycję stanowią istotne pozycje narażone na ryzyko walutowe, które oddziałują na poziom płynności w horyzoncie zarządzania zgodnie z momentem powstawania ryzyka. Centralną miarą ryzyka jest Cash-Flow-at-Risk (CFaR), która obliczana jest na bazie metodologii CorporateMetrics™ zaś podstawowymi limitami jest limit na wielkość CFaR i maksymalny współczynnik zabezpieczenia.

Horyzont zarządzania ekspozycją jest związany z cyklem prognozowania budżetu Spółki i w zależności od momentu w roku obejmuje od 3 do 6 kolejnych kwartałów.

Grupa aktywnie zarządza swoją ekspozycją walutową, optymalizując wartość oczekiwaną przepływów pieniężnych i ryzyka w ramach obowiązujących limitów i w zależności od przewidywanego rozwoju sytuacji rynkowej.

Waluta USD jest używana w kwotowaniach cen rynkowych ropy i produktów naftowych. Z tego też względu uznano, że najważniejszą walutą do zaciągania i spłaty długoterminowych kredytów na finansowanie Programu 10+ jest USD, ponieważ efektem takiego działania będzie zmniejszenie strukturalnie długiej pozycji i w konsekwencji strategicznego ryzyka walutowego.

Strukturalnie Grupa posiada długą ekspozycję w USD (zyskuje w przypadku wzrostu kursu USD/PLN) ze względu na to, iż wpływy zależne od kursu USD (głównie z tytułu sprzedaży produktów naftowych) przewyższają odpowiednie wypływy (np. z tytułu zakupu ropy, spłaty kredytu).

W ramach projektu EFRA w Grupie zostały zawarte transakcje walutowe EUR/USD mające na celu zabezpieczenie nakładów inwestycyjnych ponoszonych w EUR w stosunku do USD jako głównej waluty finansowania.

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w mln)	Wycena w wartości godziwej	
					Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Spot walutowy	Sprzedaż	I '2019	EUR/PLN	(1,6)	-	-
Forward walutowy	Kupno	I '2019	USD/PLN	11,5	-	(0,4)
Forward walutowy	Kupno	I-XII '2019	EUR/USD	125,0	-	(14,1)
Forward walutowy	Sprzedaż	I-VI '2019	USD/PLN	(110,0)	-	(7,3)
SWAP walutowy	Kupno	V '2019	EUR/USD	19,0	-	(0,6)
SWAP walutowy	Kupno	I '2019	EUR/PLN	60,0	0,1	-
SWAP walutowy	Sprzedaż	I-VII '2019	USD/PLN	(261,6)	2,7	(3,2)
Razem					2,8	(25,6)

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w mln)	Wycena w wartości godziwej	
					Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Spot walutowy	Kupno	I '2018	USD/PLN	54,0	-	(0,6)
Spot walutowy	Kupno	I '2018	EUR/PLN	0,1	-	-
Forward walutowy	Kupno	I '2018	USD/PLN	124,0	-	(8,3)
Forward walutowy	Kupno	I-III '2018	EUR/PLN	10,0	-	(0,6)
Forward walutowy	Kupno	I – VI '2018	EUR/USD	25,8	5,8	-
Forward walutowy	Sprzedaż	VI-X '2018	USD/PLN	(60,0)	6,2	-
Forward walutowy	Sprzedaż	III '2018	EUR/PLN	(10,0)	1,1	-
Swap walutowy	Kupno	I-VI '2018	USD/PLN	162,6	-	(38,3)
Swap walutowy	Kupno	I '2018	EUR/USD	14,3	1,1	-
Swap walutowy	Sprzedaż	I-X '2018	USD/PLN	(565,7)	106,3	-
Razem					120,5	(47,8)

27.3.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut

Struktura walutowa wybranych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2018	mIn USD	USD przeliczone na PLN	mIn EUR	EUR przeliczone na PLN	Wartość bilansowa w walucie przeliczona na PLN na dzień bilansowy
Nota					
Klasy instrumentów finansowych					
Aktywa finansowe					
Należności z tytułu dostaw i usług	78,0	293,2	6,5	28,4	321,6
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	75,7	284,7	26,7	115,4	400,1
Pozostałe aktywa finansowe:	75,7	284,5	-	-	284,5
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	64,3	241,4	-	-	241,4
Lokaty	9,0	33,9	-	-	33,9
Środki pieniężne przeznaczone na prace związane z usunięciem platformy MOPU ze złoża YME	15 0,7	2,8	-	-	2,8
Pozostałe	1,7	6,4	-	-	6,4
Razem	229,4	862,4	33,2	143,8	1.006,2
Zobowiązania finansowe					
Kredyty i pożyczki	913,4	3.376,6	-	-	3.376,6
Obligacje	60,4	227,0	-	-	227,0
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	-	-	7,8	33,3	33,3
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	388,8	1.461,9	5,8	25,0	1.486,9
Pozostałe zobowiązania finansowe	3,2	12,0	11,6	49,9	61,9
Razem	1.365,8	5.077,5	25,2	108,2	5.185,7

Struktura walutowa wybranych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2017	mIn USD	USD przeliczone na PLN	mIn EUR	EUR przeliczone na PLN	Wartość bilansowa w walucie przeliczona na PLN na dzień bilansowy
Nota					
Klasy instrumentów finansowych					
Aktywa finansowe					
Należności z tytułu dostaw i usług	88,4	307,9	4,3	18,3	326,2
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	271,1	868,4	23,1	102,0	970,4
Pozostałe aktywa finansowe:	182,4	634,6	4,7	20,0	654,6
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	157,0	546,3	4,7	19,8	566,1
Lokaty	8,3	29,0	-	-	29,0
Depozyt zabezpieczający	-	-	-	0,2	0,2
Środki pieniężne przeznaczone na prace związane z usunięciem platformy MOPU ze złoża YME	15 15,9	55,1	-	-	55,1
Pozostałe	1,2	4,2	-	-	4,2
Razem	541,9	1.810,9	32,1	140,3	1.951,2
Zobowiązania finansowe					
Kredyty i pożyczki	1.201,1	4.116,2	-	-	4.116,2
Obligacje	59,0	205,4	-	-	205,4
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	-	-	10,7	44,5	44,5
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	485,3	1.689,3	5,3	21,9	1.711,2
Pozostałe zobowiązania finansowe	4,5	15,6	6,4	26,5	42,1
Razem	1.749,9	6.026,5	22,4	92,9	6.119,4

Na potrzeby analizy wrażliwości w zaprezentowanej wyżej strukturze walutowej uwzględniono także wrażliwe na zmiany kursów walut wewnętrzgrupowe transakcje walutowe, które mają wpływ na ryzyko walutowe Grupy w związku z regulacjami MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych” w zakresie ujmowania różnic kursowych z tego tytułu w wyniku netto Grupy.

Poza spotami, forwardami i swapami walutowymi Grupa posiadała także wyrażone w walutach obcych pochodne instrumenty finansowe takie jak: swapy towarowe, opcje towarowe, swapy procentowe, oraz kontrakty futures. Grupa stosuje odpowiednie metody ustalania wartości godziwej dla poszczególnych rodzajów instrumentów pochodnych, które jednocześnie determinują technikę ustalenia wpływu zmiany kursów walut na wartość tych instrumentów (metody wyceny pochodnych instrumentów finansowych szerzej opisano w nocie 7.22). Zamieszczone poniżej tabele z analizą wrażliwości instrumentów finansowych na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku prezentują także wpływ zmiany kursów walut na wartość bilansową instrumentów pochodnych.

Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2018 roku wraz z wpływem na wynik finansowy przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,950% i EUR/PLN o +/- 5,512% przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2018	Zmiana kursu - wpływ na wynik roku 2018			
	+9,950%	+5,512%	-9,950%	-5,512%
	USD	EUR	USD	EUR
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe	(46,7)	14,4	46,7	(14,4)
Należności z tytułu dostaw i usług	29,2	1,6	(29,2)	(1,6)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	28,3	6,4	(28,3)	(6,4)
Pozostałe aktywa finansowe:	28,3	-	(28,3)	-
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanim	24,0	-	(24,0)	-
Lokaty	3,4	-	(3,4)	-
Środki pieniężne przeznaczone na prace związane z usunięciem platformy MOPU ze złoża YME	0,3	-	(0,3)	-
Pozostałe	0,6	-	(0,6)	-
Razem aktywa finansowe	39,1	22,4	(39,1)	(22,4)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty i pożyczki	143,7 ⁽¹⁾	-	(143,7) ⁽¹⁾	-
Obligacje	22,6	-	(22,6)	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	-	1,8	-	(1,8)
Pochodne instrumenty finansowe	151,4	(34,0)	(151,4)	34,0
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	145,5	1,4	(145,5)	(1,4)
Pozostałe zobowiązania finansowe	0,1	2,8	(0,1)	(2,8)
Razem zobowiązania finansowe	463,3	(28,0)	(463,3)	28,0
Razem	(424,2)	50,4	424,2	(50,4)

⁽¹⁾ W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,950% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (194,1) 194,1 mln zł. Ponadto w szacunku uwzględniono efekt zapłaconych z góry prowizji przygotowawczych (wycenionych wg kursu z dnia zapłaty) pomniejszających zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, których wpływ na zmianę wyceny wartości godziwej tych zobowiązań przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,950% wynosiłby 1,9 (1,9) mln zł.

Powyższe odchylenia wartości bilansowych wyrażonych w PLN a zależnych od kursów walutowych, skalkulowano na podstawie rocznej implikowanej zmienności kursów walut z dnia 31 grudnia 2018 roku wynoszącej 9,950% dla kursu USD/PLN i 5,512% dla kursu EUR/PLN, publikowanej przez Reuters. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2017 roku wraz z wpływem na wynik finansowy przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,087% i EUR/PLN o +/- 5,950% przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2017	Zmiana kursu - wpływ na wynik roku 2017			
	+9,087%	+5,950%	-9,087%	-5,950%
	USD	EUR	USD	EUR
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe	(206,7)	6,7	206,7	(6,7)
Należności z tytułu dostaw i usług	28,0	1,1	(28,0)	(1,1)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	78,9	6,1	(78,9)	(6,1)
Pozostałe aktywa finansowe:	57,6	1,2	(57,6)	(1,2)
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanim	49,6	1,2	(49,6)	(1,2)
Lokaty	2,6	-	(2,6)	-
Środki pieniężne przeznaczone na prace związane z usunięciem platformy MOPU ze złoża YME	5,0	-	(5,0)	-
Pozostałe	0,4	-	(0,4)	-
Razem aktywa finansowe	(42,2)	15,1	42,2	(15,1)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty i pożyczki	157,2 ⁽¹⁾	-	(157,2) ⁽¹⁾	-
Obligacje	18,7	-	(18,7)	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	-	2,6	-	(2,6)
Pochodne instrumenty finansowe	95,5	2,5	(95,5)	(2,5)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	153,5	1,3	(153,5)	(1,3)
Pozostałe zobowiązania finansowe	1,4	1,6	(1,4)	(1,6)
Razem zobowiązania finansowe	426,3	8,0	(426,3)	(8,0)
Razem	(468,5)	7,1	468,5	(7,1)

⁽¹⁾ W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,087% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (219,4) 219,4 mln zł. Ponadto w szacunku uwzględniono efekt zapłaconych z góry prowizji przygotowawczych (wycenionych wg kursu z dnia zapłaty) pomniejszających zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, których wpływ na zmianę wyceny wartości godziwej tych zobowiązań przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,087% wynosiłby 2,6 (2,6) mln zł.

Powyższe odchylenia wartości bilansowych wyrażonych w PLN a zależnych od kursów walutowych, skalkulowano na podstawie rocznej implikowanej zmienności kursów walut z dnia 31 grudnia 2017 roku wynoszącej 9,087% dla kursu USD/PLN i 5,950% dla kursu EUR/PLN, publikowanej przez Reuters. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2017 roku.

27.4 Ryzyko stopy procentowej

Jednostka Dominująca narażona jest na ryzyko zmienności przepływów pieniężnych z tytułu zmian stóp procentowych wynikające z posiadanych aktywów oraz pasywów dla których przychody oraz koszty odsetkowe są uzależnione od zmiennych stóp procentowych, w szczególności z tytułu kredytów inwestycyjnych w ramach Programu 10+ i Projektu EFRA oraz kredytu na refinansowanie i finansowanie gdzie wysokość odsetek ustalana jest na podstawie zmiennej stopy LIBOR USD. Jednostka Dominująca zarządza ryzykiem stopy procentowej w ramach przyznaných limitów przy wykorzystaniu swapów stóp procentowych.

W długim horyzoncie efekt częściowego zabezpieczenia został osiągnięty poprzez wybór stałej stopy dla tranzytu kredytu inwestycyjnego na finansowanie Programu 10+.

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres	Kwota nominalna (w mln USD)	Spółka otrzymuje	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap procentowy (IRS)	XII '2015 - VI '2019	2,5	LIBOR 6M	0,1	-
Swap procentowy (IRS)	I ' 2015 - XII '2021	522,0	LIBOR 3M	7,7	(7,1)
Razem				7,8	(7,1)

W powyższym zestawieniu transakcje IRS zostały zagregowane według waluty nominalu oraz stopy referencyjnej. W kolumnie „Okres” został podany minimalny termin początku i maksymalny termin końca okresu z zestawu transakcji wchodzących w skład danej grupy.

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres	Kwota nominalna (w mln USD)	Spółka otrzymuje	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap procentowy (IRS)	VII '2011 - VI '2019	207,5	LIBOR 6M	0,1	(19,8)
Swap procentowy (IRS)	I ' 2015 - XII '2021	494,0	LIBOR 3M	9,2	(8,0)
Razem				9,3	(27,8)

W powyższym zestawieniu transakcje IRS zostały zagregowane według waluty nominalu oraz stopy referencyjnej. W kolumnie „Okres” został podany minimalny termin początku i maksymalny termin końca okresu z zestawu transakcji wchodzących w skład danej grupy.

27.4.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych

Analiza wrażliwości na ryzyko zmiany stopy procentowej Grupy przy założeniu zmiany stopy procentowej o +/- 0,26% na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2018	Nota	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
			+0,26%	-0,26%
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	23	7,8	3,4	(3,4)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.941,3	5,0	(5,0)
Pozostałe aktywa finansowe:		506,0	1,3	(1,3)
Fundusz likwidacji zakładu górniczego	15	38,7	0,1	(0,1)
Lokaty	15	33,9	0,1	(0,1)
Środki pieniężne stanowiące zabezpieczenie zobowiązań umownych dotyczących przyszłej likwidacji aktywów	15	430,6	1,1	(1,1)
Środki pieniężne przeznaczone na prace związane z usunięciem platformy MOPU ze złoża YME	15	2,8	-	-
Razem		2.455,1	9,7	(9,7)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	22.1	3.421,2	7,7 ⁽¹⁾	(7,7) ⁽¹⁾
Pożyczki	22.2	55,8	0,1	(0,1)
Obligacje	22.3	227,0	0,6	(0,6)
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	22.4	180,0	0,5	(0,5)
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	23	7,1	(0,7)	0,7
Razem		3.891,1	8,2	(8,2)

⁽¹⁾ Wykazane bez uwzględnienia kredytów o stałym oprocentowaniu oraz zapłaconych prowizji przygotowawczych pomniejszających zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów.

⁽²⁾ Swap procentowy (IRS). Różnica między zmianą wartości wyceny, gdy przesuwają się krzywą stóp procentowych o +/- 0,26% powstaje w momencie obliczenia i dyskontowania przyszłych przepływów (związanych z rozliczeniem transakcji) na dzień kalkulacji wyceny. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o różne stopy procentowe (w pierwszym przypadku przesunięcie krzywej powoduje zwiększenie stopy o 0,26%, zaś w drugim przypadku zmniejszenie stopy o 0,26%).

Analiza wrażliwości na ryzyko zmiany stopy procentowej Grupy przy założeniu zmiany stopy procentowej o +/- 0,30% na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2017	Nota	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
			+0,30%	-0,30%
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	23	9,3	7,3	(7,4)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.920,7	5,8	(5,8)
Pozostałe aktywa finansowe:		334,1	1,0	(1,0)
Fundusz likwidacji zakładu górniczego	15	34,1	0,1	(0,1)
Lokaty	15	37,0	0,1	(0,1)
Środki pieniężne stanowiące zabezpieczenie zobowiązań umownych dotyczących przyszłej likwidacji aktywów	15	207,9	0,6	(0,6)
Środki pieniężne przeznaczone na prace związane z usunięciem platformy MOPU ze złoża YME	15	55,1	0,2	(0,2)
Razem		2.264,1	14,1	(14,2)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	22.1	3.903,0	10,0 ⁽¹⁾	(10,0) ⁽¹⁾
Pożyczki	22.2	68,3	0,2	(0,2)
Obligacje	22.3	313,0	0,9	(0,9)
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	22.4	141,6	0,4	(0,4)
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	23	27,8	(0,9)	0,9
Razem		4.453,7	10,6	(10,6)

⁽¹⁾ Wykazane bez uwzględnienia kredytów o stałym oprocentowaniu oraz zapłaconych prowizji przygotowawczych pomniejszających zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów.

⁽²⁾ Swap procentowy (IRS). Różnica między zmianą wartości wyceny, gdy przesuwają się krzywą stóp procentowych o +/- 0,30% powstaje w momencie obliczenia i dyskontowania przyszłych przepływów (związanych z rozliczeniem transakcji) na dzień kalkulacji wyceny. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o różne stopy procentowe (w pierwszym przypadku przesunięcie krzywej powoduje zwiększenie stopy o 0,30%, zaś w drugim przypadku zmniejszenie stopy o 0,30%).

Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku. Zbadano wpływ zmian stóp procentowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut. W przypadku instrumentów pochodnych posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku w analizie wrażliwości na ryzyko stopy procentowej Spółka zastosowała przesunięcie krzywej stóp procentowych o roczną zmienność historyczną z dnia odpowiednio 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku, wyliczoną na podstawie publikowanych przez Reuters danych o historycznej zmienności dla oprocentowania IRS z 1-letnim okresem wygaśnięcia.

27.5 Ryzyko płynności

Proces zarządzania ryzykiem płynności przez Grupę polega na monitorowaniu prognozowanych przepływów pieniężnych oraz portfela aktywów i zobowiązań finansowych, a następnie dopasowywaniu ich zapadalności, analizie kapitału obrotowego i optymalizacji przepływów w ramach Grupy Kapitałowej. Proces ten wymaga ścisłej współpracy z jednostkami funkcjonującymi w różnych obszarach biznesowych w celu bezpiecznej i efektywnej alokacji posiadanej płynności.

Większość krajowych podmiotów zależnych w ramach Grupy Kapitałowej jest uczestnikiem cash-poolingu rzeczywistego. Struktura jest na bieżąco zarządzana przez Jednostkę Dominującą pod kątem optymalizacji płynności i salda odsetek.

Płynność w horyzoncie budżetowym monitorowana jest w przekroju Grupy Kapitałowej na bieżąco w ramach zarządzania ryzykiem finansowym. Płynność w okresie średnio i długoterminowym monitorowana jest w ramach procesu planowania, który wspomaga tworzenie wieloletniej strategii finansowej.

W obszarze ryzyka finansowego obok aktywnego zarządzania ryzykiem rynkowym, Grupa stosuje następujące zasady w zakresie płynności:

- brak depozytów zabezpieczających w handlu instrumentami pochodnymi na rynku pozagiełdowym,
- ograniczenie możliwości wcześniejszego rozwiązania transakcji finansowych,
- limity w zakresie mało płynnych kasowych instrumentów finansowych,
- limity kredytowe dla partnerów transakcji finansowych i handlowych,
- zapewnienie odpowiedniej jakości i zróżnicowania dostępnych źródeł finansowania,
- procesy kontroli wewnętrznej oraz efektywność organizacyjna zapewniająca szybkie działanie w warunkach awaryjnych.

Poniżej zaprezentowano informacje o kontraktowych terminach zapadalności zobowiązań finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2018
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w mln zł

Kontraktowe terminy zapadalności zobowiązań finansowych:

31 grudnia 2018	Nota	Wartość bilansowa	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
Kredyty bankowe (poza kredytami w rachunku bieżącym)	22.1	3.418,2	4.340,4	162,4	1.375,7	929,5	1.853,0	19,8
Kredyty w rachunku bieżącym	22.1	3,0	3,0	3,0	-	-	-	-
Pożyczki	22.2	55,8	60,2	8,1	7,9	15,7	27,5	1,0
Obligacje	22.3	227,0	238,0	238,0	-	-	-	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	22.4	180,0	261,0	26,7	29,9	50,8	110,5	43,1
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	1.913,7	1.913,7	1.913,7	-	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	25	279,5	279,5	244,5	8,9	7,4	7,0	11,7
Razem		6.077,2	7.095,8	2.596,4	1.422,4	1.003,4	1.998,0	75,6
31 grudnia 2017								
Kredyty bankowe (poza kredytami w rachunku bieżącym)	22.1	3.902,9	4.624,0	89,8	1.164,4	906,5	1.968,4	494,9
Kredyty w rachunku bieżącym	22.1	0,1	0,1	0,1	-	-	-	-
Pożyczki	22.2	68,3	69,4	6,5	58,1	0,9	2,2	1,7
Obligacje	22.3	313,0	306,1	306,1	-	-	-	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	22.4	141,6	179,0	28,7	28,7	53,2	68,4	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	2.201,7	2.201,7	2.196,5	5,2	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	25	222,0	222,0	188,0	7,4	3,3	7,8	15,5
Razem		6.849,6	7.602,3	2.815,7	1.263,8	963,9	2.046,8	512,1

Kontraktowe terminy zapadalności pochodnych instrumentów finansowych:

31 grudnia 2018	Nota	Wartość bilansowa*	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
Swap towarowy	23	(7,8)	(8,4)	3,3	(6,9)	(4,7)	(0,1)	-
Forwardy i spoty walutowe		(21,8)	(22,0)	(16,1)	(5,9)	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		0,7	0,8	(3,6)	3,0	(0,2)	1,6	-
Swap walutowy		(1,0)	(0,9)	(0,9)	-	-	-	-
Razem		(29,9)	(30,5)	(17,3)	(9,8)	(4,9)	1,5	-
31 grudnia 2017								
Swap towarowy	23	30,9	31,3	10,6	20,1	0,6	-	-
Forwardy i spoty walutowe		3,6	3,7	(0,4)	4,1	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		(18,5)	(18,6)	(21,5)	7,1	(5,9)	1,7	-
Swap walutowy		69,1	69,1	62,9	3,2	3,0	-	-
Razem		85,1	85,5	51,6	34,5	(2,3)	1,7	-

*Wartość bilansowa (dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych plus ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych) prezentuje wartość godziwą pochodnych instrumentów finansowych ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (z wyłączeniem futures na uprawnienia do emisji CO₂ zakupionych z zamiarem rozliczenia).

27.6 Ryzyko kredytowe

Zarządzanie ryzykiem kredytowym partnerów transakcji finansowych polega na kontroli wiarygodności finansowej obecnych i potencjalnych partnerów tych transakcji oraz na monitorowaniu ekspozycji kredytowej w stosunku do przyznanych limitów. Na ekspozycję kredytową składają się depozyty bankowe oraz wycena instrumentów pochodnych.

Partnerzy transakcji muszą posiadać odpowiedni rating przyznany przez wiodące agencje ratingowe, bądź posiadać gwarancje instytucji spełniających wymóg minimalnego ratingu. Grupa zawiera transakcje finansowe z renomowanymi firmami o dobrej zdolności kredytowej oraz stosuje dywersyfikację instytucji, z którymi współpracuje.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji finansowych Grupy nie przekraczała wartości 542,7 mln zł (5,44% kapitałów własnych Jednostki Dominującej), z kolei na dzień 31 grudnia 2017 roku była to kwota 845,7 mln zł (9,51% kapitałów własnych Jednostki Dominującej).

W zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów transakcji handlowych Grupa poddaje wszystkich klientów, którzy wnoszą o przyznanie limitów kredytowych procedurę weryfikacji ich wiarygodności finansowej i w zależności od jej oceny przyznawane są odpowiednie limity. W 2017 roku Jednostka Dominująca zakończyła prace nad modelem ratingowym, który wspiera proces przyznawania limitów partnerom handlowym. Jednostka Dominująca określa wytyczne w zakresie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów handlowych w celu utrzymywania odpowiednich standardów w zakresie analizy kredytowej oraz bezpieczeństwa operacyjnego procesu w przekroju całej Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji handlowych Grupy nie przekraczała wartości 116,4 mln zł (1,17% kapitałów własnych Jednostki Dominującej), z kolei na dzień 31 grudnia 2017 roku była to kwota 530,5 mln zł (5,97% kapitałów własnych Jednostki Dominującej).

Miarą ryzyka kredytowego jest kwota maksymalnego narażenia na ryzyko dla poszczególnych klas aktywów finansowych. Wartości księgowe aktywów finansowych reprezentują maksymalną ekspozycję kredytową.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Pochodne instrumenty finansowe	23	24,4	164,5
Należności z tytułu dostaw i usług	15	1.880,4	2.677,0
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.941,3	1.920,7
Pozostałe aktywa finansowe	15	710,7	459,6
Razem		4.556,8	5.221,8

W ocenie Zarządu, ryzyko zagrożonych aktywów finansowych jest odzwierciedlone poprzez dokonanie odpisów aktualizujących ich wartość. Informacje na temat wartości odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych zostały przedstawione w notach 9.3, 9.4 i 15.1.

Analiza pod kątem koncentracji ryzyka kredytowego w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług została przedstawiona w notce 15.1. Analiza wiekowania należności przeterminowanych, w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości, została przedstawiona w notce 15.1.

28. Zarządzanie kapitałem

Celem polityki finansowej Grupy Kapitałowej LOTOS jest zapewnienie długoterminowej płynności przy jednoczesnym stosowaniu odpowiedniej dźwigni finansowej, wspomagającej realizację celu nadrzędnego, jakim jest maksymalizacja stopy zwrotu na kapitale przynależnym akcjonariuszom.

Realizacja powyższego celu, dokonuje się poprzez dążenie do osiągnięcia pożądanej struktury finansowania na poziomie Grupy Kapitałowej LOTOS.

Grupa Kapitałowa LOTOS monitoruje strukturę finansowania stosując wskaźnik relacji długu do kapitału własnego, który jest liczony jako stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego.

Do zadłużenia netto Grupa wlicza kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego pomniejszone o środki pieniężne i ich ekwiwalenty. Kapitał własny obejmuje kapitał własny należny akcjonariuszom Jednostki Dominującej powiększony o udziały niekontrolujące.

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty	22.1	2.158,1	2.633,6
Pożyczki	22.2	42,2	4,4
Obligacje	22.3	-	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	22.4	145,0	100,3
Razem		2.345,3	2.738,3
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty	22.1	1.263,1	1.269,4
Pożyczki	22.2	13,6	63,9
Obligacje	22.3	227,0	313,0
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	22.4	35,0	41,3
Razem		1.538,7	1.687,6
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	(1.941,3)	(1.920,7)
Zadłużenie netto		1.942,7	2.505,2
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej		12.034,7	10.712,4
Udziały niekontrolujące		0,1	0,1
Kapitał własny razem		12.034,8	10.712,5
Stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego		0,16	0,23

29. Zobowiązania i aktywa warunkowe

29.1 Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach Jednostki Dominującej lub jednostek od niej zależnych

Istotne postępowania sądowe których stroną jest Jednostka Dominująca

Od dnia kończącego poprzedni rok finansowy, tj. 31 grudnia 2017 roku do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego nie wystąpiły znaczące zmiany w zakresie istotnych postępowań toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzyk Spółki lub jednostek od niej zależnych. Informacje na temat istotnych postępowań będących nadal w toku przedstawiono w nocie 29.1 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2017.

Rozliczenia podatkowe

W roku 2015 rozliczenia Spółki w zakresie podatku od towarów i usług (VAT) za lata 2010 - 2011 były przedmiotem dwóch postępowań kontrolnych prowadzonych przez organy kontroli skarbowej. W dniu 23 czerwca 2015 roku Spółka otrzymała w ramach prowadzonych postępowań protokoły z badania ksiąg podatkowych, do których złożyła zastrzeżenia. W dniu 30 września 2015 roku Spółka otrzymała dwie decyzje wydane przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy, w których to organ skarbowy określił wysokość zobowiązania w podatku od towarów i usług (VAT) za okres styczeń – grudzień 2010 roku oraz styczeń – grudzień 2011 roku oraz wykazał zaległości w kwocie 48,4 mln zł za rok 2010 oraz 112,5 mln zł za rok 2011. W decyzjach Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej stwierdził, że transakcje, w których uczestniczyli dwaj kontrahenci Spółki związane były z udziałem w oszustwie podatkowym i zarzucił Spółce brak dolożenia należytej staranności w zawieraniu transakcji z tymi kontrahentami i że Spółka co najmniej powinna była wiedzieć o tym, że ww. transakcje wiązały się i były konsekwencją oszustwa podatkowego popełnionego na wcześniejszym etapie obrotu, co w konsekwencji nie daje prawa do odliczenia podatku VAT. Po przeanalizowaniu otrzymanych decyzji Spółka uznała zarzuty przedstawione przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej za całkowicie nieuzasadnione i w związku z tym w dniu 14 października 2015 roku złożyła do Dyrektora Izby Skarbowej w Gdańsku odwołania od ww. decyzji. Dyrektor Izby Skarbowej w Gdańsku utrzymał w mocy decyzje Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy, a wniesione w 1 półroczu 2016 roku przez Spółkę skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego zostały oddalone. W 3 kwartale 2016 roku Spółka złożyła skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie. W dniu 11 grudnia 2018 roku Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę Spółki od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 20 lipca 2016 roku określającą Spółce zobowiązanie w zakresie podatku VAT za poszczególne miesiące 2011 roku. Termin rozprawy w zakresie podatku VAT za poszczególne miesiące 2010 roku został wyznaczony na datę 27 marca 2019 roku. W związku z innymi prowadzonymi kontrolami dotyczącymi podatku VAT utworzono rezerwę na ryzyko podatkowe, o której mowa w nocie 9.4 i nocie 9.6.

Porozumienie, którego stroną jest spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS

Spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS”) była stroną postępowań sądu arbitrażowego w Norwegii dotyczących roszczeń spółki Single Buoy Moorings Inc. („SBM”) - dostawcy platformy MOPU (ang. „Mobile Offshore Production Unit”) przeznaczonej do eksploatacji złoża YME przeciwko spółce Talisman Energy Norge AS będącej operatorem złoża YME („Talisman”, „Operator”) oraz pozostałym udziałowcom projektu YME. Udział LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS”) w kwocie roszczenia SBM wynosił 20%.

W 2013 roku spółki: Talisman Energy Norge AS („Talisman”, ówczesny operator złoża YME) oraz Single Buoy Moorings Inc. („SBM”, właściciel przeznaczonej do eksploatacji tego złoża platformy wydobywczej) ogłosiły informację o zawarciu porozumienia w sprawie zakończenia obowiązywania wszystkich dotychczas zawartych w związku z realizacją projektu YME umów i porozumień pomiędzy stronami oraz usunięcia wadliwej platformy ze złoża.

Spółka SBM zapłaciła członkom konsorcjum kwotę 470 mln USD, natomiast Talisman działając w imieniu udziałowców koncesji, zobowiązał się do wykonania niezbędnych prac przygotowawczych na platformie i usunięcia jej ze złoża. Zgodnie z porozumieniem w zakresie spółki SBM było przetransportowanie platformy do portu oraz jej utylizacja, natomiast po wykonaniu określonych prac udziałowcy konsorcjum powinni uzyskać prawo własności do elementów podwodnej infrastruktury na złożu YME, dostarczonej przez SBM, wraz z jednoczesnym zobowiązaniem do wykonania prac rekultywacyjnych (w tym demontażu) związanych z podwodną infrastrukturą. Każda ze stron ponosi koszty uzgodnionego porozumieniem zakresu realizowanych prac.

Zgodnie z zapisami porozumienia z SBM część przysługującego Grupie udziału w kwocie porozumienia, tj. 81,8 mln USD została ulokowana na rachunku escrow projektu YME celem jej sukcesywnego wykorzystywania na prowadzenie prac związanych z usunięciem platformy i infrastruktury ze złoża, określonych w porozumieniu.

Dnia 22 sierpnia 2016 roku partnerzy YME zakończyli operację usuwania wadliwej platformy MOPU ze złoża. W 1 kwartale 2017 roku zrealizowano inspekcję caissona (element podwodnej infrastruktury) w wyniku której uznano, że może on stać bez dodatkowego podparcia do 2019 roku (przy założeniu półrocznych inspekcji i niepogorszonego stanu).

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wyrażona w walucie prezentacji wartość ulokowanych na wyodrębnionym rachunku escrow środków pieniężnych pozostałych do wykorzystania zaprezentowano w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji **Pozostałe aktywa w kwocie 2,8 mln zł**. Wartość pozostałej do wykorzystania rezerwy na przyszłe koszty usunięcia platformy oraz demontażu aktywów trwałych zaprezentowana została w pozycji **Pozostałe zobowiązania i rezerwy** – w części krótkoterminowej - w kwocie 2,4 mln zł.

SBM Offshore potwierdził w dniu 11 sierpnia 2017 roku zawarcie porozumienia z większością grupą ubezpieczycieli platformy MOPU w celu rozliczenia roszczeń ubezpieczeniowych dotyczących jej wadliwego wykonania. W dniu 10 września 2018 roku SBM ogłosił pełne i ostateczne uregulowanie roszczenia ubezpieczeniowego związanego z projektem YME. Kwota brutto otrzymana przez SBM w ramach odszkodowania z tytułu ubezpieczenia wyniosła 390 mln USD. Udział LOTOS E&P Norge AS (po odliczeniu kosztów prawników i innych wydatków przewidywany jest na poziomie 30,7 mln USD. Grupa ujęła należny udział w odszkodowaniu w pozycji **Pozostałe przychody** w kwocie 118,3 mln zł.

Spór spółki LOTOS Kolej Sp. z o.o. z Newag S.A.

W grudniu 2017 roku spółka Newag S.A. zgłosiła gotowość do wydania 5 lokomotyw Griffin wyprodukowanych na podstawie umów dzierżawy zawartych w dniu 23 grudnia 2015 roku z LOTOS Kolej Sp. z o.o. Przedstawione zezwolenia na eksploatację tych lokomotyw zawierały ograniczenia i w związku z tym spółka LOTOS Kolej Sp. z o.o. odmówiła ich odbioru i wezwała spółkę Newag S.A. do dostarczenia zezwoleń uprawniających do eksploatacji przedmiotowych lokomotyw bez ograniczeń. W związku z odmową odbioru, spółka Newag S.A. w dniu 26 stycznia 2018 roku wypowiedziała zawartą ze spółką LOTOS Kolej Sp. z o.o. umowę ze skutkiem natychmiastowym argumentując, że lokomotywy są zgodne z umową i dopuszczone do eksploatacji w obszarze działania – jednak z wyłączeniem sieci bazowej. Zdaniem Zarządu wypowiedzenie umów nie było skuteczne i z tego względu ryzyko obciążenia spółki LOTOS Kolej Sp. z o.o. karami umownymi było niskie, w związku z tym nie zawieszono w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym rezerw. W dniu 28 lutego 2019 roku przed mediatorem została zawarta ugoda uchylająca wszelkie ryzyka i rozszczenia wzajemne stron związane z wypowiedzeniem umów dzierżawy. Ugoda zastępuje dotychczasowe umowy i określa na nowo prawa i obowiązki stron.

Poza informacjami zaprezentowanymi powyżej, w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku nie wystąpiły istotne rozliczenia z tytułu spraw sądowych lub innych postępowań.

29.2 Pozostałe zobowiązania warunkowe

Od dnia kończącego poprzedni rok finansowy, tj. 31 grudnia 2017 roku do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego nie wystąpiły zmiany w zakresie pozostałych istotnych zobowiązań warunkowych Spółki lub jednostek od niej zależnych.

30. Informacje o podmiotach powiązanych

30.1 Informacje o transakcjach z jednostkami powiązаныmi, w których Grupa posiada udziały

Wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności			
		2018	2017
Sprzedaż		635,5	431,4
Zakupy		26,7	-
	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Należności	15	23,1	34,5
Zobowiązania	25	5,2	-

W roku 2018 i 2017 Grupa przeprowadzała istotne transakcje ze spółką LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o. głównie z tytułu sprzedaży paliwa lotniczego. Łączna wartość tych transakcji w roku 2018 wyniosła 635,4 mln zł (w 2017 roku: 431,3 mln zł). Na dzień 31 grudnia 2018 roku saldo nierozliczonych należności z tytułu powyższych transakcji wyniosło 23,1 mln zł (31 grudnia 2017: 34,5 mln zł).

Ponadto w roku 2018 Grupa przeprowadziła transakcje ze spółką UAB Minijos Nafta, których łączna wartość wyniosła 26,7 mln zł. Transakcje dotyczyły zakupu ropy naftowej. Na dzień 31 grudnia 2018 roku saldo nierozliczonych zobowiązań z tego tytułu wyniosło 5,2 mln zł. W okresie porównywalnym Grupa nie dokonywała istotnych transakcji ze spółką UAB Minijos Nafta.

Podstawowe informacje dotyczące wspólnych przedsięwzięć, w których Grupa posiada udziały przedstawiono w nocie 14.

30.2 Podmiot sprawujący kontrolę nad Grupą

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku Skarb Państwa był właścicielem 53,19% akcji Grupy LOTOS S.A. W latach 2017 i 2018 nie wystąpiły transakcje pomiędzy Grupą LOTOS S.A. a Skarbem Państwa.

30.2.1 Transakcje z jednostkami powiązаныmi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ

W roku 2018 i 2017 Grupa przeprowadziła transakcje z podmiotami powiązаныmi poprzez Skarb Państwa, których łączna wartość była istotna. Transakcje były przeprowadzone na zasadach rynkowych i związane były z bieżącą działalnością operacyjną Grupy. Transakcje dotyczyły głównie zakupu i sprzedaży paliw, zakupu ropy naftowej, gazu ziemnego oraz usług transportowych.

	2018	2017
Sprzedaż	661,2	394,0
Zakupy	1.922,7	1.587,5
	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Należności	47,4	82,9
Zobowiązania	202,8	263,4

Ponadto Grupa wykazuje zobowiązania z tytułu kredytów, pożyczek, obligacji oraz zobowiązań z tytułu leasingu finansowego wobec banków i instytucji finansowych, nad którymi Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ. Do podmiotów tych należą między innymi PKO BP S.A., PEKAO S.A., Bank Gospodarstwa Krajowego, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Kredyty bankowe	1.304,7	1.039,3
Pożyczki	55,8	68,3
Obligacje	227,0	201,7
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	20,3	27,4
Razem	1.607,8	1.336,7

30.3 Wynagrodzenie Zarządu i Rady Nadzorczej oraz informacje o pożyczkach i świadczeniach o podobnym charakterze udzielonych osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej	2018	2017
Zarząd		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	3,08	3,96
Mateusz Bonca	0,71	0,60
Piotr Ciach	0,12	-
Patryk Demski	0,37	-
Marcin Jastrzębski ⁽¹⁾	0,59	0,72
Jarosław Kawuła	0,69	0,61
Robert Sobków	0,35	-
Jarosław Wittstock	0,16	-
Mariusz Machajewski ⁽²⁾	0,09	0,73
Paweł Olechnowicz	-	0,30
Marek Sokołowski ⁽³⁾	-	0,28
Maciej Szozda ⁽³⁾	-	0,05
Zbigniew Paszkowicz ⁽³⁾	-	0,28
Robert Pietryszyn ⁽³⁾	-	0,13
Przemysław Marchlewicz ⁽⁴⁾	-	0,26
Zarząd – jednostki zależne ⁽⁵⁾		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	-	0,33
Mateusz Bonca	-	0,09
Marcin Jastrzębski	-	0,09
Mariusz Machajewski	-	0,15
Rada Nadzorcza		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	0,60	0,56
Piotr Ciach	0,07	0,08
Dariusz Figura	0,08	0,08
Mariusz Golecki	0,08	0,08
Beata Kozłowska-Chyła	0,10	0,09
Katarzyna Lewandowska	0,08	0,08
Adam Lewandowski	0,08	0,07
Grzegorz Rybicki	0,03	-
Agnieszka Szklarczyk-Mierzwa	0,08	0,08
Katarzyna Witkowska	-	0,00
Maria Sierpińska	-	0,00
Razem ⁽⁶⁾	3,68	4,85
Pozostałe świadczenia pracownicze	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Zarząd		
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej ⁽⁷⁾ , w tym:	3,26⁽⁸⁾	1,40
Mateusz Bonca	0,90	0,43
Patryk Demski	0,30	-
Marcin Jastrzębski	0,58	0,46
Jarosław Kawuła	1,01	0,51
Robert Sobków	0,30	-
Jarosław Wittstock	0,17	-
Razem	3,26	1,40

⁽¹⁾ W tym wypłacona w 2018 roku odprawa z tytułu rozwiązania umowy o pracę i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽²⁾ W 2018 roku wypłacone odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji; wartość w 2017 roku uwzględnia wypłaconą odprawę z tytułu rozwiązania umowy o pracę i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽³⁾ W 2017 roku wypłacone odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽⁴⁾ W tym wypłacona w 2017 roku odprawa z tytułu rozwiązania umowy o pracę i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽⁵⁾ Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu Jednostki Dominującej z tytułu pełnienia funkcji we władzach spółek bezpośrednio i pośrednio zależnych.

⁽⁶⁾ Wartość wynagrodzenia uwzględnia zmiany w składzie Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki.

⁽⁷⁾ Zgodnie z ustawą o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami. Wypłata nagrody rocznej uzależniona jest od realizacji celów postawionych przed członkami Zarządu oraz wymaga zgody Rady Nadzorczej.

⁽⁸⁾ Kwota uwzględnia niewypłacone krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej za 2017 rok.

W latach 2018 i 2017 Grupa nie zawierała żadnych znaczących transakcji z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej, nie udzielała wymienionym osobom żadnych pożyczek, zaliczek, gwarancji, ani nie zawierała żadnych innych umów o charakterze nierynkowym, bądź o istotnym wpływie na niniejsze sprawozdanie finansowe.

W latach 2018 i 2017, na podstawie złożonych oświadczeń członków Zarządu i Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej, Grupa LOTOS S.A. nie uzyskała wiedzy o transakcjach zawartych przez ich małżonków, krewnych lub powinowatych w linii prostej do drugiego stopnia lub związanymi z tytułu opieki, przysposobienia lub kurateli, bądź z innymi osobami, z którymi mają osobiste powiązania ze Spółką lub z podmiotem Grupy Kapitałowej LOTOS.

30.4 Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej

Wynagrodzenie wypłacone głównej kadrze kierowniczej (za wyjątkiem członków Zarządu Jednostki Dominującej)	2018	2017
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	42,8	46,0
- wypłacona nagroda roczna	5,0 ⁽¹⁾	7,1 ⁽²⁾
- wypłacona nagroda jubileuszowa	0,7	0,5
Pozostałe świadczenia pracownicze	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Świadczenia po okresie zatrudnienia, nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	6,4	11,0
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej	12,9	10,5
Razem	19,3	21,5

⁽¹⁾ Wypłacone w 2018 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2017.

⁽²⁾ Wypłacone w 2017 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2016.

W roku 2018 Grupa nie udzielała pożyczek członkom głównej kadry kierowniczej. W okresie porównywalnym Grupa nie udzielała istotnych pożyczek członkom głównej kadry kierowniczej.

30.5 Transakcje z podmiotami powiązanymi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki

W 2018 roku Grupa przeprowadzała transakcje ze stronami powiązanymi poprzez członków Zarządu bądź Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej. Transakcje te związane były z bieżącą działalnością operacyjną Grupy i dotyczyły głównie zakupu ubezpieczeń cywilno- prawnych oraz majątkowych w kwocie 29,4 mln zł (w roku 2017: 26,4 mln zł). Na dzień 31 grudnia 2018 roku saldo z tytułu nierozliczonych transakcji ze stronami powiązanymi poprzez członków Zarządu bądź Rady Nadzorczej Spółki wynosiło 3,7 mln zł (31 grudnia 2017: 0,9 mln zł).

Ponadto, na dzień 31 grudnia 2018 Grupa wykazuje zobowiązania z tytułu zaciągniętej pożyczki w kwocie 4,3 mln zł.

Wszystkie transakcje z podmiotami powiązanymi przez członków Zarządu bądź Rady Nadzorczej były przeprowadzane na zasadach rynkowych.

ZATWIERDZENIE SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd w dniu 11 marca 2019 roku.

Podpisy członków Zarządu oraz osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ksiąg rachunkowych Grupy LOTOS S.A.

Prezes Zarządu

Mateusz Aleksander Bonca

Wiceprezes Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji

Patryk Demski

Wiceprezes Zarządu ds. Produkcji i Handlu

Jarosław Kawula

Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych

Jarosław Wittstock

Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych

Robert Sobków

Dyrektor Centrum Finansowo-Księgowego - Główny Księgowy

Tomasz Południewski